

Příloha I

Způsoby zapojení veřejnosti

listopad 2002

Proč, kdo, kdy, jak

První tři přehledy základních skutečností pojednávají o přípravných krocích procesu zapojení veřejnosti:

1. Analýza zainteresovaných skupin;
2. Rozbor problémů a příčin;
3. Plánování komunikace.

Ve čtvrtém přehledu jsou uvedeny různé způsoby komunikace, a to ze dvou pohledů:

4. Interakční a komunikační nástroje.

Ostatní přehledy se zaměřují na konkrétní techniky. V budoucnosti, např. po vyzkoušení určité techniky na pilotním povodí, bude možné doplnit další přehledy a informace.

5. Rozhovory;
6. Aktivní naslouchání;
7. Workshopy;
8. Kreativní setkání;
9. Občanská porota;
10. Interaktivní Geografické informační systémy (Web GIS);
11. Veřejné projednávání (viz. rovněž nástroj 9. Občanská porota);
12. Monitoring a vyhodnocení účasti;
13. Počítačové nástroje na zpracování připomínek veřejnosti

Seznam odkazů (referencí)

Tento seznam je v současnosti prázdný, ale v budoucnu bude možné doplnit spojení a odkazy na nástroje pro zapojení veřejnosti.

1. Analýza zainteresovaných skupin

Pokud bude zvolen interaktivního postup, pak je nejdůležitější zvážit, kdo se tohoto procesu bude účastnit. Pro získání celkového přehledu o všech příslušných zainteresovaných subjektech (činitelích), pokud jde o jejich zájem účastnit se tohoto procesu, lze provést tak zvanou analýzu zainteresovaných skupin („stakeholder-analysis“). Tato analýza snižuje nebezpečí toho, že by byl nějaký důležitý činitel opomenut a dává představu o různých úhlech pohledu, kterými lze na celou záležitost nahlížet.

Samotná analýza zainteresovaných skupin je relativně jednoduchou, metodickou úlohou. Metodika, kterou je možno použít, je uvedena v této příloze spolu s názorným příkladem. Je však na čtenáři aby posoudil, jak může tuto metodiku přizpůsobit své vlastní situaci a jak moc bude důležitá v procesu ekonomické analýzy.

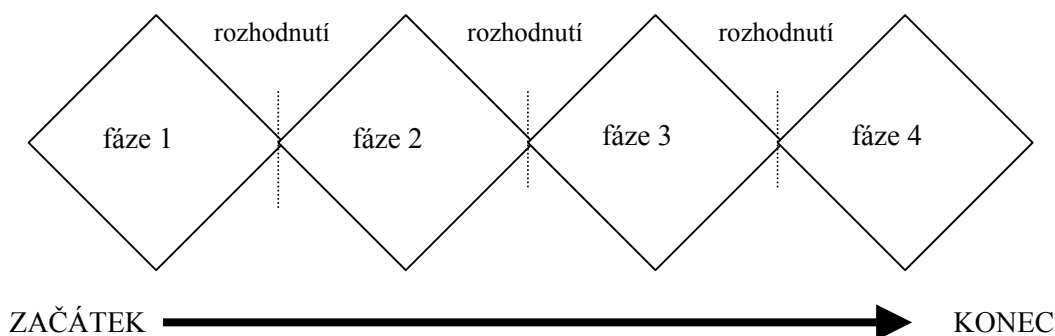
Základní informace

Zainteresovaný subjekt může být jakákoli *příslušná* osoba, skupina či organizace, která má zájmy v dané oblasti, ať již proto, že bude nějakým způsobem zasažena (buď něco ztratí, nebo něco získá), nebo proto, že má na danou záležitost vliv, zná ji, nebo s ní má zkušenosti. Analýza by měla celou věc zprůhlednit, a to pokud jde o to, jaké zainteresované subjekty zde již existují a jaké zájmy zastupují. Druhy zájmových skupin jsou: vláda, úřady místní samosprávy, nevládní instituce, politické organizace, výzkumné ústavy, průmyslová odvětví, zemědělství, domácnosti, nebo další činnosti.

Analýza těchto zainteresovaných skupin se obvykle provádí tak, že se nejdříve vypracuje obsah projektu s použitím otázky „kdo?“ (například: chceme postavit dům - kdo ví, jak ho postavit?). Uvědomte si, že definice problému musí být již od počátku jasná, a že na problém je nutno nahlížet z co největšího množství hledisek.

Krmě provedení analýzy zainteresovaných skupin může být užitečné zmapovat prostředí a podmínky projektu a zjistit vnější vlivy. Určení těchto charakteristik může vypovídat mnohé o zájmech, motivech a vztazích stanovených činitelů, silách, jimiž fungují a odhalit možná rizika. Například: která zainteresovaná skupina má pozitivní nebo negativní vliv na projekt, kdo má pravomoc, kdo má největší finanční zájem? Podobné zmapování lze provést v případě faktorů ovlivňujících celý proces, často vyjadřovaných jako ohrožení (např. počasí, finanční či lidské schopnosti).

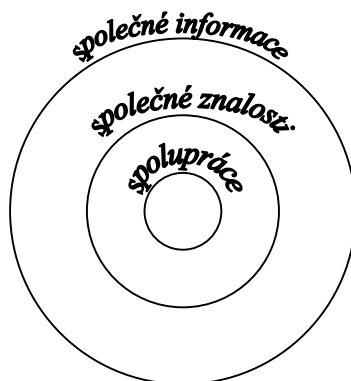
Celý proces obecně se skládá z několika fází (jak názorně ukazuje Obrázek 1). Pro každou fázi by mělo být stanoveno, které zainteresované skupiny budou do procesu zahrnuty a zda mají tyto skupiny stejná „práva“. Úloha a zapojení zainteresované skupiny se může fáze od fáze lišit, což by měla právě analýza těchto skupin zprůhlednit.

Obrázek 1: Celý proces znázorněný schématicky

V průběhu analýzy je možno označit *stupeň zapojení* každé zainteresované skupiny (podle jednotlivých fází) jako (viz. Obrázek 2):

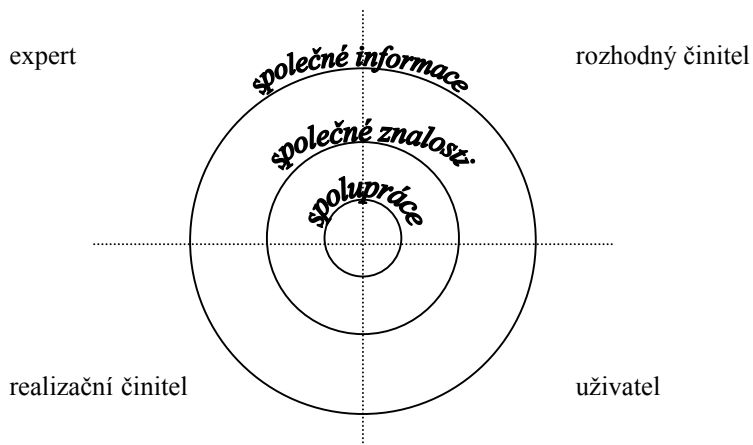
- *spolupráce*: zainteresovaný subjekt, který se skutečně zapojuje a aktivně přispívá k celému procesu (tj. aktivní zapojení);
- *společné znalosti*: zainteresovaná skupina, od níž očekáváte přínos pokud jde o obsah, je zdrojem znalostí, jako třeba odborníci (tj. konzultace);
- *společné informace*: zainteresovaná skupina, která nehraje aktivní roli v celém procesu, ale měla by být informována o jeho postupu (tj. přenos informací).

Obrázek 2: Cílové schéma pro určení stupně zapojení zainteresovaných skupin

Pokud by bylo třeba, pak lze tento postup pro vymezení skupin zlepšit tím, že stanovíme druh činitele (viz. Obrázek 3):

- rozhodný činitel: zainteresované skupiny rozhodující o projektu;
- uživatel: skupiny, které bude využívat dosažených výsledků, nebo jimi budou zasaženy;
- realizační/výkonný činitel: skupiny, které budou realizovat a naplňovat dosažené výsledky či nová politická rozhodnutí;
- expert/dodavatel: skupiny, které předávají k dispozici informace, odborné znalosti či prostředky potřebné pro realizaci projektu.

Obrázek 3: Vylepšené cílové schéma pro určení stupně zapojení a druhu zainteresovaných skupin

Důležité! Pokud budou stanovené zainteresované skupiny zapojeny do projektu (aktivně či pasivně), je důležité o tom zpětně informovat daný zainteresovaný subjekt a jasně vymežit jejich úlohu za účelem vyhnout se nespokojenostem a zklamání: řízení očekávání.

Analýza zainteresovaných skupin: jednoduchá metodika

Aby analýza zainteresovaných skupin fungovala je nutno provést celou řadu kroků z oblasti zjišťování informací formou dotazníků a interakce. Jednoduchou metodiku a řadu kroků uvádíme níže. Je však nutno ji přizpůsobit a upravit podle konkrétní situace.

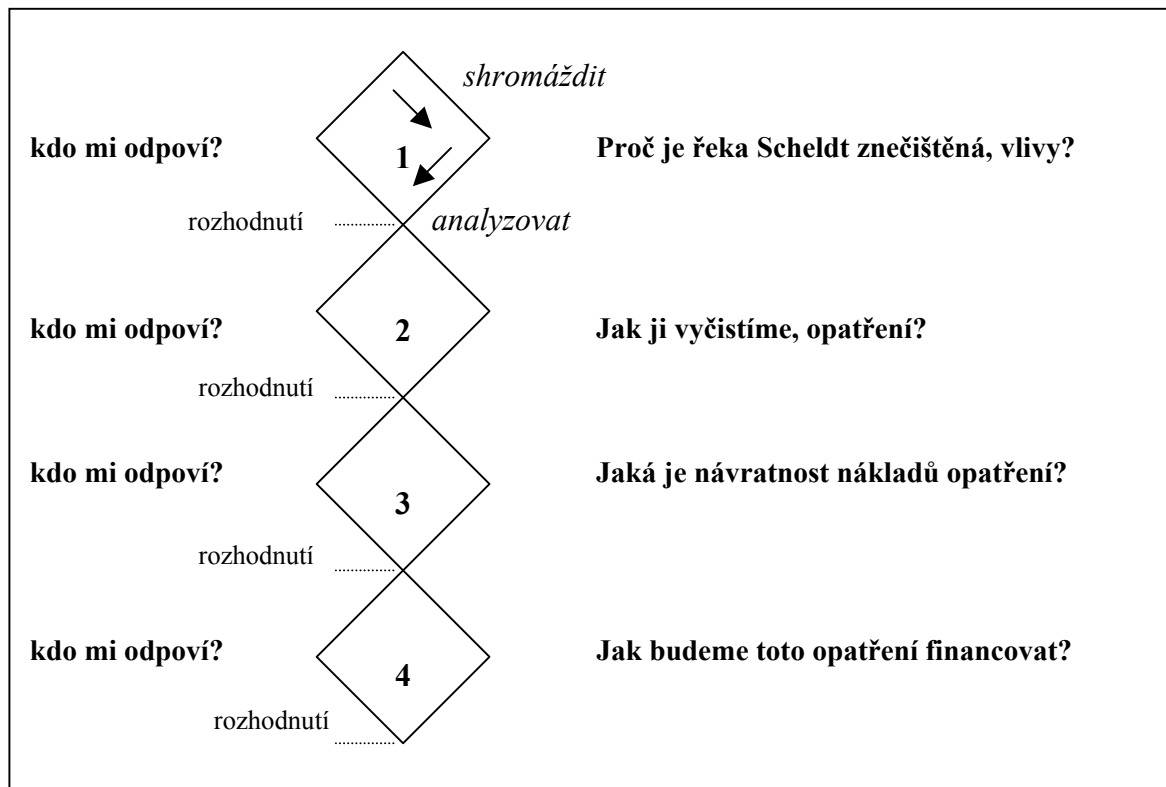
- Krok 1 - Definování fáze procesu, která bude předmětem analýzy. Předložení daného předmětu ve formě otázek jej obvykle zpřístupňuje a umožňuje stanovení klíčových oblastí/fází. Skoro se zdá rozumné přizvat zainteresované skupiny (o nichž je jasné, že budou do procesu zapojeny), aby se zúčastnily brainstormingového setkání;
- Krok 2 - Skupina maximálně 10 osob (projektový tým) včetně předsedy zorganizuje brainstormingové setkání, při němž se bude jednat o co největším množství zainteresovaných skupin a perspektivách či hlediscích spojených s vybranými fázemi.
  - Snaha udržet toto setkání spíše v obecné rovině, jmenovat pouze skupiny či organizace, avšak ještě ne konkrétní jména či osoby;
  - Jakýkoli námět či návrh je zapsán, aniž by se posuzoval.
- Krok 3 - Zjistit, zda lze hlavní perspektivy/hlediska rozdělit do dílčích jednotek/nebo zařadit podle druhů;
- Krok 4 – Přiřadit určeným zainteresovaným skupinám konkrétní jména (a adresu/kontakt);
- Krok 5 - Ověřit výsledek:
  - Prověřili jsme všechny fáze procesu?
  - Jsou zde ty subjekty, které budou mít užitek, nebo ty, které budou v pozici obětí?
  - Vzali jsme v úvahu organizaci samotného projektu?
  - Zjistili jsme osoby stojící za zastřešujícími organizacemi?
- Krok 6 - Po určení zainteresovaných skupin je možno vytvořit dostatečný seznam seřazený podle zjištěného stupně zapojení jednotlivých činitelů v jednotlivých fázích:
  - Zapsat každého činitele na malé žluté poznámkové papíry;
  - Nakreslit „cílové“ schéma s kruhy na tabuli (flap over);
  - Vyjasnit si fázi procesu, která byla efektivně analyzována.
- Krok 7 - Umístěte poznámkové papíry na správné místo v „cíli“² (Obrázek 2, a pokud bude třeba jeho dokonalejší forma, pak to lze zopakovat i podle Obrázku 3);
- Krok 8 - Prověřit, zda nejsou žádná závažná hluchá místa;
- Krok 9 - Uplatnění výsledku! např. při vytváření plánu komunikace pro vyrozumění zainteresovaných skupin. Každé zainteresované skupině srozumitelně a jasně sdělte, jaká je jeho očekávaná úloha a zapojení v celém procesu (řízení očekávání);
- Krok 10 - Brainstormingové setkání může být použito i pro stanovení vzájemných vztahů mezi zainteresovanými skupinami, jejich zájmů, motivů a faktorů ovlivňujících proces.

---

² Pamatujte, že míra ovlivnění ze strany zainteresovaných skupin je faktorem, který je nutno vzít v úvahu. Může být užitečné blíže zapojit „velké“ hráče, kteří jsou schopni dostát svým závazkům a poskytnout podporu.

Názorný příklad analýzy zainteresovaných skupin

Pro ilustraci uvádíme jednoduchý příklad použití metodiky. Tento příklad se týká znečištění úseku řeky Scheldt (Šeldy) po proudu. Obce ležící kolem řeky tento problém uznaly, chtějí zlepšit kvalitu vody v řece, a celý tento případ vyvolaly. Obrázek 4 znázorňuje celý postup:

Obrázek 4: Různé fáze procesu týkajícího se znečištění řeky Scheldt

Podobně jako prostřednictvím metodiky, zmíněné v předchozím oddíle, uvádíme níže možné výsledky pro různé kroky analýzy zainteresovaných skupin a pro fázi 1 celého procesu (tj. proč je řeka Scheldt znečištěná, vlivy?).

- Krok 1 - Potřebujeme informace o znečištění v řece Scheldt, např. „Proč je řeka znečištěná?“, kdo mi řekne, že je znečištěná?
- Krok 2 – V navrženém projektovém týmu se budou účastnit obce a ty rozhodly, že si přizvou rovněž zástupce z přístavu v Antverpách a Vlissingenu. V průběhu brainstormingového setkání se na problém nahlíží z co největšího množství možných hledisek. Výsledkem tohoto setkání je (konečný) seznam zahrnutých skupin:

ICPS (Komise pro řeku Scheldt)	lidé žijící v sousedství
zemědělství	přístavy
rekreace	obce
hloubicí společnosti	lodní doprava
rybáři	průmyslová odvětví
vláda	ČOV

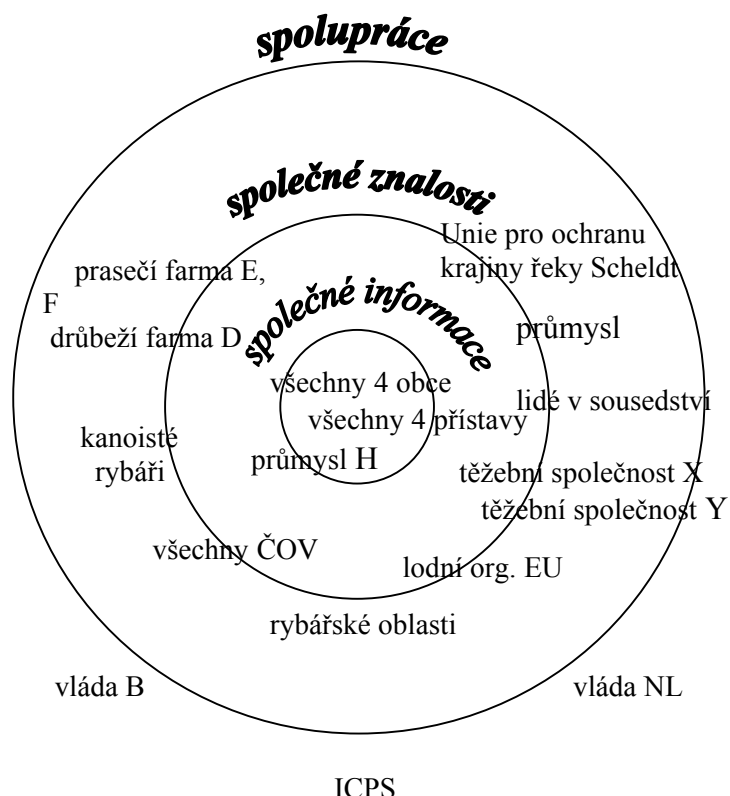
- Krok 3 – Podrobnější diskuze ukazují, že druh „průmyslových odvětví“ lze rozdělit na:
  - odvětví vypouštějící znečištění do vzduchu (usazování)
  - odvětví vypouštějící znečištění do vody

- Krok 4 - Seznam je definován s větší přesností:

ICPS (Komise pro řeku Scheldt)	lidé žijící v sousedství
zemědělství: - farmář A, B, C - drůbeží farma D - prasečí farma E, F	přístavy: - Antwerp (B) - Ghent (B) - Terneuzen (NL) - Vlissingen (NL)
rekreace: - rybáři - kanoisté - cyklisté	obce: Antwerp, Ghent, Terneuzen, Vlissingen
těžební společnosti: - společnost X - společnost Y	lodní doprava: - zastřešující organizace EU pro lodní dopravu
rybářské oblasti:	průmyslová odvětví: - emise do vzduchu: odvětví G - emise do vody: odvětví H
vláda: Belgie (Flandry, Valonsko, Brusel) Nizozemí	ČOV: Antwerp, Ghent, Vlissingen, Terneuzen

U všech zainteresovaných skupin by měla být uvedena kontaktní osoba/kompetentní úřad včetně adresy a kontaktních údajů.

- Krok 5 - Kontrola výsledků ukazuje, že není jasné, které lodní společnosti jsou zastupovány „evropskou zastřešující organizací pro lodní dopravu“, protože za relevantní jsou považovány lodní společnosti fungující v oblasti řeky Scheldt. To bude nutno projektovým týmem ještě dále prověřit. Bylo rovněž zjištěno, že nevládní organizace z oblasti životního prostředí nejsou v seznamu zainteresovaných skupin dosud uvedeny a k tomuto seznamu byl přidán svaz pro „Ochranu krajiny řeky Scheldt“.
- Kroky 6 & 7 - Míra zapojení zainteresovaných skupin je vyjádřena přiřazením jednotlivých skupin do cílového schématu (Obrázek 5). V případě první fáze procesu (proč je řeka Scheldt znečištěná, jaké jsou vlivy?), je nutno shromáždit větší množství informací. Proto se mnohé zainteresované skupiny nacházejí v druhém kruhu (společné znalosti) v cílovém nákresu. O některých zainteresovaných skupinách je známo, že mají velký sociálně-ekonomický vliv a proto byly požádány, aby spolupracovaly s projektovým týmem (vnitřní kruh). Vnější hranice nákresu ukazuje organizace, které budou o projektu informovány.
- Krok 8 - Zjištění nedostatků (hluchých míst) v Obrázku 5, jeho vylepšení a upřesnění

Obrázek 5: Cílové schéma se zainteresovanými skupinami, které mohou něco sdělit o znečištění úseku řeky Scheldt po proudu

- Krok 9 - Výsledky brainstormingového setkání jsou zahrnuty do plánu projektu. Bylo rozhodnuto o tom, že přístavy Gent a Terneuzen a průmyslové odvětví H, které nejsou ještě součástí projekčního týmu, budou požádány o spolupráci.
- Krok 10 – Brainstormingové setkání může pokračovat tak, aby došlo k vylepšení cílového schématu podle Obrázku 3 a/nebo ke zmapování prostředí. Jednoduché otázky, jako: Jaký je zájem průmyslového odvětví H?; Jaký je vztah mezi obcí A, nebo přístavem W? pomůžou projektovému týmu pochopit úlohu a vztahy mezi jednotlivými zainteresovanými skupinami.

Reference

1. ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management, Nizozemí, 2000.*
2. WWF's preliminary comments on Public Participation in the context of the Water Framework Directive and Integrated River Basin Management; *Adam Harrison, Guido Schmidt, Charlie Avis, Rayka Hauser, WWF, červen 2001.*

2. Analýza problémů a příčin

Cíl

Dobrá politika začíná vhodnou a rozdělenou analýzou problémů a základních příčin, pro které by tato politika měla být formulována. Z tohoto důvodu lze použít analýzu problémů a příčin. Je to schématické znázornění příčinného celku, který je skryt pod, nebo za problémem a tvoří závěr fáze zkoumání.

Nebude existovat vhodný základ pro uvažování o problému dokud nebude panovat jednoznačná shoda v této věci, jak je naznačeno v analýze. Analýza v první řadě přispívá k argumentaci pokud jde o strategii pro řešení problému. Kromě toho bude fungovat coby rozhodný dokument pro kompetentní úřady až budou zvažovat, v jaké příčinné úrovni nebo v jaké oblasti lze podniknout nejúčinnější opatření.

Další podrobnosti

V mnoha případech bude mít tato analýza tvar „stromu“: ty nejpronikavější příčiny budou dole, zatímco příznaky bude možno nalézt na vrcholu. Z tohoto důvodu je nutno tento strom číst ze spoda nahoru.

Kruhy představují rekapitulaci/souhrny skupin citovaných z antologie (eventuálně podpořené malými bloky doslovných citací), nebo doslovné citace. Upřednostňuje se formulovat tyto rekapitulace tak, aby co nejpresněji vystihovala původní prohlášení; povede to k mnohem většímu rozlišení, než oficiální formulace.

Postup

Tato analýza problémů a příčin bude provedena (částí) projekčního týmu. Osoby, které se tímto budou zabývat by měli dobře znát situaci a souvislosti a měly by mít určité analytické schopnosti. Doporučuje se vyzvat ke spolupráci osoby velmi zkušené v provádění analýz tohoto druhu.

- Vpracovat antologii (sbírku) citací v několika vlnách
- V antologii byly obvykle citace již roztříděny. Někdy je možno se dostat poměrně daleko tím, že budou naznačeny vztahy mezi a v rámci subjektů. Analytická fáze bude vyžadovat více či méně představení těchto citací, v závislosti na rozsahu příprav, k nimž již došlo.
- Oddělte v antologii citace, nebo skupiny citací, které patří k sobě. Při této činnosti byste měli používat zdravý rozum. Opovažte se zlehčovat práci této antologie, ale vyhněte se děláni nepotřebné dvojí práce.
- Spojte překrývající se citace a položte je na pozadí. Zapište citace a začněte je ukazovat. Zapište ty nejdůležitější, nejzákladnější příčiny dolů a příznaky zapište nahoru. Tím, že to budete dělat pomalu ale jistě, vznikne (množství) seznamů. Není nutné, aby se tohoto procesu účastnila celá skupina. Mnoho členů týmu si toto může udělat samo a v pozdější fázi může celý tým porovnat „stromy příčin a následků. Uvědomte si, že nesmíte rozdělovat citace na hromady příliš brzo, protože pro všechny členy týmu je důležité, aby byli schopni čerpat ze všech dostupných citací.

Souhlas

Analýza problémů a příčin bude poprvé předložena veřejnosti k odsouhlasení: souhlasí všichni s tím, že tato analýza podává dobrý popis problémů, k nimž mají kompetentní subjekty zaujmout stanovisko a začít je řešit?

Co ano a co ne?

Dále je nutno zvolit, na které body zvoleného politického směru by se měl projektový tým zaměřit. Mnohem častěji zahrnuje analýza oblast, na kterou nemá projekt žádný vliv. Z tohoto důvodu tato část odpadá, politika nemůže ovlivnit tuto část příčin. Je důležité tuto skutečnost sdělit veřejnosti.

Priority

Zbývajícím bodům je možno přiřadit prioritu, s nebo bez veřejnosti, musí však být v každém případě schváleny kompetentním úřadem. Na konci fáze zkoumání musí být jasné v jaké příčinné úrovni/v jaké oblasti je možno provádět úspěšné činnosti. Účelem by mělo být zasáhnout co nejhlouběji do souboru příčin tak, aby se předešlo vzniku příznaků. Avšak čím jsou příčiny hlubší a důležitější, tím obtížnější se zdá je vyřešit.

Formulace politiky

V průběhu fáze formulování politiky lze jako základ pro vytváření nápadů použít informace z analytické fáze.

Prezentace

Analýza problémů a příčin podává velmi abstraktním a analytickým způsobem představu o problémech, kterých by se měla politika týkat. Uzakoňuje volby, které budou provedeny v pozdější fázi procesu. Způsob této prezentace však nebude všemi oceněn. Proto se doporučuje použít seznamy přímo. Nebo se poohlédnout po alternativním způsobu.

Seznamy jsou adaptabilní při vnitřním použití, jako „důkaz“ nebo jako příspěvek ke konverzaci s některými expertními skupinami. Pro znázornění dalších předmětných skupin (kresby, fotografie, ...), mohou přinést lepší výsledky metafory, vyprávění či psaný text. Proto se doporučuje zapsat si analýzu problémů a příčin ve formě doprovodného, shrnujícího textu a případně doložit seznamy jako přílohu, což představuje jakousi rekapitulaci předchozího způsobu a slouží jako základ pro formulaci závěrů.

Tipy

- Věnujte pozornost hluchým místům: zde možná schází důležitý uhel pohledu. Množství dodatečných rozhovorů může tuto mezeru zaplnit.
- Zdůrazňování problémů a příčin může vyvolat určitý odpor: ‘jak to, že to je tak negativní, vždyť došlo i k něčemu pozitivnímu?!’ V tomto případě zdůraznit cíl analýzy: hledání hlubších příčin a slabých míst, ještě ne řešení. Co je pro tento přístup podstatné je, že nemá čerpat z vizí, nebo vést k vyřešení problému v příliš časně fázi.
- Cestou, jak prohloubit tuto analýzu, je organizování odborných schůzek a setkání.
- Buďte připraveni na veškeré otázky či úkoly, které přednesete při prezentaci seznamů. Otázkou není: ‘Souhlasíte?’, ale: ‘Je analýza správná? Poskytuje dobrou diagnózu problémů, které by měly být politicky řešeny?’
- Někdy se zdá, že seznamy jsou příliš hrubé či příliš zjednodušené na to, aby podaly dobré odpovědi: způsobem pro strukturování diskuzí o analýze problémů a příčin je navrhnout hmatatelné náměty či závěry, o nichž by měl projektový tým získat více informací.
- Spojení hledání řešení a politických možností je zde na snadě. Navíc, zatímco přirozenou reakcí lidí bude: “To sice zní všechno hezky, ale jaký na tom máte zájem? Kde je spojení s tím, čeho byste chtěli dosáhnout: politické cíle?”

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water anagement*, Nizozemí, 2002.

---

3. Plánování komunikace

Cíl

Komunikace je důležitým nástrojem veřejného projednávání, je mazivem celého tohoto procesu. Dodatečný seznam (plán, program) může být prvním krokem k formulaci plánu komunikace.

Co je v sázce

Na začátku celého procesu dojde k formulaci hrubé komunikační strategie, nejlépe v průběhu startovací fáze. Na začátku každé další fáze bude plán upraven, protože úloha a zasvěcení jednotlivých činitelů (a tím i jejich potřeby pokud jde o informace) se může měnit. Přidaný seznam lze pro tyto účely použít jako pracovní tabulku a může pomoci udržovat přehled o veškerých komunikačních aktivitách. Flexibilní proces přirozeně vyžaduje rovněž flexibilní komunikaci: nepřetržitou ostražitost pokud jde o rozvoj v rámci projektu, který umožňuje komunikaci, nebo ji činí nezbytnou.

Další podrobnosti

Základ plánovací tabulky (seznamu) tvoří seřazení jednotlivých činitelů podle jejich zapojení (viz. Techniky, Metody # 3). V tomto seznamu jsou činitelé rozděleni do čtyř hlavních kategorií, které vyžadují jiný komunikační přístup:

- **Ti, co spolupracují:** členové projektového týmu a další, kteří hrají aktivní úlohu v projektu (tj. aktivní zapojení).
Cíl komunikace: výměna informací z důvodu provádění činností v rámci projektu.
Prostředky: schůzky projektového týmu, seznam bodů činnosti, pracovní dokumenty, atd.
- **Ti, co mají znalosti:** činitelé, kteří mohou být v jakémkoli okamžiku celého procesu požádáni o konzultaci, nebo kteří mohou jinak aktivně přispět a kteří poskytují nepřetržitou zálohu jednotlivých kroků projektu (tj. konzultace).
Cíl komunikace: informovat, zájem a stimulace pozitivního, spolupracujícího postoje.
Prostředky: rozhovory a workshopy, informační bulletin, připomínková řízení, atd.
- **Ti, co potřebují informace:** činitelé, kteří potřebují být o projektu dobře informováni (tj. přenos informací)
Cíl komunikace: informovanost a možnost reagovat
Prostředky: všeobecná brožura, intranetová stránka, informační schůzky, atd.
- **Ti, co rozhodují:** kompetentní a pověřeni činitelé (a jejich poradci), kteří v kritických okamžicích rozhodují.
Cíl komunikace: informovat a stimulovat zejména aktivní postoje.
Prostředky: zprávy, prezentace.

Konstrukce celého procesu je vyjádřena pomocí vertikální osy. Zde jsou realizována nejdůležitější data. Tímto způsobem byla vytvořena matice (forma), do níž je možno kdykoli doplňovat prostředky pro jednotlivé cílové skupiny.

Postup

- Začít se zpracováváním seznamu činitelů podle zapojení
- Doplnit strukturu procesu: jaké údaje jsou důležité?
- V každém sektoru matice přesně stanovit, čeho byste chtěli v daném konkrétním okamžiku v různých skupinách (spolupracující, spoluznalci, atd.) dosáhnout. Co bude cílem komunikace a jaké je hlavní poslání v té konkrétní fázi projektu?
- Nyní vyplňte ve struktuře procesu prostředky komunikace pro příslušný časový okamžik
  - nejdříve vezměte stávající prostředky komunikace a – spoje
  - snažte se najít kombinace písemné a ústní komunikace
- Každý prostředek komunikace si naplánujte

Tipy

- Jmenujte jednoho člena projektového týmu výslovně zodpovědným za komunikaci.
- Na začátku každého nového kroku přizpůsobte pořadí činitelů. Může se totiž klidně stát, že konkrétní činitel byl v průběhu pořizování seznamu dotazován, a ten by pak měl být v pozdější fázi pouze informován. Na druhé straně si klidně můžeme představit, že „ten, co má být informován“ se stane „tím, co má znalosti“ v průběhu další fáze projektu.
- Zajistěte, aby žádný z činitelů „nebyl ztracen“: každá osoba, která kdy hrála v projektu určitou roli zůstává přinejmenším „tím, kdo bude informován“. Mlčení se v interaktivním procesu považuje za hrozné zklamání účastníků.
- Využijte pokud možno co nejvíce stávajících komunikačních spojení a - prostředků, jako jsou stávající konzultační orgány, interní informační bulletiny nebo závodní časopisy, intranet, atd. Příliš mnoho dalších zvláštních časopisů a letáků by vedlo k přesycení, zatímco malý odstavec ve stávajícím a všeobecně známém časopise se obvykle lépe čte.
- Množství komunikačních prostředků bude možné zakotvit mnohem širším způsobem, jako je obecná propagační brožura, intranet, univerzální desky na zprávy, atd. Na druhé straně buďte opatrní při rozšiřování zpráv, antologií, analýz problémů a příčin, atd. Doporučujeme nezasílat tento druh zpráv všem těm, co mají být informováni, ale poskytnout jim souhrny. Přílišné množství informací by přineslo opačný výsledek.
- Vždy dejte najevo, že tým musí být dostižitelný pro zodpovězení dotazů a vznášení návrhů a jakým způsobem: i zde by měly být viditelné prvky interaktivity.
- Může být užitečné dát veškerým prostředkům komunikace v rámci projektu svůj vlastní zájem: a druh určitého stylu, slogan, kombinace barev či symbolů napomůže rozpoznatelnosti daného projektu. Vždy však zvažte (podstatné) náklady a výhody. A uvědomte si styl své vlastní organizace!

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management*, Nizozemí, 2002.

4. Interaktivní a komunikační nástroje

Workshop, propagace názorů nebo rozhovor... Interakce a komunikace s prostředím může mít mnoho konkrétních forem. Který z prostředků však nejlépe vyhovuje vytyčenému cíli? Kdy máme zvolit ten pravý? Jaké jsou pro to důvody? Tento oddíl nabízí inspiraci pokud jde o celou řadu prostředků. Poskytuje rovněž přehled mnohých forem a druhů, které je nutno pochopit při navrhování podoby, kterou bude proces či plán komunikace mít.

- První dvě stránky nabízí několik kritérií, které mohou při volbě určitých prostředků pomoci;
- Třetí strana nabízí „barevný náskok“ s několika prostředky seřazenými podle cíle;
- Čtvrtá strana a další stránky poskytují krátký popis různých prostředků seřazených podle abecedy.

Kritéria: kdy použít který prostředek?

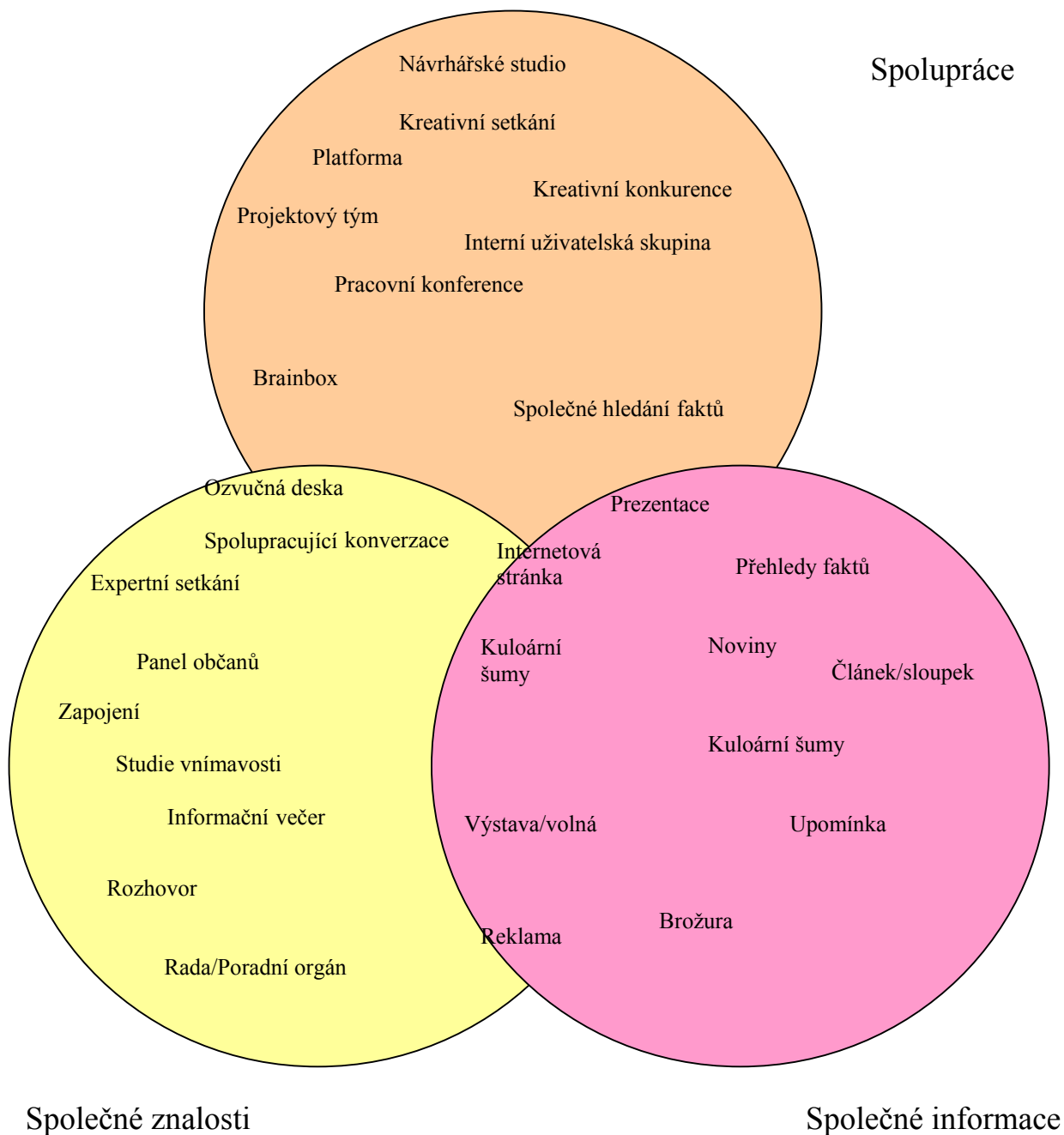
- Jaký je cíl interakce, co očekáváte od zúčastněných stran?
  - Ti, co spolupracují: žádají interaktivní prostředky, jako jsou pracovní schůzky, atd.
  - Ti, co mají znalosti: žádají o prostředky, jako jsou rozhovory, diskuzní skupiny ...
  - Ti, co potřebují informace: žádají o informační prostředky, jako jsou prezentace, články, tabulky údajů..
- S využitím analýzy zainteresovaných skupin (viz první list) lze tuto otázku zodpovědět.
- Je důležité věnovat pozornost vzájemným vztahům hned po obsahu? Pokud ano, zvolte písemnou komunikaci v co nejmenším rozsahu a raději dejte přednost osobnímu kontaktu. Nenechávejte to na třetí straně, ale raději to proveďte sami.
- Jedná se zejména o komunikaci mezi projektovou a cílovou skupinou, nebo jde také o komunikaci mezi jednotlivými činiteli? V posledním případě zvolte skupinová setkání s velkým časovým prostorem pro vytváření informační sítě a pro výměnu informací.
- Kolik peněz, času a schopností je k dispozici?
- Budete využívat stálý výbor, nebo si vytvoříte výbor prozatímní?
- Jak velké jsou cílové skupiny? Čím jsou větší, tím bude obtížnější osobní komunikace. V takovém případě je užitečné se porozhlédnout po styčných osobách.
- Požádáte vybranou společnost, nebo vyzvete k účasti každého?
- Nebude daná informace brzo neaktuální a zastaralá? Nevolte tisková media, ale spíše zveřejňujte prezentace a internetu.

Tipy

- Nepodceňujte hodnotu toho, když ukážete vaši tvář: osobní kontakt bude tou nejlepší cestou jak navázat spojení a vyvolat důvěru. Ukážete tím rovněž, že si druhé strany vážíte.
- Lidé jsou obecně špatní čtenáři a lepší posluchači. Ústní, osobní komunikace je nejefektivnější. Snažte se najít kombinaci: ústní komunikace podpořená písmem.
- Řízení očekávání: buďte vždy přesvědčen o postavení určitého kontaktu. Hned na začátku sdělte jaký je cíl a co se stane s výsledky.
- Vždy sdělte jméno kontaktní osoby, nebo místa, kam je možno reagovat, a to pro všechny komunikační prostředky.
- „Nezapomínejte“ na lidi: jednou zahájená komunikace musí pokračovat.
- Vždy zpracujte zápis z jednání po skončení schůzky, ve kterém bude uvedeno, co se stane se závěry.
- Čtete rovněž informační listy v této Příloze týkající se Plánování komunikace a Přípravy workshopů.

Barevné schéma forem interakce a komunikace

Aby mohly různé komunikační prostředky fungovat není žádnou vědou. Tím, že je budeme prezentovat poněkud odlišným způsobem můžeme změnit den zaměřený na přenos společných znalostí na den, charakterizovaný spoluprací. Často jsou tyto prostředky jen málo odlišné jeden od druhého. Následující uspořádání podává pouze povšechný přehled. Veškeré prostředky lze nalézt seřazené podle abecedy a s vysvětlujícími poznámkami v tabulce na dalších stránkách.

Interakční a komunikační seznam

Technika	Popis	Pozor!
Reklama	Jistota, že je informace prezentována nezměněna v určitý čas určitým způsobem. Vhodné pro to, aby se o chystaném stavebním projektu dozvěděli lidé žijící v sousedství, kde je jeho provedení plánováno. Může být v rámci oficiálních postupů pro zapojení závazná. Může oslovit širokou veřejnost.	Je prostor pouze pro omezenou informaci, může být někdy pochopena jako „řeč prodávajícího“. Drahé.
Rada/poradní orgán	Poradní orgán předkládá svá doporučení na žádost např. ministra či ze svého vlastního popudu	Poradní orgán nelze pro projekt využít přímo, může však své rady poskytovat ve všech fázích procesu rozhodování a může signalizovat otázky, které by bylo vhodné řešit. Vykonává usměrňující či propagační funkci.
Brainbox, elektronické setkání, (volební urna = ballot box)	Informační technologie (IT) podporuje účastníky brainstormingového setkání, strukturuje informace a rozhodování. Rychlý způsob shromažďování informací s možností poskytnout anonymní informace.	Je nezbytné mít zkušeného pomocníka (organizátora). Kombinuje brainstorming před počítačem s diskuzí u stolu.
Brožura, leták	Tuto formu lze použít pro prezentaci krátkého přehledu o projektu, naznačuje nejdůležitější otázky a možnosti zapojení. Může se omezit pouze na jedno vydání, může být levná i velmi drahá. Informuje mnoho lidí a snižuje nebezpečí prezentování zavádějících informací.	Lze ji vyložit nesprávně, obsahuje omezené informace, není zde přímá zpětná vazba, někdy je těžké ji rozšířit. Rychle zastarává. Vždy je nutno uvést kontaktní osobu, telefonní číslo, e-mailovou adresu.
„Kuloární šumy“	Individuální (neformální) lidský přístup. Dobrý prostředek, jak zaměřit pozornost na projekt, celá řada z toho vyplývajících aspektů a v opačném případě je vidět, zda se něco daří. Je možno zjistit co je v sázce.	Neformální, individuální, citlivé na „jedna paní povídala“, informace typu „vyhovuje to vašemu osobnímu stylu?“ může najednou vzniknout sama od sebe. Nezapomeňte informovat vašeho kolegu v sousední kanceláři či v jiných odděleních o aktuálním vývoji.

Technika	Popis	Pozor!
Kreativní konkurence	Skupiny s celou škálou pohledů na inovační řešení ve fázi formulace politických rozhodnutí „vzájemně si konkurující“. Tato metoda umožňuje udržet si větší kreativitu po delší dobu, což znemožňuje nedokončení řešení v ranných fázích z důvodu kompromisu.	
Kreativní setkání	Hledání a výběr řešení ve skupinách. Viz. dále v Příloze I „Kreativní setkání“.	
Návrhové studio	Práce v malých skupinách (max. 5 osob) za účelem nalézt řešení. „Lehká“ verze kreativní konkurence (viz. výše).	
Výstava, Infocentrum, Informační panel, Otevřená diskuze, Čtenářský koutek, Plakáty, Stánek na výstavě	Umožní zainteresovaným stranám přístup k informacím účastníků. Podává obecné informace za relativně dostupných nákladů, lze takto oslovit osoby, které by se jinak nezapojily. Daný projekt je „zviditelněn“.	Jednostranná komunikace: podává informace, ale žádné nezískává. Používá jednoduchý a přístupný jazyk, bez žargonu. Věnujte pozornost oznámení. Nutno udat jméno kontaktní osoby a telefonní číslo
Expertní setkání	Setkání za účelem shromáždění komentářů/názorů odborníků o návrzích či podnětech, nebo za účelem shromáždít konkrétní informace. Nutno zajistit, aby se účastníci necítili informačně „vyčerpaní“: je nutno jim na oplátku také něco poskytnout.	Zmobilizovat několik odborníků a nalézt vhodné datum pro jejich setkání může být obtížné, je nutno je pozvat dostatečně dopředu. Zúčastněnými odborníky mohou být (obchodní) konkurenti, nebudou prezentovat své vlastní názory. Předseda diskuzního panelu musí znát velmi dobře diskutovaný předmět. Kromě obsahu, zvažte rovněž přizvání lidí se zkušenostmi/empirickými znalostmi. Pokud je cílem shromáždít nové podněty: neomezujte se pouze na jeden a ten samý sektor či obor.

Technika	Popis	Pozor!
Přehledy hlavních údajů (Factsheets)	<p>Podějte přehledné informace o stavu věci na ± jednu stránku A4. Je to namířeno na osoby, které jsou spíše hlouběji zapojeny do předmětu či průběhu projektu (spolupracovníci/pracovníci a lidé poskytující znalosti, někdy i ti, co by měli být informováni). Přehledy jsou rychle a jednoduše zpracovatelné, tím, že mají formát A4 je lze předtisknout a pak je vyplnit podle aktuálních údajů. Relativně levné.</p>	<p>Pravděpodobně požadavky na jejich opakované vydání. A to právě ze strany hluboce zainteresovaných osob je dobré získat zpětnou vazbu, tento prostředek však toto nezajišťuje. Zpráva by měla obsahovat na míru šité informace, které jsou blízké potřebám svých příjemců. Vždy je nutno uvést kontaktní osobu.</p>
Informační večery	<p>Zatímco na jedné straně zajišťuje styčný bod pro přenos informací, je informována laická skupina/skupina odborná.</p>	<p>Nevyplňujte kompletně celý program, nechte zde určitý prostor. Naplánujte dlouhé přestávky, aby bylo možné navázat neformální kontakty.</p>
Interní skupina uživatelů	<p>Povšechné složení propagátorů názorů, speciálně pro interní projekty (v organizaci kompetentního úřadu)</p>	
Rozhovory, osobní či po telefonu	<p>Přímý způsob výměny informací. Dává lidem pocit, že jim někdo naslouchá. Kombinuje vyčerpávající konverzaci s přenosem informací. Může to být cenná investice.</p>	<p>Může být velmi časově náročná, její dosah je omezen. Nevypisujte výběrové řízení na provádění rozhovorů: tím, že je budete provádět sami možná zvýšíte zapojení.</p>
Intranet, Internetová stránka, Diskuzní skupina na Internetu, Elektronická forma účasti a on-line plánování	<p>Umožňuje informovat a dotazovat se lidí prostřednictvím počítačové sítě nebo Internetu. Zapojení je tak zjednodušeno. Daná diskuze může být ochráněna před jinými uživateli Internetu.</p>	<p>Omezujícím faktorem zde je počítačová infrastruktura. Je nutno mít určité zkušenosti s prací na počítači. Cílová skupina je neověřitelná. Údržba a aktualizace je náročná na pracovní síly. Věnujte hodně pozornosti komunikaci při oznamování těchto činností. Diskuzní skupina může být dobrá příprava před vlastním setkáním.</p>

Technika	Popis	Pozor!
Společná skupina soustředící se na hledání faktů/poradní skupina	Skupina zainteresovaných a účastníků se skupin, která usměrňuje proces hledání faktů. Skupina je zapojena do formulace otázek zkoumání, výběr výzkumné kanceláře a posouzení předběžných výsledků. Je koordinována iniciátorem cestou posouzení vědecké kvality.	
Spolupracující konverzace, konverzace s možnými zprostředkovateli (prostředníky)	Konverzace, v níž informujete někoho o jeho/jejím členství v jiných sítích /fórech, a při níž uzavíráte dohody o přenosu informací (sem a tam). Část šíření informací je z jiného zdroje a umožňuje vstup do sousedních sítí, které mohou být příliš vzdálené, aby mohl být subjekt zapojen blíže.	Nejspíše budete muset několikrát navázat kontakt s těmito spolupracujícími subjekty. Často bude nutno bezvýhradně věřit , že lidé informují svou vlastní stranu. K tomu však těžko dojde automaticky (s výjimkou, že hodnota nových informací je veliká). Nutno poskytnout vedlejší informace.
Panelové diskuze občanů/cílová skupina	Kvalitativní průzkum mezi občany prostřednictvím skupinových rozhovorů, při kterých projektový tým/úředníci sledují rozhovory ve zvláštní místnosti prostřednictvím kamer. V průběhu rozhovoru žádají tazatele, aby se položil dodatečné otázky.	Rozhovory jsou prováděny profesionálními agenturami. Účelem je zjistit, co pokládají občané za důležité s ohledem na otázky, jako je třeba „jistota, bezpečí“.
Zapojení	Může to být legální procedura, aby poskytla občanům šanci sdělit svůj názor pokud jde o projekt a o rozhodnutí.	
Studie vnímavosti	Průzkum, který je zaměřen na zjištění hodnotového smýšlení občanů a na posouzení dopadů politik či plánů z pohledu občanů.	
Diskuzní tribuna	Více nebo méně stálý výbor zástupců organizací, který se schází pravidelně, aby si vyměňovali organizované názory na určité téma. Může to být použito coby společenský teploměr, pro konkurenční spolupráci či pro přípravu politik.	

Technika	Popis	Pozor!
Prezentace	Prezentace pro formální výbory nebo pro pracovní schůzky, atd. Informujete občany o daném problému, což zvýší šanci, že jej zaregistrují.	Načasování je velmi důležité, a dokonce plánování projektu tomu může být přizpůsobeno. Řekněte jasně včas dopředu, proč přicházíte něco sdělit (informativní, za účelem zjistit stanoviska a otázky „co s tím budete dělat? A bude to použito při rozhodování?“)
Projektový tým	Vedoucí projektu + tým, často z kompetentního úřadu, který se stará o organizaci a dohled nad projektem.	Snahou je pokud možno zapojit lidi v týmu, kteří by měli hrát roli při pokračování projektu (další vedoucí projektu, více regionálních úředníků).
Upomínka	Malý dárek, coby poděkování, funguje jako připomínka projektu.. Dárek každodenního používání udržuje vědomí lidí o projektu.	Snažte se o jednoduchost dárku, může to být z a vládní peníze. Pokuste se být originální, nevkusný dárek funguje opačně.
Ozvučná deska	Různorodá skupina zainteresovaných skupin, kteří sledují pozorně politický proces, a která pravidelně doporučuje rozhodovacím subjektům rozhodnutí, která by měla být přijata, nebo jaký by měl být učiněn postup.	Učiňte vhodná opatření pokud jde o postavení a vstupní informace této „ozvučné desky“. Postarejte se o dobrý sekretariát a načasovanou dodávku informací.
Pracovní konference (se simulací, brainstormingem, prioritizací jednotlivých alternativ, scénářů diskuzí, atd.)	Setkání s omezeným množstvím účastníků za účelem prohloubit náhled na problém, nebo zmapování možných řešení. Množství výměn informací, představ, argumentů. Lze vyzkoušet řešení.	Vhodný výběr účastníků, získávání, příprava, zapojení a pokračování zabere hodně času. Nutno stanovit dobře daný předmět. Rozbíhá se nebo se sbíhá? Je vstup/příspěvek účastníků opravdu užitečný? Postarejte se o adekvátního propagátora a dobré hlášení.

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management*, Nizozemí, 2002.

Přehled dostupných nástrojů¹

Dostupné nástroje lze zařadit do pěti kategorií podle hlavní podpory, která je těmto nástrojům věnována : Internet – Web, klasické komunikační nástroje, skupinová setkání, návštěvy a pozorování na místě, softwarové vybavení.

Lze je rovněž zařadit do kategorií podle fáze (fází) procesu zapojení, jimž jsou nejlépe přizpůsobeny: počáteční a organizační fáze, analýza činitelů a obsahu, rozpoznání stávajícího stavu, hledání řešení, implementace a vyhodnocení.

NÁSTROJE A TECHNIKY <i>Seřazeny podle hlavní podpory a podle cíle či metody</i>	FÁZE PROCESU ZAPOJENÍ					
	Počáteční Organizační	Analýza činitelů, obsahu	Určení stávajícího stavu	Hledání řešení	Implementace, vyhodnocení	
INTERNET – WEB						
- Interaktivní Geografický informační systém (Web GIS)			*	*		
- Interaktivní webová stránka	*	*	*	*		
- Informativní síť webových stránek, průzkum veřejného mínění prostřednictvím Internetu	*	*	*			
- Nástroje pro sebehodnocení (webová stránka, virtuální informační centrum).					*	
„KLASICKÉ“ KOMUNIKAČNÍ NÁSTROJE						
- Nástroje pro pasivní informaci	*					
- Nástroje pro aktivní informace	*					
- Shromažďování názorů prostřednictvím průzkumů veřejného mínění či rozhovorů		*	*	*		
SKUPINOVÁ SETKÁNÍ, WORKSHOPY						
- Veřejné slyšení.			*	*		
- Skupina pro analýzu činitelů.		*			*	
- Skupina pro „Rychlý odhad účasti veřejnosti“.		*				
- Skupina pro „Vyhodnocení občanských hodnot“.		*	*			
- Tématický kulatý stůl.						
- Budoucí konference.	*		*	*		
- Workshop zaměřený na koncepci řešení spojených s účastí veřejnosti.				*		
- Další podrobnosti a hodnocení spojené s účastí veřejnosti.				*		*

¹ Tento přehled byl proveden na základě studie nedávno zadané Vodohospodářským oddělením (Water Department) francouzského Ministerstva pro ekologii a udržitelný rozvoj.

Zdroj : « Komparativní studie zapojení veřejnosti v oblasti vodního hospodářství ve třech zemích: Quebecu, Nizozemí a Dánsku (Comparative study of information and public participation means to water management in three countries : Quebec, The Netherlands and Denmark) ». Dominique Drouet, Jean-Philippe Détolle, Michèle Sachs (RDI, Recherche Développement International).

NÁVŠTĚVY A POZOROVÁNÍ NA MÍSTĚ						
- Pozorovací síť pro ryby (ROPED).			*	*		
- Školní síť pro studium znečištění vody, další síť.			*	*		
- Exkurze na místě.			*	*		
DALŠÍ NÁSTROJE (SOFTWAREOVÉ VYBAVENÍ)						
- Softwarové nástroje pro nakládání s názory a stanovisky.			*	*		

Doporučení pro výběr nástrojů

- Výběr nástrojů a technik pro informování, konzultace a účast veřejnosti závisí na cílech, dostupných zdrojích a rychlosti procesu.
- Některé nástroje procházejí dlouhým procesem vývoje. To může být považováno za důkaz jejich kvality.
- Shromážděné informace vybízejí ke zvážení nejdříve celou řadu technik a nástrojů, které jsou naprosto klasické, ale které se již osvědčily (četné implementace, často pozitivně hodnocené).
- Je nutno zmínit, že mezi nástroji, které se v průběhu let zdokonalily, jsou některé vynikající nástroje.
- Druhá skupina, kterou je nutno vzít v úvahu, se skládá z nových vyvíjejících se nástrojů, které jsou založeny na komunikačních technologiích, jako je Internet a Web. Některé z těchto nových prostředků je nutno studovat z hlediska procesu zapojení veřejnosti, který bude ve střednědobém horizontu spuštěn.
- Použití formálního přístupu veřejného projednávání, přestože se zdá velice efektivní, vyvolává určité výhrady.
- Otázka rozsahu se zdá nezbytná: je potřeba formovat cíle podle rozsahu „projektu“.

5. Rozhovory

Cíl

V procesu projednávání s veřejností hrají důležitou roli názory a/nebo znalosti zúčastněných stran. Otázkou však je, jak je zjistit. Způsobem, jak „proklepnout“ okolí je provést individuální rozhovory s celou řadou zainteresovaných stran. Cíl těchto rozhovorů se zdá být jednoduchý: dozvědět se co nejvíce o tom, jak dotazovaná osoba smýšlí o dané politické otázce. Správně zvolený směr podkládání otázek může pomoci tento cíl dosáhnout. Dále uvádíme některé tipy pokud jde o zjišťování výsledků.

Hlavní problém

V průběhu fáze zkoumání může být provádění rozhovorů jedním ze způsobů jak vytvořit seznam (soupis) názorů zúčastněných stran. Kromě toho, to představuje dobrý způsob jak se osobně seznámit s těmito stranami. Výsledky jsou shromážděny v antologii (sbírce), na jejímž základě je provedena analýza problémů a příčin.

Další podrobnosti

Osnovu konverzace tvoří celá řada velice otevřených a přímých klíčových otázek. Důraz je položen na zjištění problémů a příčin.

Klíčové otázky:

- O jaký druh projektu se podle vás jedná?
- Jaké předpokládáte problémy/slabá místa pokud jde o projekt?
- Jaké jsou podle vašeho názoru příčiny těchto problémů?
- Jaká je podle vašeho názoru žádoucí situace?
- Proč se o to máme snažit?
- Čím byste mohli (nebo čím byste rádi) přispěli k dosažení žádoucí situace?

Pomocné otázky

Situace se může vyvinout tak, že otázky budou příliš přímé a otevřené, nebo že dotazovaná osoba bude mít málo stimulujících podnětů. V takové situaci bude nejlepší přeformulovat otázky, jejichž podstata však nesmí být v žádném případě změněna (projekt, slabá místa, příčiny).

Například:

- Přemýšlejte o projektu, jak z krátkodobého tak z dlouhodobého hlediska.
- Jak byste označili uvedené problémy: jako vážné, povrchní, atd.?
- Předpokládejme, že byste se podívali na vaše oddělení/obor/pracovní oblast z jiného hlediska/ .....; jaké problémy byste viděli pak?
- Kdy byste měli pocit, že politické uspořádání v této oblasti bylo dobře zvoleno a proč?
- Co by se mělo změnit?

Postup

Projektový tým, doplněný případně o několik dalších osob, bude rozhovory provádět sám. Množství rozhovorů závisí na výsledku analýzy činitelů, může se však pohybovat od 15 až do 100 rozhovorů.

Příprava

- Stanovení – prostřednictvím analýzy a soupisu působících činitelů – těch činitelů, kteří budou poskytovat odborné informace (“co-thinkers”);
- Pravidelné zpracovávání přehledů přiblíží strukturu konverzaci a pomůže posluchači v kontrole;
- Rozeslání pozvánek, v nichž bude uveden motiv a cíl konverzace
  - * informujte o směru konverzace, ale ne o konkrétních otázkách
  - * zajistěte, aby byl dopis podepsán dostatečně vysoce postavenou osobou (ředitelem)
  - * po rozeslání dopisů kontaktujte dané osoby telefonicky a domluvte si konečný termín schůzky;
- Sejděte se dopředu za účelem provedení jasně instruktáže všech dotazujících či k provedení krátkého kurzu aktivního naslouchání.

Rozhovor

- Před rozhovorem: Ujistěte se a ještě jednou si krátce zopakujte, v jaké souvislosti je nutno konverzaci provést.
- V průběhu konverzace:
  - * používejte seznam otázek pro kontrolu a ....., ne pro .....
  - * sledujte čas (jako minimální berte hodinu)
  - * nepoužívejte magnetofon, ale dělejte si heslovité poznámky
  - * nebuďte příliš formální; berte to spíš jako neformální konverzaci.
- Na konci konverzace:
  - * zkontrolujte, zda byly položeny všechny otázky
  - * zeptejte se dotazované osoby, zda chce ještě něco dodat
  - * запиšte si adresu dotazované osoby (kontaktní údaje)
  - * informujte dotazovanou osobu o tom, co se bude dále dít s vašimi poznámkami (jsou považovány za důvěrné a budou začleněny do antologie, souboru, který bude .....

Zpráva

- Po rozhovoru rychle zpracujte vaše poznámky; ve vaší paměti jsou v tu dobu ještě čerstvé.
- Zprávy o provedeném rozhovoru jsou jenom pro vaše vlastní použití: zacházejte s nimi jako s důvěrnými informacemi a v antologii provádějte citace anonymně.
- Snažte se co nejpřesněji vyjádřit prohlášení dotazované osoby.
- Prohlášení přeformulujte v případě, že může být pro ostatní členy týmu nejasné.
- Dohodněte se na úrovni zpracovávání:
  - * na počítači
  - * oceňte prohlášení, které jsou pro vás zajímavé hvězdičkou *
  - * klasifikujte odpovědi podle pořadí otázek

Tipy

- Nenajímejte nikoho na provedení rozhovorů. Rozhovory umožňují seznámit se s důležitými vztahy a souvislostmi ve vašem pracovním poli.

- Při rozdělování rozhovorů je lepší zabránit, aby tazatelé vykonávali rozhovory ve svých vlastních prostředích. Příliš velká obeznamenost může snadno vyústit v „ale, vždyť víš co tím myslím“. Takové jednání by zvyšovalo nebezpečí, že rozhovor poskytne pouze chabé výsledky.

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management*, Nizozemí, 2002.

6. Aktivní naslouchání

Cíl

Cíl rozhovorů ve fázi zkoumání se zdá být tak jednoduchý: dozvědět se pokud možno co nejvíce o tom, co si dotazovaná osoba myslí o dané politické otázce či problému. Pro tazatele se zdá však být obtížné, aby sami nevstupovali do diskuze. Tomu lze zabránit tím, že si tazatelé budou v průběhu těchto rozhovorů uvědomovat své vlastní chování.

Udáváme zde některé praktické tipy pokud jde o umění naslouchat, za účelem získat z těchto rozhovorů co nejvíce:

Hlavní problém

Níže uvedené pokyny mohou být využity jako základ pro krátké školení tazatelů pokud jde o aktivní naslouchání, na začátku fáze zkoumání.

Tipy

Co dělat:

- Pokládat jasné a otevřené otázky:
Pokládat otázky, na něž může dát tázaný jasné odpovědi, například otázky začínající slovy „jak“, „co“, „proč“, atd.
- Shrnujte:
Dělejte pravidelně stručné přehledy, které přiblíží strukturu konverzaci a pomůže posluchači zkontrolovat, zda dobře porozuměl danému problému: „Pokud jsem to dobře pochopil, tak .....“
- Průběžně se ptejte:
Otázkami jako „Vidíte v tom nějaký další aspekt?“, nebo „Můžete mi dát příklad“ dále vstupujte do rozhovoru.
- Přitakávání
Pravidelné přitakávání či přikyvování ze strany tazatele („ano“, „samozřejmě“) dotazovaného stimuluje.
- Přerušte ticho
Lidé vydrží mlčet pouze několik vteřin. Po čtyřech vteřinách určitě někdo mlčení prolomí. Dotazovaného motivuje, pokud nastane čas od času chvilka ticha: dotazovaná osoba bude podněcována k tomu, aby podala svým posluchačům další informace o projednávané problematice.
- Neverbální komunikace
Pravidelný kontakt očí, lehce dopředu nahnutá pozice, souhlasné pokývnutí čas od času, atd. dosvědčuje, že tazatel dotazovanému pozorně naslouchá.

Co nedělat:

- Nepokládat osobní otázky
Otázky jako: „Líbí se vám toto oddělení?“, „Máte rád jablečný koláč?“ mohou být dotazovaným zodpovězeny pouze ano nebo ne, a proto nepřináší mnoho nových informací.

- Nepokládejte otázky, doprovázené několika možnostmi, z nichž jenom jedna je správná
Celá řada osobních otázek: „Máte jablečný koláč rád nebo nerad?“ Tento druh otázek přináší rovněž velice málo informací.
- Nepokládejte navádějící otázky
Přesněji řečeno, odpověď v tomto druhu otázek vlastně skryta: „Předpokládám, že máte rád jablečný koláč?“. Nahlížíte na dotazovaného určitým způsobem, pokud mu položíte takovou otázku.
- Nepředkládejte vlastní názory
Dotazovaný bude mít zábrany říci svůj názor pokud mu budete předkládat názor vlastní. Zabrání to rovněž tazateli, aby dobře poslouchal.
- Nevstupujte do diskuze
Toto je největší nebezpečí pro posluchače, zvláště když se dotazovaný zmíní o problému, který se neshoduje s názorem tazatele. Avšak konverzace typu „ano-ne“ jsou konverzacemi zaměřené na jiné cíle, než na získání informací.
- Nepřerušujte
Nechte dotazovaného, aby vypověděl svůj názor.

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management*, Nizozemí, 2002.

7. Příprava workshopů

Workshopy – či jakkoli jinak lze nazvat schůzky a setkání – mohou být při konzultacích se zainteresovanými skupinami velmi užitečné. Avšak pouze pokud je jejich přínos a místo v celém procesu dobře uváženo.

Úplný přehled přípravy

1 – Zvažte, jaká je pozice workshopu v celkovém procesu

- V jaké fázi právě jsme?
- Jsme ve odchylujícím se či sblížujícím se stádiu?
- Máme po ruce nějaké rozhodnutí?
- Chceme, aby lidé reagovali, nebo aby kreativně vynalézali?
- Jaká je pozice účastníků v procesu?

2 – Zjistěte problematickou oblast vzhledem k obsahu

Jaký je cíl setkání pokud jde o obsah a souvislosti?

Které otázky je nutno zodpovědět?

Je skupina připravena tyto otázky zodpovědět?

Ptejte se, co je dovoleno projednávat a co ne! Stanovte hranice konverzace: které předměty se již nadále neprojednávají?

Je-li cílem:

Vytvořit vizi, shromáždit náměty, pak:

věnujte pozornost člověku, odložte hodnocení.

Rozhodování, pak:

kromě odchylování se také sblížujte a tvořte hodnocení.

Přenos znalostí, pak:

položte důraz na obsah, nejdříve vytvořte příjemnou atmosféru (vztahy).

Spolupráce, pak:

vybudujte vztahy ze společného obsahu (např. pracovní proces).

Vytvoření společné základny, podpora, pak:

potvrďte a vyčleňte rozčilení či odpor, vytvořte mezní podmínky pro zřetelnou účast.

3 – Prozkoumejte situaci

skupina:

Jaké jsou rysy dané skupiny?

S kolika lidmi jednáme?

O jaký druh lidí se jedná? Znají se navzájem?

Mají vyostřující se předchozí zkušenosti?

Účastní se ze své vlastní vůle, nebo je jejich účast povinná? Mají dobrou náladu (vyčleňte nechuť či nelibost)

Mají účastníci stejnou úroveň myšlení?

místo:

Je všechno k dispozici (tabule, psací potřeby, zpětný projektor, ukazovátko, atd.)

Je zde dostatek místa (místností) v případě, že by se konalo více workshopů najednou?

Můžete se pohybovat okolo stolů/židlí?

Jaká je atmosféra? Je lepší snažit se udržet v místnosti co nejobvyklejší podmínky: tomu není nutno věnovat žádnou přílišnou snahu. Kreativní brainstormingové setkání vyžadují delikátnější prostředí.

čas, který je k dispozici:

Zvažte, zda by nebylo vhodné začít večer před tím: večer je možnost prodiskutovávat neformální otázky programu, slavnostní taneční večer. Příští den můžete ihned začít s projednáváním obsahu programu.

jaký typ organizátora se pro workshop hodí?

Setkání, zaměřená na navazování vztahů vyžadují jiné kapacity, než setkání zaměřující se spíše na obsahovou stránku. Jeden organizátor nemůže pracovat s právníky a raději pracuje se zemědělci, jiný zase raději s politiky. Druh setkání rozhoduje o výběru organizátora.

Základ programové struktury

Jakýkoli je cíl setkání, základním pravidlem je:

- od abstraktního ke konkrétnímu, a;
- od Konceptualismu (od vytváření pojmů) k Hodnocení a k Rozhodování.

To s sebou nese následující základní strukturu setkání:

1 příprava (naladění) atmosféry

šálek kávy, atd.

2 společenský tanec

úvodní kolo, představení, zahajovací řeč vedoucího projektu, atd.

3 „kladění vajec“

možné frustrace, neuspokojení, lidé se však musí zbavit přílišného entusiasmů a hrdosti s ohledem na nedávno dosažené úspěchy před tím, než mohou setkání něčím přispět.

Například tím, že připevní své poznámky na flip-over a sdělí své znalosti nebo ventilují kritiku.

4 zahřívání

„kreativní zahřívání“, vypravěč příběhu, působivá prezentace, kreslené filmy, atd.

5 odchylování se

vytvořit seznam nápadů, názorů, zkušeností, atd.

často v dílčích skupinách

6 sblížení se

zkombinovat a sloučit vstupy, vytvořit závěry.

Absolutní zpětná vazba dílčích skupin

7 plánování činností

plánování činností s ohledem na problémy či další proces

8 plánování činností

shodnout se na činnostech zaměřených na zpracování výsledků této schůzky.

Tipy

- zabudovat do programu pohyb (přecházení, zvedání se ze židle, atd.);
- berte v úvahu známý „útlum“ po obědě;
- postarejte se o pestrost; například mezi mluvením a kreativitou, nebo plenárním zasedáním a prací v dílčích skupinách;
- zvažte přípravné rozhovory s hlavními figurami;
- jasně se dohodněte na úloze vedoucího projektu/klienta v průběhu zasedání;
- nezaměstnávejte projektový tým, bude se moci soustředit na svou úlohu pokud jde o obsah. Požádejte interního organizátora o dohled nad celým procesem.

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management, Nizozemí, 2002.*

8. Kreativní setkání

Fáze procesu, v níž dochází k formulaci budoucích politických směrů, se soustředí na hledání řešení. Kreativní setkání osob, které poskytují své odborné znalosti je dobrou cestou k tomu, jak vytvořit kreativní a novátorské nápady. Některé možnosti:

Programová struktura

Obecně vzato, kreativní setkání se skládá ze dvou fází:

odchylování se: pro vytvoření nápadů, „jejich rozdmýchání“

sbíhání se: pro zkombinování vstupů, hledání motivů, vytváření závěrů, „spojování“

(Viz. rovněž informační list týkající se přípravy workshopů)

Program kreativního setkání často obsahuje následující kroky:

Obsah

Jasnost pokud jde o hlavní otázku, podat nezbytné základní informace

Vysvětlení pracovního procesu a časového harmonogramu

Motivující začátek

Odchylování se

Osvobození nových nápadů, jednotlivě nebo ve skupině

Sepsání nových nápadů (viz. níže)

Sbíhání se: strukturizace

Prošetřit souvislosti/spojitosti mezi nápady, například vytvořením skupin

Sbíhání se: pojmenujte to

Diskuze a vytváření závěrů, například pojmenováním či stanovením priority pro jednotlivé skupiny

Reakce, odraz

Rozhodněte o začlenění řešení do procesu.

Vytvořte opatření pro zpracování a šíření výsledků.

(společný zdroj: Ústav kulturních záležitostí (The Institute of Cultural Affairs))

Odchylování se a sbíhání se

Všechny kreativní setkání mají obecně tu samou strukturu: po fázi odchylování se (skutečný brainstorming) následuje fáze slučovací (analýza a závěry). Může být proto použito několik metod. Důležité je danou metodu pro odchylování přizpůsobit té, která je zvolena pro slučování.

Stanovte požadovaný výsledek

Odhadněte jak moc se můžete od požadovaného výsledku odchýlit, abyste se k němu později zase byli schopni přiblížit

Zatímco se odchylujete, přemýšlejte o tom, jak se chcete přiblížit

Odchylování se: způsoby brainstormingu

Vždy platí určitá pravidla hry:

Vše, co kdokoli řekne je v pořádku

Oddalování hodnocení

Vše bude zapsáno nebo jinak zaznamenáno

Každý musí říci svůj názor

Individuální brainstorming

Účastníci si pro sebe napíší několik nápadů. Pak vyberou 5-7 těch nejlepších/ nejkomičtějších a sdělí je skupině. Bezpečný způsob brainstormingu, vhodný pro skupiny s „brzdící“ hierarchií (tj. lidé se necítí volně), nebo pro skupiny obsahující některé účastníky, kteří začínají řídit konverzaci.

Brainstorming s myšlenkovou mapou (mindmap)

Nejjednodušším způsobem brainstormingu je, když účastníci „vykřikují“ nápady, zkušenosti, atd.

Organizátor zapisuje všechno, například ve formě myšlenkové mapy (mindmap): hlavní otázky nebo předmět ve středu a nápady skupiny okolo (jako pavouk). Nápady, které mají určité spojitosti mohou být okamžitě spojeny, a dochází k vytváření shluků. Tato metoda funguje velice dobře u skupin, které mají velké množství nápadů, a neprojevují se u nich téměř žádné hierarchické bloky (lidé se cítí volní a nebojí se mluvit).

„Malé“ návrhářské studio

Účastníci workshopu budou doslova vystřihávat, lepit, zpívat či tančit to, co vlastně myslí. Velikost (dílní) skupiny je 5-7 lidí. Postarejte se o to, abyste našli hezké místo s dostatečným množstvím materiálu k práci (staré časopisy, plstěné odštířky, papír, lepidlo, atd.) za účelem podpořit kreativitu. Délka takového setkání by měla být přinejmenším 2 hodiny. Vhodné pro skupiny, které pro svou aktivitu potřebují být stimulovány a vy objevíte nové zdroje kreativity. Vynikající pro nudné a ospalé okamžiky dne, jako je třeba páteční odpoledne.

Asociace

Na účastnících je požadováno, aby začali přemýšlet o hlavním předmětu workshopu úplně z jiné strany. Tato metoda je často používána ve světě průmyslového designérství za účelem najít inovační řešení. Například: přemýšlejte nad krabičkou zápalek a ve svých úvahách přejděte ke stadionu. Výsledek: rozšíření fotbalové plochy. Může to fungovat rovněž pokud jde o otázky organizace či nových politických řešení. Například tím, že si vezmete za příklad svět zvířat, nebo že porovnáte zcela rozdílné obchodní oblasti a podíváte se na rozdíly a podobnosti. Tato setkání vyžadují spíše uvolněnou atmosféru.

Hledání podob a představ

Pro citlivé otázky (jako je fungování lidí, nebo částí organizace) může být užitečné se zeptat lidí na představu či přirovnání, které by se k nim či k organizaci podle jejich názoru nejlépe hodilo. Udělejte seznam představ a zjistěte co o sobě či o organizaci vypovídají; které rysy jsou důležité? Někdy může být užitečné upřednostnit metaforu, například zvíře nebo (druh) auta.

Brainbox

Místo pro rozhodování skupiny či Brainbox je místnost, kde mají účastníci počítač a jsou vzájemně propojeni sítí. Každý může ve stejný čas poskytnout svůj vstup/názory/podněty (anonymní) a reagovat na poznámky ostatních. Za krátkou dobu je vytvořeno mnoho informací, což stimuluje kreativitu. Softwarové vybavení musí mít následující možnosti: brainstorming, seřazování/shlukování nápadů, seřazení podle priorit, hlasování a diskuze. Je to vhodné jak pro odchylování tak pro slučování, pro velké skupiny s různorodým pozadím, složité záležitosti a ustálené zvyky komunikace. Je nutné ústní plenární zasedání pro provedení hodnocení, dohodnutí se o dalších krocích.

Přibližování: shlukování a seřazování priorit

Shlukování

Tím, že napíšeme nápady na žluté poznámkové papírky, je možno jimi snadno pohybovat po tabuli.

Shlukování od hrubého po jemné: nejdříve vytvořte obecné shluky v rámci jednoho výrazu (to je o ...), později se podívejte blíže (pozitivní-negativní, krátkodobé-dlouhodobé, atd.) a vytvořte věty, které budou celý shluk charakterizovat.

Udělujte body, skóre

Každý může udělit body nebo známky. Například 1x8, 2x4, 4x2 a 8x1 bodů na seznamu položek. Výsledkem je jakýsi druh teploměru: možnosti s největším počtem bodů jsou podle definice přijaty, také nepřijaté možnosti jsou jasné. Diskuze se mohou zaměřit na možnosti se středním počtem bodů.

Nalepování

Každý může rozdat 10 nálepek představujících možnosti jeho/její volby. Výsledek bude mnohem rozptýlenější než udělování bodů, bude také méně konfrontující.

Zpětná vazba a diskuze

Metody brainstormingu jako je návrhářské studio a s ním spojená cvičení nevytvoří seznam možností, které by bylo možné seřadit podle jejich priority. V těchto případech se používá plenárního zasedání, které zajistí zpětnou vazbu pokud jde o výsledky (dílních) skupin a hodnotící diskuze probíhá pod dohledem předsedy.

Tipy

- Pokuste co nejvíce pracovat v menších skupinách; je větší šance, že se v nich všichni zapojí.
- Kreativní setkání zaberou přinejmenším půlden.
- Může být užitečné najmout si organizátora/předsedu, může se pak zúčastnit i samotný projektový tým.

Reference

ARB toolkit, Gereedschap voor het managen van open beleidsprocessen (tools for the management of open policy processes); *Adviesunit Resultaatgericht Beleid, Ministry of Public Works, Transport and Water Management*, Nizozemí, 2002.

9. Občanská porota

Cíl

Občanská porota je skupina náhodně vybraných osob, které představují mikrokosmos svého společenství, a jsou zaplacení za účast na řadě setkání, na nichž se budou dozvídat a diskutovat o konkrétních otázkách a zveřejňovat jejich závěry². U každého porotce se předpokládá, že bude zastupovat veřejný zájem a ne své vlastní zájmy. Původním záměrem Občanské poroty je, že pokud jí bude dán dostatek času a informací, pak mohou obyčejní lidé rozhodovat o složitých politických otázkách. Tato metoda má za cíl posílit demokratický proces tím, že do něj začlení uvážené názory zástupců celé veřejnosti.

Další podrobnosti

Typická Občanská porota může mít následující charakteristiky³:

- Předmět jednání poroty by měl být ve veřejném zájmu.
- Porotci by měli být vybíráni na základě názorových či demografických kvót, nebo obojího.
- Porotci jsou placeni za účast v Občanské porotě, která pracuje obvykle 2-4 celé dny.
- Informace předkládané porotcům by měly být podávány z několika hledisek.
- Nestranný předseda by měl vést všechny diskuze.
- Porotci by měli reagovat na „objednávku“ či otázku.
- Porota by měla revidovat a schvalovat veškerá svá zjištění a doporučení.
- Porotcům musí být umožněno hodnotit celý proces a zveřejnit svá stanoviska.
- Porotci musí věřit, že jejich doporučení budou mít vliv, nebo alespoň budou vzata v úvahu.

Postup

Občanská porota nebude vhodným řešením ve všech situacích. Podívejte se na následující otázky, aby bylo možné rozhodnout, zda by tato metoda měla být použita⁴.

- Může být problém shrnut v jedné klíčové otázce?
- Je daný problém složitý, s různými úhly pohledu nebo klíčovými otázkami, které je nutno zvážit?
- Vyžaduje daný problém základní informace?
- Představuje daný problém pro společnost znepokojení?
- Je sponzorský orgán nakloněn se změnit podle výsledků stanovených porotou?
- Lze se s daným problémem vypořádat a učinit závěry ve vymezeném čase?

Výběr poroty

Výběr poroty je pro úspěch celého procesu kritický. Typické poroty se skládají ze 12 až 24 účastníků, kteří jsou vybráni jako zástupci příslušné skupiny populace. Porotci by měli být voleni z postižené části obyvatelstva spravedlivým a nezájatým způsobem. Někteří porotci jsou vybíráni zcela náhodným způsobem, například za použití seznamu voličů. Jiní používají kvót, čímž jsou vybráni zástupci ze skupin s různým příjmem, různé rasy a názorů.

² Crosby, N. (1995). Citizens' Juries: One Solution for difficult Environmental Questions. In O. Renn, T., Webler, & P. Wiedemann (Eds.), *Fairness and Competence in Citizen Participation* (pp. 157-174). Dordrecht: Kluwer Academic Press.

³ založeno na Crosby (1995: ibid) a James, R.F. (1999). *Public Participation in Environmental Decision-Making - New Approaches*. Studie přednesená na Annual National Conference of the Environment Institute of Australia. Hobart, Tasmania

⁴ Fife Council (1997). *How to Organise a Citizens Jury*. Corporate Policy. Fife Council. Scotland

Výběr svědků

Vybraní svědci by měli představovat různá hlediska a radikální názory na jedné straně by měly být vyváženy názory na straně druhé. Po svědcích se obvykle žádá, aby hovořili asi 15 minut a zodpovídali otázky pokládané porotou po dalších 30 minut. Svědci mohou před porotou vystupovat jednotlivě, nebo ve dvou či mohou tvořit součást panelové diskuze. Ideální porota by měla mít směr těchto forem, aby se jednotlivá zasedání od sebe lišila a udržela si zájem porotců.

Postup

Aby převládala dobrá atmosféra, musí být porota pečlivě zorganizována. Je zde obvykle jeden organizátor, který předsedá plenárnímu zasedání, vysvětluje co se bude dít v menších skupinách a radí porotě při vytváření rozhodnutí na konci celého procesu. Tento organizátor může či nemusí mít zvláštní znalost diskutované problematiky, ale v každém případě musí být ve svých činech i názorech nestranný.

Střed zájmu celého projednávání by měl porotcům umožnit, aby daný problém dobře uvážili, aby k tomu však mohlo dojít je nutno mít k dispozici pečlivá opatření a zaměstnance, kteří umožní hladký průběh celého procesu. Někdo jiný než hlavní organizátor, dodateční zaměstnanci, jsou nezbytní pro organizaci zasedání menších skupin; pro přivítání a uvedení svědků před jejich vystoupením; a pro to, aby se starali o další záležitosti spojené s průběhem zasedání.

Organizátor se setká s porotci na úvodním zasedání. To se koná před tím, než porota začne představovat jednotlivé porotce, za účelem sdělit, co se bude v následujících dnech zasedání dít a za účelem představit všechny zaměstnance, kteří jsou do procesu zapojeni.

V průběhu celého procesu je naplánována obvykle celá řada sezení. Stejně tak jako zasedání, při nichž svědci podávají svou prezentaci porotě a zodpovídají na otázky, se obvykle konají zasedání, kde porota společně nebo v menších skupinkách diskutuje o problému. Porotci mohou dostávat úkoly, například stanovit a seřadit výhody či přínosy konkrétního problému. To přináší porotě pestrý výběr různých podnětů a pomáhá rozbit velký úkol poroty na zvládnutelné kousky.

Rozhodování

Shoda je tím nejvhodnějším prostředkem pomocí něhož se dochází ke konečnému rozhodnutí či celé řadě doporučení, i když to není vždy možné. Aby bylo dosaženo shody je mnohokrát nutno poprat se s nesouhlasnými stanovisky, ale v některých případech, nehledě na to kolik času je k dispozici, shoda prostě dosažena být nemůže. V takových případech lze použít systém hlasování. Způsob, kterým porota dochází ke svým rozhodnutím je důležitý, protože průzkum většiny názorů představuje hodnotný rys Občanské poroty. Takové názory je nutno vždy uvést v závěrečné zprávě.

Zpráva

Konečným produktem procesu Občanské poroty je zpráva, popisující podrobnosti celého procesu a doporučení provedené porotou. Zpráva obvykle obsahuje veškeré detailní informace o procesu, včetně prezentací jednotlivých svědků, zpráv z diskuzních zasedání, ale i konečná doporučení a podrobnosti o veškerých nesouhlasných názorech. Aby se předešlo zaujatosti závěrečné zprávy, je návrh zaslán všem porotcům k připomínkování a odsouhlasení před jeho dokončením. Tím bude zabráněno jakémukoli špatnému výkladu ještě před tím, než je zpráva odeslána sponzorskému orgánu.

Tato zpráva často obsahuje určité hodnocení procesu, a to z pohledu porotců. Toto hodnocení umožňuje kontrolu zprávy a ukazuje, jaké měli porotci pocity pokud jde o celý proces a také důležitost výsledků celého zkoumání.

Po dokončení je zpráva zaslána zmocněnému orgánu a to co se stane pak závisí na doporučeních a postupu poroty.

Co bude dál?

Jedním z nejdůležitějších prvků celého procesu je vědomí porotců, že jejich názor může něco ovlivnit. Je důležité, aby sponzorský orgán konal na základě zprávy předložené porotou. Může to být formou písemné zprávy, nebo workshopu, kde příslušný orgán diskutuje o doporučeních, vysvětluje proč je bude či nebude realizovat a poskytne časový harmonogram dalšího postupu.

---

10. Interaktivní Geografické informační systémy (Web GIS)

Implementační cíl(e) nástroje	Zaznamenat reakce veřejnosti na základě místních specifik: interaktivní webová stránka, postavená na podstatě geografického informačního systému (GIS), umožňuje spojení názorů veřejnosti s geografickými nebo prostorovými souřadnicemi.
Fáze vztahující se k procesu zapojení veřejnosti	Šíření informací pro veřejnost, veřejné projednávání, společné vytváření řešení, spolurozhodování; tento nástroj může být užitečný v průběhu různých fází procesu, které jsou označovány buď jako „plánování účasti“ či „plánování fyzické účasti“.
Popis nástroje	Na začátku pokusné fáze, byl tento nástroj nazván „LODERWeb“ (jako „Location-Dependent Reaction“ Web). Popis je k dispozici na stránce http://cgi.girs.wageningen-ur.nl/cgi/education . Tento nástroj (vytvořený s použitím „Mook Technology“ a „ARCVIEW IMS“) znázorňuje soubor videosnímků, které zajišťují použití instrukcí (prostřednictvím softwaru „Lotus-Screencam“), jež vysvětlují jak vytvořit reakci spojenou s konkrétním místem.
Implementace	Použitá metodika byla podrobně vysvětlena v disertační práci, kterou napsal R. Kluskens z Univerzity ve Wageningenu (Centrum geografických informací). Implementace LODERWeb odpovídá kroku 6 této metodiky (vstupní informace o reakcích občanů spojených s konkrétní zeměpisnou polohou). Krok 7 se skládá z definování „problematických pásem“ založených na těchto reakcích a pak navržení těchto pásem k diskuzi. ("Použití WebGIS při místním plánování fyzické účasti veřejnosti: Vytvoření interaktivní webové stránky pro informování a konzultace s občany o fyzických plánech", únor 2000).
Eventuální varianty	Varianty jsou vytvořeny pomocí jednotlivých plánů, a digitalizované geografické znázornění může být tímto nástrojem stimulováno.
Příklady implementace	Použití návrhu fiktivního města nazvaného Zwuile, které má 23 000 obyvatel. Tento virtuální experimentální test zahrnuje vytvoření nové průmyslové zóny v rámci hranic města.

Zdroj: R. Kluskens (Univerzita ve Wageningenu)

11. Veřejné projednávání (viz. rovněž nástroj 9. Občanská porota)

Implementační cíl(e) nástroje	<p>Představte veřejnosti úplný souhrn složek projektu, Zajistěte fórum pro zodpovězení veškerých otázek; shromážděte názory ve formě návrhů vyplněných ještě před projednáváním v Komisi, a pak obhajovaných jejich příslušnými autory.</p> <p>Tento proces vyhovuje právním požadavkům a umožňuje oficiální záznam veřejných návrhů.</p>
Fáze vztahující se k procesu zapojení veřejnosti	Celý projekt, avšak nejvíce v průběhu fáze zjišťování a návrhu řešení.
Popis nástroje	<p>Postup o dvou krocích: obecné vysvětlení, s otázkami ze strany veřejnosti a reakcemi odborníků pocházejících z příslušných institucí (1); následované shromažďováním názorů a zpráv.</p> <p>V případě vodohospodářského projektu v Quebecu, trvalo veřejné projednávání celkem 3 dny v každém ze 17 regionů (s 5 či 6 veřejnými schůzkami konanými v každém případě). 370 návrhů bylo předloženo a projednáno před Komisí. Veškeré příslušné dokumenty lze získat a konzultovat ve 35 „konzultačních centrech“ (obecní knihovny, kulturní domy, atd.) (2).</p> <p>Rozpočet Komise dosáhl 2 milionů kanadských dolarů (\$CAN) a pokryl logistické potřeby (doprava, ubytování) a platy přechodně zaměstnaných osob najatých za tímto účelem. (200 000 \$CAN bylo pak ještě přidáno, za účelem uhradit náklady těch, kteří vyplňovali zprávy).</p>
Zpětná vazba	<p>V případě veřejného projednávání vodohospodářského projektu konaného v Quebecu: význam úlohy, kterou hrála Komise při podnícení veřejné diskuze; naprostá průhlednost, mimořádně přístupné pro všechny účastníky; zapojení celé řady vyjádřených názorů; právní ochrana členů Komise.</p> <p>Vrchol mezi s tím spojenými těžkostmi: postup má tendenci příliš zdůrazňovat opozici, může se opakovat a může být monopolizován menšinovým zájmem (pro účely předvádění na veřejnosti).</p> <p>Podle Mezinárodní asociace pro zapojení veřejnosti (International Association of Public Participation) je tento nástroj jedním z těch, který by se měl pokud možno vynechat (jinak by jeho použití měla předcházet řada neformálních setkání). Podle této asociace, umožňuje přítomnost diváků svobodné vyjádření reakcí, avšak nepodněcuje dialog a má sklon polarizovat konkurenční názory.</p>
Příklady implementace	Slyšení zaměřené na hospodaření s vodními zdroji v Quebecu (viz. datový list).

Zdroje: A. Beauchamp (Environ-Sage Inc.) - President of the Commission assigned the public hearing on Quebec water management issues, R. Beaudet - Public Hearing Office in Environmental Issues (BAPE), H. Marchand (BAPE)

Poznámky k nástrojové tabulce týkající se „Veřejného projednávání“ (č. 8)

(1) V případě veřejného projednávání v Quebecu, byla první fáze vlastně uskutečněna ve dvou etapách. BAPE (Úřad pro veřejné projednávání v otázkách životního prostředí) začal tím, že vytvořil základní dokument, který sloužil k celkovému zarámování přístupu a vzbudil diskuzi. Podle některých účastníků tento dokument „postrádal smysl“ a nepomohl zvýšit porozumění veřejnosti o tom, co je v sázce. Ministerstvo životního prostředí pak tento dokument dokončilo tím, že navrhlo profil s vodou spojených problémů specifických pro každý ze 17 právních systémů zapojených do procesu projednávání. Potom se všechna ministerstva mající kompetence v oblasti vodního hospodářství zúčastnila společného pracovního zasedání za účelem zařadit nezbytné dokumenty a postarat se o otázky veřejnosti. Tento přístup umožnil vznik dvouúrovňového průzkumu:

- Globální jednání s celou provincií Quebec, kde jsou problémy s ochranou vodních zdrojů z důvodu soukromého provozování podstatou diskuzí o vyvážení podzemní či povrchové vody a privatizaci infrastruktury ve státním vlastnictví;
- Lokálnější a praktická úroveň týkající se problémů specifických pro jednotlivé regiony: kvalita vody, zdravotní rizika, nebezpečí týkající se podzemní vody spojená s místy podzemního vypouštění, činnosti spojené se zemědělskou výrobou, atd.

(2) Komise byla složena ze 3 komisařů (včetně Prezidenta), 2 analytiků, zástupce pro plánování, zástupce pro informace a 11 odborníků.

Složitost problému byla více zřejmá v regionech podléhajících smluvním podmínkám, tj. severní regiony obydlené původními Inuity a Crisy (Malajci), na něž se vztahuje výjimka z článku 31 zákona o kvalitě životního prostředí. Proto bylo nezbytné vytvořit smluvní dohodu mezi těmito oblastmi a vládou provincie, aby bylo možno integrovat konzultační proces vedený BAPE.

12. Monitoring a hodnocení účasti

Implementační cíl(e) nástroje	Umožňuje provést vyhodnocení projektu těmi, kteří jsou nejvíce zasaženi (a ne výhradně sponzory projektu). Tento nástroj s sebou nese vyhodnocení jak projektu tak jeho výsledků (plán, atd.) na rozdíl od pouhého hodnocení aspektu zapojení veřejnosti.
Fáze vztahující se k procesu zapojení veřejnosti	Fáze vyhodnocení.
Popis nástroje	<p>Tento nástroj se liší od tradičních metod monitoringu a hodnocení z několika důvodů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proces nebyl navržen a řízen vedoucími projektu či cizími odborníky, ale spíše zainteresovanými skupinami ve spojení s projektovým týmem (často podporováno „organizátorem“). - Zainteresované skupiny navrhnou a přizpůsobí metodu, shromáždí a analyzují údaje. - Zainteresované skupiny stanoví ukazatele. <p>Při implementaci tohoto typu monitoringu-hodnocení lze použít množství vedlejších materiálů: mapy (pro znázornění pozice změn vyvolaných projektem), srovnávací diagramy (mezi skupinami, institucemi, atd.), bodovací stupnice (pro srovnání preferencí a výsledků).</p>
Zpětná vazba	<p>Úspěch tohoto přístupu vyžaduje zapojení jak mužů tak žen, zprostředkovatelských organizací (včetně nevládních), zainteresovaných soukromých společností a těch, jimž je přisouzena institucionální kontrola.</p> <p>Použití příkladu této techniky pro monitoring a hodnocení lokální Agendy 21 poukazuje na výhody tohoto přístupu při definování souboru ukazatelů pro monitoring a hodnocení (protože vybrané ukazatele v některých případech umožňují odhalit „dosud neznámé problémy“).</p>
Příklady implementace	„Občanské studijní skupiny“ ve Spojených státech byly vytvořeny pro monitoring a hodnocení federálních programů; obdoba místní Agendy 21 ve Spojeném království.

Zdroj: Ústav rozvojových studií (Institute of Development Studies) politický briefing IDS č.. 12)

13. Počítačové nástroje pro zpracování názorů veřejnosti

Implementační cíl(e) nástroje	Zpracovat prvky obsažené ve zprávách a dokumentech zaznamenaných v rámci procesu veřejného projednávání, kromě jakýchkoli přijatých stanovisek. Osvojit si schopnost numericky zacházet se všemi těmito prvky za účelem provedení analýzy a jejich konečné integrace do závěrečné zprávy.
Fáze vztahující se k procesu zapojení veřejnosti	V případě veřejných konzultací v Quebecu byly použity softwarové aplikace v průběhu zpracovávání zprávy následující druhou fází veřejného projednávání.
Popis nástroje	<p>Tento software je distribuován Quebeckou společností AGIR, která vyvinula novu technologii na poli získávání informací, jejímž původním rysem je příslušnost k metodě vyhledávání pomocí indexovaného jazykového řazení. Tento software se jmenuje "Naturel" (Marketingový ředitel: Pierre-Paul Proulx, ppproulx@natquest.com).</p> <p>Tento nástroj se shoduje s běžným nástrojem typu dotazování: digitální archivy jsou uloženy ve formě dokumentů Word (zdá se, že soubory PDF působí problémy). Nástroj z této databanky dokumentů vytváří rejstřík. Vedoucí projektu je pak schopen se, s použitím klíčových slov, dostat k souboru dokumentů, v nichž bylo dané klíčové slovo nalezeno tímto nástrojem. (Uživatel je přímo odkázán na textové pasáže, kde bylo dané slovo nalezeno.) Nástroj rovněž umožňuje statistické zpracování (četnost terminologie, počet dokumentů, v nichž se konkrétní klíčové slovo objeví, atd.).</p>
Příklady implementace	V době veřejného projednávání v Quebecu, jež se týkalo vodního hospodářství, bylo všech 370 zpráv (14 000 stran dokumentace) vyplněných v digitální formě založeno do databáze a podrobena dotazovací proceduře pomocí softwaru „Naturel“ vyvinutého společností AGIR.
Zpětná vazba	Použití standardní softwarové aplikace, která nevyžaduje žádné úpravy, aby splnila potřeby BAPE: podle vedoucího projektu BAPE, je tento software snadno použitelný a nevyžaduje žádné zvláštní školení – je jedním z doporučených nástrojů. Pro další informace kontaktujte Stéphane Moreau: stephane.moreau@bape.gouv.qc.ca

Zdroje: S. Moreau, R. Beaudet and H. Marchand - *Public Hearing Office in Environmental Issues (BAPE)*,
 Webová stránka www.natquest.com

Seznam odkazů

Příloha II

**Příklady účasti veřejnosti na
vodohospodářských projektech**

listopad 2002

Úvod

Tato příloha

- uvádí a vysvětluje příklady účasti veřejnosti na vodohospodářských projektech v některých členských státech a zemích východní Evropy,
- dokládá řadu možných přístupů k účasti veřejnosti na různé úrovni a při řešení různých otázek a
- chce motivovat kompetentní úřady, aby vyzkoušely nové nástroje a metody.

Nejzajímavější příklady můžete najít pomocí matice na straně 5.

Příklady se většinou týkají projektů realizovaných v minulosti a nesouvisejí přímo s Rámcovou směrnicí o vodní politice. Uvádíme však i několik příkladů projektů zavádění Rámcové směrnice o vodní politice, i když přirozeně zatím nedokončených.

Příklady většinou popisují úspěšné projekty, ovšem některé z nich ilustrují i obtíže a chyby, k nimž může docházet. Proto obsahují vždy část nazvanou „Poučení“.

Seznam příkladů není v žádném případě vyčerpávající, neboť existuje řada dalších, přirozeně i v jiných než evropských zemích. V této souvislosti bychom chtěli připomenout, že probíhají nebo právě byly dokončeny výzkumné projekty, které poskytnou další příklady a ukázky postupů při realizaci účasti veřejnosti a Rámcové směrnice o vodní politice:

- francouzská studie porovnávající nástroje a techniky účasti veřejnosti v Nizozemsku, Dánsku a Kanadě (dokončena). Další informace získáte od: Ministerstva životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje, sekce vodního hospodářství, 20 avenue de Ségur, 75302 PAŘÍŽ Cedex 07, paní Coralie NOËL, Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation, tel. 00 33 1 42 19 13 76, fax 00 33 1 42 19 12 94, e-mail coralie.noel@environnement.gouv.fr
- probíhající projekt SLIM (sociální výuka integrovaného řízení a trvale udržitelného užívání vody v oblasti povodí) v Anglii a Skotsku, Francii, Itálii a Nizozemsku. Další informace získáte na internetové stránce <http://www.slim.open.ac.uk>.
- probíhající projekt HARMONICOP (příprava „Příručky k metodám účasti veřejnosti podle Rámcové směrnice o vodní politice“), porovnání a vyhodnocení národních zkušeností s účastí veřejnosti a jejich pozadí). Další informace získáte na internetové adrese www.usf.uni-osnabrueck.de/~pahl/projekte/hamonicop.

Seznam příkladů podle zemí

1. Belgie Plány dílčích povodí ve Flandrech
  2. Dánsko Systém regionálního plánování
  3. Dánsko Potok Tubaek
  4. Dánsko Snížení spotřeby vody v grafickém průmyslu
- Anglie (viz také Skotsko)**
5. Anglie Sdružení pro řeku jihozápadní Anglie
  6. Anglie Komise DEFRA pro průzkum zainteresovaných stran
  7. Anglie Projekt rozumného využívání zátopových území v Somersetu
  8. Anglie Projekt inundačního území slatinišť, východní Anglie
9. Estonsko
okrese Nõo Projekt přípravy plánu vodovodního a kanalizačního systému ve venkovském okrese Nõo
  10. Finsko Jezero Pyhäjärvi: místní vodní hospodářství
  11. Francie Národní vodohospodářská rada
  12. Francie Projekty SDAGE (plány povodí)
  13. Francie Projekty SAGE (místní vodohospodářské plány)
  14. Francie Projekt SAGE (místní vodohospodářský plán) pro řeku Drôme
  15. Francie Národní komise pro veřejnou diskusi
  16. Německo Informační dopisy k zavádění Rámcové směrnice o vodní politice v Durynsku
  17. Německo Plán povodí řeky Maas / dílčího povodí řeky Niers
  18. Irsko
Severní Irsko Projekt trvale udržitelného rozvoje mokřadů v povodí řeky Erne, Irsko a Severní Irsko
  19. Nizozemí Integrovaná rekognoskační studie o povodích řek Rýna, Waal a IJssel
  20. Nizozemí Projekt IIVR (Integrované plánování pro jezera v oblasti Veluwe)
  21. Nizozemí Vodohospodářský plán města Hilversum
  22. Skotsko Účast veřejnosti, konzultace a budování kapacit pro proces transpozice Rámcové směrnice o vodní politice
  23. Skotsko Projekt obnovy záplavových území v údolí řeky Ettrick
  24. Skotsko Konzultace k technickým přílohám Rámcové směrnice o vodní politice (také Anglie + Wales)
  25. Španělsko Globální plán protipovodňových opatření na řece Júcar
  26. Španělsko Alcobendas – město vody v 21. století
  27. Španělsko Fórum o vodě na Baleárských ostrovech, Helcom
  28. Švédsko Řeka Emå
  29. Švédsko Vodohospodářský plán města Örebro
  30. Švédsko Sdružení pro řeku Fyrisån
- Východní Evropa:**
31. Helcom Helcom MLW, Pobaltí

32. Dunaj Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje / Dunajské ekologické fórum
33. Dunaj Zelený koridor na dolním toku Dunaje, Bulharsko, Rumunsko, Ukrajina a
Moldavsko

Matice znázorňující úroveň, které se příklady týkají, a míru účasti veřejnosti

Úroveň účasti veřejnosti	Aktivní zapojení	Konzultace	Informování
Mezinárodní	Komise pro ochranu Dunaje (32.)	Komise pro ochranu Dunaje (32.)	Komise pro ochranu Dunaje (32.)
Národní	Plány povodí ve Flandrech (1.)		Plány povodí ve Flandrech (1.)
	Komise DEFRA pro průzkum zainteresovaných stran (6.)	Komise DEFRA pro průzkum zainteresovaných stran (6.)	
		Národní vodohospodářská rada (11.)	
	Národní komise pro veřejnou diskusi (15.)	Národní komise pro veřejnou diskusi (15.)	Národní komise pro veřejnou diskusi (15.)
			Informační dopisy v Durynsku (16.)
	Činnost Skotské agentury pro ochranu životního prostředí (22.)	Činnost Skotské agentury pro ochranu životního prostředí (22.)	Činnost Skotské agentury pro ochranu životního prostředí (22.)
		Globální plán protipovodňových opatření na řece Júcar (25.)	
	Řeka Emá (28.)	Řeka Emá (28.)	Řeka Emá (28.)
		Sdružení pro řeku Fyrisån (30.)	
Regionální		Systém regionálního plánování (2.)	Systém regionálního plánování (2.)
	Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie (5.)	Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie (5.)	

Úroveň účasti veřejnosti	Aktivní zapojení	Konzultace	Informování
	SDAGE (12.)	SDAGE (12.)	
Regionální (pokr.)	Regionální fóra – řeka Niers (17.)	Regionální fóra – řeka Niers (17.)	Regionální fóra – řeka Niers (17.)
		Integrovaná rekognoskační studie (19.)	Integrovaná rekognoskační studie (19.)
	Projekt IIVR (19.)		Projekt IIVR (19.)
		Technické přílohy II a V k Rámcové směrnici o vodní politice (24.)	Technické přílohy II a V k Rámcové směrnici o vodní politice (24.)
	Baleárské ostrovy (27.)		
Místní	Potok Tuback (3.)		
	Snížení spotřeby vody v grafickém průmyslu (4.)		
	Projekt rozumného využívání, Somerset (7.)		
	Projekt inundačního území slatinišť, východní Anglie (8.)		
		Projekt přípravy plánu vodovodního a kanalizačního systému ve venkovském okrese Nõo (9.)	
	Jezero Pyhäjärvi (10.)		
	Projekty SAGE (13.)	Projekty SAGE (13.)	
	Řeka Drôme, SAGE (14.)	Řeka Drôme, SAGE (14.)	

Úroveň účasti veřejnosti	Aktivní zapojení	Konzultace	Informování
Místní (pokr.)	Projekt trvale udržitelného rozvoje mokřadů v povodí řeky Erne (18.)		
	Vodohospodářský plán města Hilversum (21.)		
		Projekt obnovy záplavových území v povodí řeky Ettrick (23.)	Projekt obnovy záplavových území v povodí řeky Ettrick (23.)
	Alcobendas – město vody (26.)	Alcobendas – město vody (26.)	Alcobendas – město vody (26.)
	Řeka Emå (28.)	Řeka Emå (28.)	Řeka Emå (28.)
		Vodohospodářský plán města Örebro (29.)	Vodohospodářský plán města Örebro (29.)
	Sdružení pro řeku Fyrisån (30.)		Sdružení pro řeku Fyrisån (30.)
	Helcom MLW (31.)	Helcom MLW (31.)	Helcom MLW (31.)
	Zelený koridor na dolním toku Dunaje (33.)		

1. Plány dílčích povodí ve Flandrech, Belgie

Zdroje inspirace / klíčové body

Jednotné vodní hospodářství, plánování na úrovni povodí, účast na různých fázích procesu, zainteresované strany, participační pracovní skupiny, rozhovory, průzkumy,...

Cíl projektu

Ve Flandrech je vodní soustava řízena několika místními (především provinčními a obecními) a regionálními (vlámskými) úřady. Vzhledem k různým zájmům těchto úřadů na jedné straně a vzhledem k roli, kterou zainteresované strany hrají ve využívání vodní soustavy, na straně druhé bude participačním způsobem vypracováno 11 plánů povodí. Součástí těchto plánů bude:

- popis vodní soustavy a jejího okolí,
- popis potřeb zainteresovaných stran,
- analýza těchto popisů, úzkých profilů a očekávání,
- vize rozvoje vodní soustavy (včetně cílů) a
- program opatření.

Hlavním cílem je vybudovat praktičtější úroveň pro sběr a analýzu informací a zajistit větší účast všech zainteresovaných stran. Tyto plány dílčích povodí pak budou použity jako vstupní informace při vytváření (mezinárodních) plánů povodí.

Úroveň, resp. jednotka plánování

11 (dílčích) povodí ve Flandrech

Období

2001 až 2006

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

- Zapojit všechny úřady a dojít k dohodě o rozvoji vodní soustavy.
- Zapojit všechny zainteresované strany a širokou veřejnost.
- Informovat veřejnost s cílem vytvořit trvale udržitelné řízení vodního hospodářství.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

- Popis vodní soustavy a jejího okolí: konzultace se všemi úřady, univerzitami a (některými) zainteresovanými stranami v pracovní skupině.
- Popis potřeb zainteresovaných stran: aktivní zapojení zainteresovaných stran, většinou formou dotazování zástupců 12 určených odvětví (písemné ankety nejsou účinné).
- Analýza těchto popisů, úzkých profilů a očekávání: aktivní zapojení úřadů a zainteresovaných stran (v rámci několika workshopů a dotazování klíčových hráčů).
- Vize rozvoje vodní soustavy (včetně cílů): aktivní zapojení úřadů a zainteresovaných stran.
- Program opatření: aktivní zapojení úřadů a zainteresovaných stran.

Použité metody a nástroje

Konzultace se zainteresovanými stranami (klíčovými hráči) formou písemných dotazníků, ústního dotazování a workshopů.

Pro každé dílčí povodí byla vytvořena pracovní skupina tvořená zástupci všech úřadů. Ta pak hodnotila výsledky.

Internetová stránka pro komunikaci se všemi zainteresovanými stranami:

www.bekkenwerking.be.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Znalosti, poukázání na konkrétní problémy a řešení, zpětná vazba k navrhovaným textům (podpora, nebo nesouhlas).

Hmatatelný výsledek

Účast veřejnosti je nezbytná pro přijetí regionálních plánů jakožto významného nástroje. Jakmile veřejnost kontaktujete a přesvědčíte, je mnohem snazší udržet její zájem na přípravě regionálních plánů (její chápání významu regionálních plánů).

Poučení

Osobní kontakt s klíčovými hráči zainteresovaných stran je velmi důležitý a vytváří přidanou hodnotu procesu přípravy plánů. Tento osobní kontakt také zajišťuje trvalý zájem. Proto je lepší informovat klíčové hráče během všech fází procesu.

Formální postupy při zajišťování účasti veřejnosti

V současné době žádné formální postupy neexistují. Existuje však příručka, která se průběžně aktualizuje.

Náklady na projekt

Na každé dílčí povodí jsou potřeba alespoň 4 osoby. U odvětvové analýzy je užitečná podpora ze strany externího partnera (náklady: zhruba 75 000 € na dílčí povodí).

Podrobnější informace

Didier D'hont

Ministry of Flanders

Animal, Water Dept. (E. Jacquainlaan 20, box 5, 1000 Brusel)

Didier.dhont@lin.vlaanderen.be

Publikované zprávy

www.bekkenwerking.be

2. Systém regionálního plánování, Dánsko

Zdroje inspirace

Integrace užívání půdy a vody, postupy pro konzultace s veřejností

Cíl projektu

Regionální plánování v Dánsku zahrnuje užívání půdy a vodní hospodářství a vytváří rámec pro zemědělství, lesnictví, vymezení oblastí citlivých na spodní vodu, oblastí vymezených pro přírodní koridory, umístění rozsáhlých infrastruktur a městskou výstavbu. Systém je úzce propojen s požadavky EIA a veškerými činnostmi souvisejícími s plánováním úpravy odpadních vod, dodávkami pitné vody a ochranou přírody. Síla tohoto systému tedy spočívá v jeho vysoké míře integrace mezi užíváním půdy a vodním hospodářstvím.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Systém regionálního plánování, Dánsko, až 5 000 km²

Období

Od 70. let

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Účast veřejnosti je zajišťována na úrovni konzultací formou veřejných slyšení.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Počet lidí, kteří navštěvují veřejná setkání, ovšem není nijak vysoký. Zainteresované strany (organizace, průmysl, farmáři apod.) sdělují své názory v dopisech a na dvoustranných setkáních na regionální úrovni.

Použité metody a nástroje

Formální kola veřejných slyšení prostřednictvím elektronických médií, místního a regionálního tisku, publikací k dispozici ve veřejných budovách atd.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Znalosti, informace o podpoře, nebo nesouhlasu.

Hmatatelný výsledek

Příležitost pro širokou veřejnost a klíčové zainteresované strany ovlivnit proces. Příznivé přijetí systému regionálního plánování jako nejlépe realizovatelného přístupu k propojení užívání vody a půdy.

Poučení

K integraci pobřežních vod do regionálního plánování musí docházet přes hranice rozvodí. To je zajišťováno různými strukturami spolupráce na regionální úrovni, nicméně konkrétní opatření se v jednotlivých regionech mohou lišit. Dánský vodohospodářský plán se sice uplatňuje ve všech regionech, avšak ještě stále se vyskytují obtíže při řešení nevodových zdrojů.

Formální postupy při zajišťování účasti veřejnosti

Popsány v zákoně o regionálním plánování.

Podrobnější informace

Ministerstvo životního prostředí, Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

Publikované zprávy

www.mem.dk

3. Potok Tubaek, Dánsko

Zdroje inspirace

Zapojení farmářů jako partnerů do vodního hospodářství

Cíl projektu

Tříletý projekt zahrnující 1 osobu z každého okresu a 1 z unie farmářů, jehož cílem je zapojit všechny farmáře (zhruba 50 farmářů) pracující podél 15km potoku Tubaek formou dobrovolných dohod o snížení nadměrného užívání živin a pesticidů. Díky pečlivě naplánovanému dialogu byla navázána pozitivní a konstruktivní spolupráce s farmáři, která vedla k výraznému snížení odtoku dusičnanů a absolutnímu snížení nadměrného užívání fosforečnanů a pesticidů. Základem pro tyto dobrovolné dohody byla stávající rámcová struktura podpory environmentálně šetrného zemědělství, která má svůj původ ve 2. pilíři Společné zemědělské politiky).

Úroveň, resp. jednotka plánování

15km potok a jeho povodí v okrese Storstroem

Období

1998 až 2001

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Vytvořit situaci, kdy vítězem bude každý. Zapojení farmářů jako partnerů do vodního hospodářství.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Farmáři z místního povodí společně se zástupci okresu a poradenské organizace farmářů.

Použité metody a nástroje

Klíčem k navázání konstruktivního dialogu byla veřejná setkání, která byla pořádána unií farmářů. Navíc se tato setkání konala přímo na farmách (tzv. model kuchyňského stolu).

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Znalosti místních problémů, zdroje v podobě proaktivní účasti a závazku. Ochota změnit výrobní postupy, aby se zlepšilo životní prostředí.

Hmatatelný výsledek

Místní farmáři přijali environmentální cíle, přispěli velmi aktivně k zavádění programů, neboť je vnímali jako situaci, z níž bude těžit každý. Navázání vztahů mezi farmáři a okresem vybudovaných na vzájemné důvěře.

Poučení

Farmáře lze přimět k zavádění environmentálně šetrných postupů, pokud zvolená forma dialogu bude farmáře respektovat a oslovovat přímo na jejich farmách. Tento postup je sice časově náročný, avšak umožňuje předcházet možným konfliktům. Výsledky jsou aplikovány do každodenních zemědělských postupů, čímž vzniká situace, v níž je každý vítěz. Postup také staví na současných strukturách spolupráce v rámci komunity farmářů.

Podrobnější informace

Okresní zastupitelstvo ve Storstroem, Annette Larsen, ajl@npk.stam.dk
Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

Publikované zprávy

Připravují se.

4. Snížení spotřeby vody v grafickém průmyslu, Dánsko

Zdroje inspirace

Spolupráce s obchodními společnostmi, znalosti o běžných obchodních postupech, společné financování v podobě času zaměstnanců věnovaného na ukázkové činnosti, sdílení znalostí s dalšími společnostmi z odvětví, které jsou v podstatě konkurenty, čistší postupy v grafickém průmyslu.

Cíl projektu

Snížit spotřebu vody a ekologický dopad činnosti společností grafického průmyslu formou ukázkových projektů. Výsledkem bylo snížení spotřeby vody o jedinečných 70 až 90 %.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Společnost / podnikatelský sektor

Období

2000

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Aby se podnikový sektor jako takový mohl začít investovat do čistších postupů, muselo být odbouráno několik bariér: nedostatek informací o jejich ekologických problémech a o souvisejících možnostech nápravy (znalosti o výhodách a přínosech), nedostatek zájmu a motivace (podnětů), nedostatečný přístup k financím. Demonstrace konkrétních příležitostí a poskytnutí příkladů situací, v nichž je vítězem každý, umožnilo zavedení nového obchodního modelu. Díky této spolupráci také kompetentní úřady získaly vstupní informace o tom, jak mají vytvořit v praxi realizovatelný rámec plánování a podnětů.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Odbor čistší výroby dánské Agentury pro ochranu životního prostředí prostřednictvím poradenské společnosti vybral několik firem z grafického průmyslu, které se pak společně s Asociací grafického průmyslu aktivně podílely na celém procesu, jehož cílem bylo zdokonalit každodenní výrobní činnosti těchto společností a otestovat nové zařízení, ekonomicky podporované projektem.

Použité metody a nástroje

Přímé zapojení vybraných společností do konkrétních činností, rozvedení hlavních výsledků v hodnotící zprávě, rozšíření výsledků prostřednictvím komunikačních sítí Dánské agentury na ochranu životního prostředí a komunikačních sítí grafického průmyslu.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Znalosti každodenních obchodních a výrobních postupů, společné financování v podobě času zaměstnanců věnovaného na ukázkové činnosti, sdílení znalostí s dalšími společnostmi z odvětví, které jsou v podstatě konkurenty.

Hmatatelný výsledek

Významné zlepšení životního prostředí, kladný přístup podnikatelského sektoru k zavádění čistších postupů se výrazně zlepšil.

Poučení

Ukázkové činnosti lze úspěšně provádět i s poněkud omezenými finančními prostředky. Výsledky těchto činností budou použity při aktualizaci ekologických předpisů upravujících dopad činnosti odvětví na životní prostředí. Díky tomuto přístupu je nová právní úprava zcela v souladu s tím, jaké jsou současné možnosti odvětví, zatímco organizace může sdělovat

výsledky a budoucí změny v legislativě svým členům předem. Výdaje státního rozpočtu budou v budoucnu nižší, neboť nebude třeba tolik investovat do zařízení na úpravu odpadních vod.

Podrobnější informace

Dánská agentura na ochranu životního prostředí, +45 32660100, Dánská technologická univerzita, Christian Poll, cp@ipu.dk

Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

5. Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie, Anglie

Zdroje inspirace

Dobročinné environmentální sdružení, rozvoj činností při správě povodí.

Cíl projektu

Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie (the West Country Rivers Trust = WRT) je dobročinné environmentální sdružení založené v roce 1994/95 na ochranu, udržení a zlepšení přírodní krásy a ekologické nenarušenosti řek, potoků a mokřadů. WRT považuje vhodnou správu půdy a obnovení vyhovujících průtokových režimů za ústřední úkol při obnově biologické různorodosti. WRT má v regionu vedoucí postavení a snaží se prosazovat změny prostřednictvím rozvoje a realizace činností v povodí.

Světový fond na ochranu volně žijící zvěře Spojeného Království (World Wildlife Fund = WWF) označil v roce 2000 WRT za svého partnera. Toto partnerství, i když je zatím v počátcích, má za úkol realizovat klíčová poselství politiky WWF v místních podmínkách a přenést některé poznatky z práce WRT na národní a evropskou úroveň. Práce se zaměřují především na zachování sladké vody, trvale udržitelný rozvoj venkova a další klíčové oblasti politiky užívání půdy.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie zaměřuje svoji činnost do oblasti jihozápadní Anglie (hrabství Devon a Cornwall). Konkrétní projekty jsou realizovány především na úrovni povodí (např. projekt Tamar 2000 se týkal povodí řeky Tamar).

Období

Sdružení pro řeky jihozápadní Anglie existuje od roku 1995. Od svého založení již realizovalo řadu projektů různého trvání. Projekt Tamar 2000 byl financován EU v rámci programu Cíl 5b a trval tři roky.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

- Zvýšení povědomí
- Využití znalostí a zkušeností zainteresovaných stran pro zajištění trvale udržitelného rozvoje povodí
- Zvýšení kvality vody díky rozsáhlému zapojení farmářů

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Účast se týkala většinou farmářů a klíčových regionálních zainteresovaných stran (např. státních ekologických agentur, místních vodohospodářských společností a dalších nevládních organizací).

WRT má v regionu vedoucí postavení a snaží se prosazovat změny prostřednictvím rozvoje a realizace činností v povodí. V nedávné době například využilo finanční prostředky WWF-UK k zapojení klíčových regionálních zainteresovaných stran do workshopu, jehož cílem bylo zahájit proces schvalování dlouhodobé vize krajiny jihozápadní Anglie. Po tomto workshopu následovaly dotazníky, v nichž byly zainteresované strany dotazovány na své priority ve využívání venkovské krajiny. Plánují se také další návazné činnosti.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Vize dlouhodobého rozvoje krajiny

Priority ve využívání venkovské krajiny

Znalosti místních problémů, zdroje v podobě proaktivní účasti a závazku.

Ochota změnit výrobní postupy, aby se zlepšilo životní prostředí.

Hmatatelný výsledek

Projekty WRT vedly ke:

- zvýšení kvality vody v řekách díky omezenému užívání zemědělských chemikálií (hnojiv, pesticidů apod.), což časem povede ke zlepšení vodních ekosystémů,
- vyšším příjmům zemědělců: efektivnější užívání vody, lepší zemědělské postupy a nižší užívání chemických látek vedlo ve dvou povodích k čistým přímým přínosům ve výši zhruba 2 700 £ na farmu a rok. Nepřímé přínosy se stále ještě měří.
- realizace navrhovaných činností v praxi s různými hmatatelnými výsledky, např. vrátili se lososi, kteří nyní mohou žít v řekách, apod.

Poučení

Jedním z nejdůležitějších poučení je skutečnost, že farmáři jsou těmi nejlepšími osobami pro sdělování informací jiným farmářům. Kromě toho informace o tom, jak je možné zlepšit kvalitu řek a životního prostředí, mají větší váhu, pokud obsahují i jasné výhody a přínosy pro farmáře.

Podrobnější informace

WWF UK, Dave Tickner

Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

Publikované zprávy

www.wwf.uk

6. Komise DEFRA pro průzkum zainteresovaných stran, Anglie

Klíčové výrazy

Zapojení zainteresovaných stran na národní úrovni

Cíl projektu

Ve stanovách Komise pro průzkum zainteresovaných stran se uvádí, že Komise je fforem zainteresovaných stran, jehož cílem je:

- poskytovat vstupní informace Ministerstvu zemědělství, potravinářského průmyslu a venkovských záležitostí (DEFRA) v souvislosti s transpozicí Rámcové směrnice vodní politiky do národní legislativy a s dalšími otázkami vodní politiky,
- řešit otázky týkající se Rámcové směrnice vodní politiky, na jejichž řešení má skupina zájem, a
- poskytovat vstupní informace pro vytváření dlouhodobé strategie environmentální kvality vody (co by měla zahrnovat, jak podrobně, s jakými riziky a příležitostmi).

Úroveň, resp. jednotka plánování

Národní – Komise pro průzkum zainteresovaných stran zkoumá otázky související s Rámcovou směrnicí vodní politiky pro celou Anglii. Ve Skotsku, Walesu ani Severním Irsku zatím žádné podobné skupiny nevznikly.

Období

Komise pro průzkum zainteresovaných stran byla založena počátkem roku 2001 na žádost skupiny organizací zainteresovaných stran (včetně WWF-UK). Její existence není časově nijak omezena.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

K organizacím zastoupeným v Komisi pro průzkum zainteresovaných stran patří:

Vláda

DEFRA (Ministerstvo zemědělství, potravinářského průmyslu a venkovských záležitostí)

Veřejnoprávní agentury

Environment Agency (vládní agentura na ochranu životního prostředí v Anglii a Walesu)

English Nature (vládní poradce a agentura na ochranu přírody v Anglii)

Soukromý sektor

Konfederace britského průmyslu (CBI)

Asociace chemického průmyslu (CIA)

Sdružení na ochranu úrody (CPA)

Sdružení vlastníků půdy a podnikatelů ve venkovských oblastech (CLA)

Národní unie farmářů (NFU)

Water UK (odborové sdružení působící ve vodohospodářských podnicích a úřadech)

Nevládní organizace

Královská společnost na ochranu ptactva (RSPB)

WWF-UK

Další zainteresované strany

Centrum pro ekonomický a environmentální rozvoj Velké Británie (UKCEED)

Kancelář Národní rady spotřebitelů (ONCC)

Zapojení má podobu pravidelných setkání (přibližně 3 až 4 ročně), která pořádají střídavě různí členové Komise pro průzkum zainteresovaných stran. Těmto setkáním předsedá vždy některý z vysokých činitelů Ministerstva zemědělství, potravinářského průmyslu a venkovských záležitostí (DEFRA). Ministerstvo také zajišťuje funkci sekretariátu.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Jednotlivé organizace zainteresovaných stran nebo malé skupiny organizací zainteresovaných stran mohou navrhnout otázky k diskusi. Poté je Komise pro průzkum zainteresovaných stran vyzve, aby předložily studii k navržené otázce. Tato studie je pak předmětem diskuse na dalším setkání. Body jednání může navrhnout i ministerstvo.

WWF a UKCEED tudíž předložily studii o účasti veřejnosti RSPB a další, studii o mokřadech a Rámcové směrnici vodní politiky; RSPB, WWF, Water UK a NFU v současné době pracují na studii o difúzním znečištění.

Problémy, které je třeba ještě vyřešit

Není jasné, jakou váhu mají tyto studie pro vládu. Ačkoli obsahují i doporučení pro vládu a další zainteresované strany, Ministerstvo zemědělství, potravinářského průmyslu a venkovských záležitostí zatím nevyjasnilo, zda se těmito doporučeními bude řídit, pokud by s nimi souhlasily všechny organizace zainteresovaných stran.

Vztahy mezi Komisí pro průzkum zainteresovaných stran a interní technické poradní skupiny britské vlády k zavádění Rámcové směrnice vodní politiky musejí být ještě vyjasněny.

Poučení

Národní fórum, které umožňuje zainteresovaným stranám přímo se podílet na formulování politiky, je skutečně užitečné. Umožňuje přímý přístup k vládním úředníkům a vytváří mechanismus, pomocí něhož může vláda zvažovat nejvýznamnější otázky. S relativně nízkými náklady a s relativně malým úsilím podporuje tradiční metody konzultací a individuálních setkání s každou organizací zainteresovaných stran.

Je však důležité, že celý proces je dokonale transparentní, takže organizace zainteresovaných stran vidí, jak je zacházeno s jejich nápady a návrhy a zda se jimi vláda řídí. V současné době na tom Komise pro průzkum zainteresovaných stran stále pracuje.

Podrobnější informace

WWF UK, David Tickner, DTickner@wwf.org.uk

7. Projekt rozumného využívání zátopových území v Somersetu, Anglie *Naši práci umožnila dotace ve výši 50 % nákladů z programu Fondu životního prostředí EU LIFE.*

Zdroje inspirace – tento příklad je inspirující, protože:

ve spolupráci s dalšími iniciativami usnadnil navázání tvůrčího a přínosného dialogu o budoucích protipovodňových opatřeních v povodí, kde byly dříve po desetiletí usměrňovány názory zainteresovaných stran do té míry, až na konflikt byly upozorněny ekologické kruhy na národní úrovni.

Cíl projektu

Cílem projektu WUF bylo podpořit rozumné využívání vodních zdrojů v povodí řeky ve prospěch lidí, jejich životních podmínek a životního prostředí. Rozhodli jsme se, že toho dosáhneme tím, že budeme

1. vytvářet nové možnosti pro trvale udržitelné zvládnání povodňových jevů a regulaci ročního vodního stavu v záplavových územích,
2. zkoušet různé metody zapojení veřejnosti s cílem zjistit, jaké byly ekonomické, sociální a ekologické náklady a přínosy různých možností zvládnání povodňových jevů a vodního stavu v záplavových územích,

Projekt díky svému participačnímu přístupu přispěl ke zjištění toho, jak se politiky vlády a Evropské unie musí změnit, aby podporovaly trvale udržitelný rozvoj povodí a jeho záplavového území. Tato zjištění byla předána manažerům říčních povodí v celé Evropě, aby usnadnily vládám zavádění nové Rámcové směrnice vodní politiky EU.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Povodí řeky Parrett v hrabství Somerset, jihozápadní Anglie. Je to největší říční soustava v hrabství Somerset. Zaujímá plochu 1 665 km², což je přibližně polovina území hrabství, a tvoří ji pět velkých řek: Parrett, Isle, Tone, Yeo a Cary. Zátopové území tvoří významnou část planiny Somerset Levels & Moors, která má mezinárodní význam z hlediska ochrany divoké zvěře.

Období

Leden 2000 až březen 2002

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

V hrabství Somerset vytvořil projekt WUF nové způsoby, jak pomoci zainteresovaným stranám v povodí řeky Parrett při hledání trvale udržitelných řešení pro vodohospodářskou správu jak při povodních, tak během celého roku.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Projekt se snažil zapojit „zainteresované strany“, tedy kohokoli a jakoukoli organizaci na jakékoli úrovni s jakýmkoli zájmem na řízení vodních zdrojů v povodí řeky Parrett. Především ale nabídl příležitost pro uplatnění místních připomínek a názorů. Vzhledem k tomu, že první workshopy se zapojením zainteresovaných stran byly pořádány již v roce 2000, byla do procesu zahrnuta celá řada zástupců obcí a místních zájmových skupin a organizací od místní až po vládní úroveň.

Použité metody a nástroje

Projekt WUF reaguje na potřeby společenství a jednotlivců. Tím, že jsme úzce spolupracovali s již existujícím a (ve Velké Británii) jedinečným fórem pro místní demokracii, tzv. Levels & Moors Partnership*, mohli jsme organizovat participační workshopy, při nichž byly zainteresované strany motivovány, aby sdílely své názory a řešily problémy jako partneři.

Všechny workshopy byly řízeny formou zprostředkovatelského vedení, tzn. že zainteresovaným stranám bylo s využitím technik řízení skupin pomáháno, aby mohly spolupracovat v bezkonfliktním prostředí. Zprostředkovatelem při všech workshopech byl vedoucí projektu WUF. Předkládali jsme informace zasazené do určitého kontextu, například výsledky nových výzkumů v oblasti efektivity současných protipovodňových opatření nebo odhadů dopadů klimatických změn, které pomohly všem zainteresovaným stranám v jednotném chápání problémů.

Aby spolupráce měla cenu, musí být orientována na produkt. Pokud proces není veden potřebou dosáhnout společného cíle, ztratí svůj směr a pravděpodobně nepřinese očekávané výsledky.

Zainteresované strany se nakonec shodly, že problémy spojené s protipovodňovým a vodohospodářským řízením nemůže vyřešit jedno jediné řešení, nýbrž že je potřeba vytvořit rozsáhlý balíček opatření. Organizovaný a vedený dialog zajistil vytvoření jakéhosi mostu, který umožnil, aby zainteresované strany s nejrůznějšími zájmy mohly spolupracovat na dosažení společného cíle.

Aby byl splněn požadovaný cíl integrovaného povodňového a vodohospodářského řízení, byla navržena celá řada řešení, která pak byla během participačních workshopů hodnocena zainteresovanými stranami. Tato řešení se stala součástí Akční strategie povodí řeky Parrett, která stanovuje, čeho chtějí obce a organizované zainteresované strany dosáhnout do roku 2050.

Postupně, jak se rozvíjela spolupráce mezi různými místními iniciativami, začal Projekt WUF a LAMP řídit participační workshopy pod záštitou zastřešujícího Projektu povodí řeky Parrett.

Odhaduje se, že přibližné náklady na navázání dialogu činily za dva roky zhruba 30 000 liber (mzdové náklady na vedoucího a zprostředkovatele projektu). Dodatečné náklady při pořádání workshopu byly nízké a pohybovaly se kolem 150 až 180 liber na workshop (nájem místnosti a občerstvení asi pro 40 účastníků). Přesný odhad celkových nákladů je obtížný, protože svůj čas věnovala na jednotlivé iniciativy řada pracovníků různých organizací. Rozpočet Projektu LIFE na nové výzkumy v hrabství Somerset činil zhruba 75 000 liber a partnerské organizace poskytly dalších 36 000 liber formou svého času věnovaného na podporu Projektu rozumného využívání záplavových území. (Poznámka: Všechna čísla jsou zatím předběžná.) Souhrnně se dá říci, že celkové náklady na navázání a podporu takového složitěho dialogu po dobu dvou let byly pozoruhodně nízké a přínosy mnohonásobně převyšují finanční investice.

* Fórum LAMP zahrnuje 86 místních zastupitelstev s mokřadovými stanovišti na planině Somerset Levels & Moors, která na druhou stranu zase zastupují zájmy všech místních obcí a organizací.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Na workshopy jsme pozvali 85 zástupců místních obcí a organizací. Pravidelně se každého workshopu účastnilo 30 až 40 lidí. Co se týče organizací, byly zastoupeny významné vládní agentury, ale i jednoúčelové „nátlakové“ skupiny. V Somersetu byla spolupráce na takovéto úrovni organizována vůbec poprvé.

Hmatatelné výsledky (dopady) účasti veřejnosti

Výsledkem 27 zprostředkovaných participačních workshopů, které začaly v květnu 2000, bylo:

Prohlášení o všeobecné shodě o různých zájmech zainteresovaných stran, které tvoří základ vize budoucí správy povodí a záplavových území.

Jedenáct „komponent (složek)“, neboli možných řešení pro řízení povodní, jejichž kombinace bude tvořit integrované povodňové řízení.

Podrobná analýza politiky, financování, administrativních a technických bariér a příležitostí při realizaci jedenácti komponent v praxi.

Hodnocení sociálních, ekonomických a ekologických nákladů a přínosů každé složky.

Zainteresované strany lépe chápou, jaké budou mít dopady cíle řízení zachování krajiny, jejichž splnění umožní vytvoření „příznivého stavu“ zvláštního chráněného území (Směrnice o ptácích).

Byl navázán produktivní dialog s cílem nalézt novou rovnováhu mezi zemědělskými a environmentálními zájmy k dosažení příznivého stavu zvláštního chráněného území a území Ramsarské konvence, aby mohlo zemědělství a další venkovská průmyslová odvětví spolupracovat na definování trvale udržitelného péče o mokřady s mezinárodním významem.

Byly definovány praktické ukazatele trvalé udržitelnosti, které umožní sledovat efektivitu změn péče o vodu a půdu.

Mnohé z těchto závěrů budou realizovány i po skončení projektu LIFE a jejich výsledkem bude praktická péče o půdu a integrovaná péče a ochrana povodí v této oblasti.

Poučení

Pozitivní poučení

- Dialog musí mít souvislost s tím, jak a kde lidé žijí.

Projekt v Somersetu se zaměřil na hlavní environmentální problém, který ovlivňoval řadu různých zainteresovaných stran.

- Dialog musí být postupný a častý.

Časté dialogy s několika zúčastněnými jsou lepší než velké jednorázové akce. Pružnější procesy dokáží lépe reagovat na změny názorů a vyvíjející se všeobecnou shodu. Nepřetržitý dialog je lepší pro vybudování a udržení vzájemné důvěry a pomáhá zajistit, aby účastníci očekávali „reálné“ výsledky.

- Udržujte proces v neustálém pohybu.

Zajistěte, aby na předchozí fázi participačního procesu mohla hladce navázat fáze nová. Diskutujte o problémech, přicházejte s řešeními, hodnotte je, zkoumejte jejich vhodnost z hlediska trvale udržitelného rozvoje a vyhodnocujte jejich efektivitu, jakmile budou realizována v praxi.

- Buďte nestranní, aby se vytvořila atmosféra vzájemné důvěry.

Tento faktor byl pro úspěch procesu v Somersetu naprosto zásadní. Bylo to totiž poprvé, co se o vodním hospodářství diskutovalo na neutrálním veřejném fóru. Projekt WUF sice existoval mezi sponzorskými organizacemi (partnery Projektu LIFE), avšak ty ho nechápaly jako svoji součást. Role vedoucího projektu WUF jakožto nezávislého zprostředkovatele tak zainteresovaným stranám umožnila získat pocit důvěry a jistoty, že se stávají součástí skutečně participačního a nezávislého procesu.

- Aby to fungovalo, musíte tomu věnovat čas. Účastníkům nebo potenciálním účastníkům neustále připomínejte, že je třeba, aby do procesu vložili svůj čas. Bez tohoto závazku totiž energie celého procesu přijde vniveč. V Somersetu účastníci svůj čas do celého procesu skutečně věnovali, neboť workshopů se pravidelně účastnilo 30 až 40 klíčových zainteresovaných stran.

Negativní poučení

- Finančně náročné jednorázové akce mohou celý dialog zastavit tím, že z nich vyplyne „ortel“ a ten nemusí být zrovna vhodný pro dosažení dalšího pokroku pokud jde o konkrétní otázku v konkrétní souvislosti.
- Nestaňte se bezúčelným diskuzním fórem - řiďte očekávání
- Zabraňte tomu, aby jedna organizace vedla celý proces tak, že bude postrádat nutnou nestrannost potřebnou pro vytváření důvěry mezi zainteresovanými stranami.

Podrobnější informace

Barry Phillips, Rural Envir. Facilitation Service, b.phillips@tiscali.co.uk, +44 01934 713864

Viz. Rovněž www.floodplains.org

8. Projekt inundačního území slatinišť - východní Anglie

Zdroje inspirace

Aktivní zapojení lze provést formou namátkového výběru komunit z několika málo vesnic v povodí.

Cíl projektu

Zapojení společenství do procesu stanovování možností pro obnovu záplavových území a integrovanou péči a ochranu.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Dílčí regionální úroveň – 2 vesnice v rámci povodí

Období

1999 až 2002

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Zapojit místní obyvatele přímo do předkládání návrhů na obnovu záplavového území v jejich bydlišti a vyzkoušet nové způsoby zapojení a hodnocení v několika obcích, aby se zjistilo, jak reagovaly na širší zájmy v povodí. Zapojení veřejnosti napomohlo lépe pochopit, jak chce mít veřejnost tyto záplavové oblasti využité, aniž by bylo nutné věnovat výdaje na oslovování velkého množství lidí. Výsledky účasti společenství byly porovnány s názory ostatních zainteresovaných skupin získanými jinými způsoby participace (např. workshopy, semináři), za účelem posoudit, jak moc se návrhy veřejnosti shodují s názory hlavních organizací.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Vzorek místních obyvatel byl velmi různorodý – od studentů přes dospělé až po důchodce z dvou vybraných vesnic. Místní obyvatelé byli požádáni, aby předložili jakýkoli návrh na zlepšení trvale udržitelného využívání záplavových území ze sociálního, ekonomického a ekologického hlediska.

Použité metody a nástroje

Byla vytvořena metoda nazvaná „příprava plánu pro záplavové území“. V rámci této metody lidé umísťovali symboly na model v podobě mapy, které označovaly projekty obnovy inundačního území, které chtěli realizovat, například přírodní rezervace, cyklostezky podél řeky, více přístavišť pro turistické čluny apod. V obou vesnicích nakonec byly předloženy tři hlavní skupiny návrhů vyznačených symboly na modelu:

- vytvoření přírodní rezervace mokřadů,
- vytvoření více přístavišť pro turistické čluny a
- vybudování cyklostezek podél toku řeky.

Školení pro vedoucího projektu a jeho asistenta k „řízení přípravy plánu pro inundační území“ stálo po 800 EUR. Náklady na dvacetidenní práci asistenta na přípravě, pořádání a pořízení zápisů ze setkání místních obyvatel činily 5 500 EUR. Náklady na materiál činily okolo 620 EUR. Náklady na šestidenní práci vedoucího projektu již byly zahrnuty do rozpočtu projektu. Tato metoda předpokládá, že na místě bude fungovat jeden představitel projektu, který celý proces bude řídit.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

2 % obyvatel ve dvou vesnicích předložila 200 návrhů.

Lidé měli k dispozici model vesnice a jejího inundačního území, na který mohli vyznačovat své návrhy. Tento model byl umístěn po dobu 2 dnů na veřejném místě, například v knihovně a ve škole.

Hmatatelný výsledek

Každá vesnice předložila 200 různých návrhů, jak pomoci zajistit trvale udržitelný rozvoj inundačního území. Většinu návrhů bylo možné v obou vesnicích rozdělit do 3 hlavních skupin. Výsledky podpořily návrhy na obnovu inundačního území z již existujícího projektu s názvem „Mokrý slatiniště pro budoucnost“. Organizace, které investovaly své prostředky a svůj čas do tohoto projektu, si tak mohly ověřit, že jejich investice byly správné.

Potvrzení správnosti projektu Mokrý slatiniště podpořilo zapojené organizace, aby pokračovaly v praktických projektech na obnovu záplavového území o ploše 15 000 ha v následujících 50 letech. Celkové náklady těchto projektů budou činit 15 600 000 EUR. V podmínkách Velké Británie se jedná o obrovský projekt obnovy území.

Poučení

Pozitivní poučení

- I z náhodného výběru 2 vesnic v dílčím regionu lze získat užitečná data, které mohou potvrdit již existující návrhy nebo určit, zda se vyplatí investovat do účasti veřejnosti ve větším měřítku.
- Metoda „Přípravy plánu pro záplavové území“ umožňuje komukoli jednoduše a rychle vyznačit svůj návrh na správu inundačního území ve svém bydlišti.
- Metoda „Přípravy plánu pro záplavové území“ umožňuje relativně rychle a nenákladně získat názory od vzorku populace.

Negativní poučení

- Do výběru typických nebo reprezentativních vesnic v povodí podle velikosti, polohy a charakteristických vlastností je třeba investovat čas a úsilí, např. pokud jde o velikost, umístění a vlastnosti. Kritikové mohou vždy tvrdit, že vybrané obce nejsou dostatečně typické. V ideálním případě bude mít projekt pokud možno co nejvíce „vzorků“
- Nevýhodou použití vzorků je, že statisticky představují jen malou část obyvatel, takže nemusejí odrážet širší názory v povodí. Výsledky takové metody pak musejí být podepřeny výsledky jiných metod účasti veřejnosti v témže povodí (workshopy a semináře).

Podrobnější informace

www.floodplains.org nebo na e-mailové adrese jac.cuff@virgin.net (Evropská environmentální kancelář)

9. Projekt přípravy plánu obecního vodovodního a kanalizačního systému ve venkovském okrese Nõo, Estonsko

Zdroje inspirace

Efektivní techniky konzultací s veřejností při přípravě obecních vodohospodářských plánů ve venkovských oblastech pomáhají vytvářet ekonomicky proveditelné plány a spojují sociální a ekonomické cíle místního rozvoje s cíli v oblasti ochrany životního prostředí.

Cíl a rozsah projektu

Místní samospráva venkovského okresu Nõo vypracovala plán vodovodního a kanalizačního systému s využitím různých technik konzultací s veřejností během přípravy a vytváření plánu. Plán měl dvě části – jednu pro vytvoření centralizovaného systému dodávek vody a odvodu odpadních vod (50 % obyvatel využívá centralizovaný systém) a jednu pro systém dodávek vody a odvodu odpadních vod v oblastech, které na centrální vodovodní a kanalizační systém napojeny nejsou.

Venkovský okres zaujímá plochu 170 km². Na jeho území leží 20 vesnic a spadá do estonského kraje Tartu. Žije v něm 4 000 obyvatel.

Období

1998 až 2001

Cíl účasti veřejnosti

Během přípravy plánu systému dodávek vody a odvodu odpadních vod pořádalo místní zastupitelstvo konzultace s obyvateli venkovského okresu s využitím různých technik.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Úředníci místní samosprávy; místní zainteresované strany, většinou farmáři, a široká veřejnost – obyvatelé venkovského okresu. Informace byly široké veřejnosti poskytovány formou zveřejňování v místních novinách. Lidé měli možnost reagovat na ně a zasílat své připomínky místní samosprávě. Dále probíhalo dotazování a schůzky a konzultace s místními zainteresovanými stranami a s veřejností, včetně osobních schůzek odborníků s farmáři na jejich farmách a skupinových schůzek s obyvateli, které byly místní samosprávou pořádány v pravidelných intervalech.

Použité metody a nástroje

Na začátku místní samospráva

- informovala o zahájení přípravy vodohospodářského plánu v místních (okresních) novinách;
- studenti sociologie provedli dlouhé nestrukturované dotazování zainteresovaných stran a dotazování vybraných skupin veřejnosti s využitím otevřených otázek. Tato studie pomohla vyjasnit, jak místní obyvatelé vnímají situaci v oblasti pitné a odpadní vody. Výsledky studie doplnila hodnocení stavu pitné a odpadní vody, která provedli vodohospodáři.

Po počátečním vyhodnocení místní samospráva

- zveřejnila v místním tisku výsledky studií a požádala prostřednictvím novin o připomínky ke studii. Obyvatelé na zveřejňované texty reagovali spíše pasivně, avšak jakmile byla zveřejněna mapa oblasti s konkrétními informacemi o kvalitě vody ve studních a s umístěním jednotlivých studní, začali se o otázky kvality vody intenzivněji zajímat majitelé pozemků, na nichž se studny nacházejí. Po zveřejnění těchto informací obdržel odbor životního prostředí místní samosprávy žádosti o podrobnosti o kvalitě vody v některých studnách.

- uskutečnilo řadu setkání s místními obyvateli, na nichž se diskutovalo o kvalitě vody ve studních a o dalších otázkách, které se týkaly přípravy místního vodohospodářského plánu.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Konzultace umožnily podrobnější a přesnější zmapování problémů souvisejících s pitnou a odpadní vodou v tomto venkovském okrese, které by bez konzultací s veřejností pravděpodobně zůstaly bez povšimnutí. Konzultace s veřejností také napomohly při přípravě podrobnějšího, realističtějšího a ekonomicky spíše realizovatelného vodohospodářského plánu.

Výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Estonský zákon o vodě vyžaduje, aby po 31. prosinci 1997 bylo 95 % všech odpadních vod ve vesnicích napojených na centrální kanalizaci ve venkovském okrese čištěno. Studie ukázala, že tento cíl je vzhledem k nízkým příjmům obyvatelstva v oblasti a specifickým problémům s vodohospodářskou infrastrukturou v různých částech venkovského okresu nereálný. V současné době probíhají práce na zvláštním plánu investic, který zajistí, aby vodohospodářský plán okresu Nõo byl ekonomicky realizovatelný a reálný. Komunikace s místními zainteresovanými stranami také umožnila navržení nákladově efektivních řešení specifických problémů místního vodního hospodářství.

Poučení

Místní zainteresované osoby získaly povědomí o místních ekologických problémech díky jejich praktickým zkušenostem s využíváním přírodních zdrojů. Toto povědomí však zčásti získaly i z místních hromadných sdělovacích prostředků. Například každodenní zkušenosti s užíváním vody z místní studny a následné informování o její kvalitě prostřednictvím tisku vytváří povědomí o problémech a podporuje účast na jejich řešení. Místní tisk je hlavním způsobem šíření informací o místních problémech. Ukázalo se také, jak jsou důležitá místní setkání k navázání dialogu mezi místními úřady a obyvatelstvem.

Výzkumy a aktivní konzultace s místním obyvatelstvem s využitím různých speciálně upravených přístupů hrají zcela zásadní roli při vytváření ekonomicky realizovatelného a reálného místního vodohospodářského plánu, zejména v zemích přecházejících na tržní hospodářství, kde jsou místní rozpočty velmi omezené a kde musejí být stanovovány priority rozvoje podle sociálních a ekonomických potřeb obyvatelstva.

Podrobnější informace

Hotová studie

Paní Gea Järvela, Ekologický poradce zastupitelstva okresu Nõo
Tel. 372 50 88 359, e-mail gea@nvv.ee, www.nvv.ee

Přeložená a upravená studie

Gulnara Roll, Peipsi Center for Transboundary Cooperation
Tel. 372 7 421 001, e-mail Gulnara.Roll@ctc.ee, www.ctc.ee

10. Jezero Pyhäjärvi: místní vodní hospodářství, Finsko

Zdroje inspirace

Úzká spolupráce a zapojení místních úřadů a obyvatelstva jako základ pro obnovu jezera

Cíl a rozsah projektu

Místní

Období

1999 až 2000

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Podněcování místních obyvatel k účasti na rozvoji a plánování jejich místního životního prostředí a přilákání jejich pozornosti k ochraně vod a životního prostředí s cílem omezit obsah živin (eutrofizaci) a zvýšit kvalitu vody v jezeru Pyhäjärvi a v řekách Yläneenjoki a Pyhäjoki.

Kdo se účastnil a jak?

Místní zastupitelstva, organizace a průmysl společně s místními a národními úřady založily Fond na ochranu jezera Pyhäjärvi (PPF), který zaručuje dostatek prostředků na ochranu jezera. V letech 1996 až 2000 bylo v odtokovém území jezera realizováno sedm místních plánů. Tyto plány vycházely z nápadů místních obyvatel a místní obyvatelé byli také odpovědní za jejich uplatňování v praxi.

Použité metody a nástroje

Plánování začalo navázáním kontaktů se sdruženími místních obcí a pořádáním informačních setkání s místními obyvateli. Jakmile se sdružení místních obcí rozhodlo, že bude plán realizovat, byli o něm aktivně informováni všichni obyvatelé dotčených obcí. Ti pak zvolili plánovací tým (5 až 6 osob), který plán aktualizoval a rozvíjel. Jednání plánovacího výboru však bylo přístupné pro všechny, kdo měli zájem. Zástupce projektu pracoval především jako asistent a tajemník.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Plány vychází z vlastních nápadů místních obyvatel a místní obyvatelé také zodpovídají za jejich uplatňování v praxi.

Výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Vzhledem k tomu, že externí živinovou zátěž způsobuje zemědělství, odpadní vody a znečištění vzduchu na venkově, byla od 90. let realizována v odtokové oblasti celá řada různých opatření na ochranu vody, která sice zčásti snížila zatížení fosforem, avšak dopady těchto opatření se zatím neprojevily na kvalitě vody v jezeře. Kvalita vody ve strouhách přitékajících do řek Yläneenjoki a Pyhäjoki se během projektu zlepšila. Některé z asociací vesnic proto chtějí vypracovat nové místní plány.

Poučení

Plánování na úrovni vesnice přináší výhody stálým a přechodným obyvatelům vesnice i místním úřadům, neboť se zlepšuje interakce a komunikace mezi obyvateli, úřady a plánovači a je snazší přetvářet současné nápady na konkrétní iniciativy a žádat o finance na další projekty. Ekologické povědomí místních obyvatel se zvyšuje a jednotliví obyvatelé i celé vesnice mají lepší možnost, jak prosadit své názory. Plánování zaměřené na místní obyvatele vyústilo ve zpracování příručky obsahující vlastní nápady těchto obyvatel, které budou při přípravě plánů vzaty v úvahu jako závazné.

Podrobnější informace

Ventelä, Anne-Mari, Pyhäjärvi Protection Fund, Ruukinpuisto FIN-27500 Kauttua, Finsko,
fax +358 2 838 0660, e-mail anne-mari.ventela@pyhajarvi-instituutti.fi

11. Národní vodohospodářská rada (Comité National de l'Eau), Francie

Zdroje inspirace

Různorodé složení členů Národní vodohospodářské rady umožňuje hluboké a bohaté diskuse. Na základě principu participace se dochází po dosažení shody k vydání konečného doporučení. Diskutování důležitých vodohospodářských otázek zvyšuje průhlednost národní vodní politiky.

Klíčové výrazy

Národní úroveň; poradní orgán; zainteresované skupiny; diskuze; shoda; průhlednost

Základní informace

Národní vodohospodářská rada byla vytvořena na základě Vodního zákona z roku 1964. Její složení bylo stanoveno usnesením z roku 1965. Doporučení Národní vodohospodářské rady je pro zpracovávání vodních zákonů, použití textů vodních zákonů a usnesení a vyhlášek, stanovujících seznam činností podléhajících předchozímu schválení či vyhlášení, závazné.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Národní – 550 000 km² – 77 členů zastupujících 60 000 000 obyvatel

Období

Existuje již od roku 1965.

Za posledních deset let měla 43 plenárních schůzí (několik za rok).

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

- Poskytovat doporučení týkající se plánování v povodí, velkých stavebních projektů a plánů vodovodních sítí, problémů společných pro dvě a více povodí, a problémů souvisejících s vodohospodářskou legislativou
- Diskutovat o předběžném vymezení národní vodní politiky
- Navrhovat řešení otázek souvisejících se zákony o vodě z roku 1964 a 1992.

Kdo se účastnil a jak?

Národní vodohospodářská rada podléhá předsedovi vlády a tvoří ji 77 členů rozdělených do 5 skupin:

- 23 uživatelů vody (zemědělské komory, sdružení rybářů, zástupci průmyslu, sdružení spotřebitelů, sdružení na ochranu životního prostředí, sdružení z oblasti cestovního ruchu, zástupci dodavatelů vody apod.),
- 6 předsedů výborů povodí,
- 8 kompetentních odborníků (vědců, expertů, specialistů apod.),
- 18 zástupců státu (zástupců ministerstev pověřených vodohospodářskými otázkami) a
- 22 volených úředníků (poslanců, zástupců ministerských či regionálních rad, apod.).

Použité metody a nástroje

Před setkáními připraví Kancelář Rady, která sídlí ve vodohospodářském odboru Ministerstva pro ekologii, informační materiály a rozešle je členům Výboru.

Během setkání probíhá jednání o každém bodu programu. Každý člen Rady může vyjádřit svůj vlastní názor. Před hlasováním se dává přednost obecné shodě.

Po setkání mohou členové Rady zaslat Kanceláři Rady další připomínky. Ta je připojí k zápisu z jednání. Zápis z jednání je pak revidován a schvalován na následujícím setkání.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Národní vodohospodářská rada například nedávno předala podklady pro vypracování návrhu plánu povodí pro Guyanu, Martinique a Reunion a pro transpozici Směrnice o pitné vodě. Bude s ní konzultována implementace Rámcové směrnice vodní politiky.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Rozsáhlé zastoupení zainteresovaných stran v CNE usnadňuje dialog mezi zainteresovanými stranami a umožňuje předkládání doporučení a návrhů ministrovi z jednoho centrálního místa. Přípomínky k textům jsou užitečné a umožňují, aby byly skutečně zdokonalovány. Nejdůležitější výsledek však spočívá především v možnosti organizovat skutečnou diskusi o vodohospodářských otázkách.

Poučení

Přínosy

- Národní vodohospodářská rada se stala významným nástrojem zajišťujícím průhlednost vodohospodářské politiky.
- Našla si své místo a hraje významnou roli při rozhodování o vodohospodářské politice. Nemá sice žádnou zákonodárnou pravomoc, ale její role je zásadní, neboť její rady a doporučení jsou brána v úvahu při konečném rozhodování.
- Co se týče návrhů zákonů, diskuse v Radě pomáhají texty návrhů zdokonalit a zajišťují shodu názorů před předložením návrhů zákonodárnému shromáždění.
- Doplnkovost mezi koordinací opatření na národní úrovni a procesem plánování na krajské úrovni.

Nevýhody

- Hlavní důraz je kladen na ekonomické užívání vody a zájmy ve srovnání s ochranou životního prostředí.

Podrobnější informace

Ministère de l'écologie et du développement durable (Ministerstvo životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje)

Direction de l'eau (odbor vodního hospodářství)

20 avenue de Ségur

75302 PAŘÍŽ Cedex 07

Paní Coralie NOEL – Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation

Tel : (00 33) 1 42 19 13 76 – Fax : (00 33) 1 42 19 12 94

E-mail : coralie.noel@environnement.gouv.fr

Paní Nelly BOBLIN-COLLET - Bureau de la coordination interministérielle

Tel.: 00 33 1 42 19 12 63 - Fax: 00 33 1 42 19 12 69

E-mail: nelly.boblin-collet@environnement.gouv.fr

Internet: <http://web/ministere/organismes/old/CNE.htm>

12. Plány povodí (projekty S.D.A.G.E. – „Schémas Directeurs d'Aménagement et de Gestion des Eaux), Francie

Zdroje inspirace

- Aktivní zapojení zainteresovaných stran na úrovni povodí, resp. dílčího povodí
- Pravidelně se opakující proces přípravy plánu (pravidelné střídání písemných návrhů plánů a konzultací se zainteresovanými stranami)
- Předkládání zpráv o zpracování připomínek zainteresovaných stran a reakcí kompetentních úřadů.

Úspěšný dialog a zapojení zainteresovaných stran zajistí i úspěch plánu SDAGE. Protože ho používají státní orgány, obce i uživatelé jako referenční dokument, musí být jeho obsah velmi dobře prodiskutován a projednán, správně chápán a příznivě přijímán.

Klíčové výrazy

Úroveň povodí; dlouhodobé plánování; aktivní zapojení; zainteresované skupina; stále se opakující proces; hlášení; původní stav; cíle a opatření; referenční dokument; veřejná informace

Základní informace

Francouzský Vodní zákon z 2. ledna 1992 představil decentralizované nástroje pro plánování: plány povodí (tzv. plány SDAGE) na úrovni 6 velkých velkoměstských povodí a místní plány povodí (tzv. SAGE) na úrovni dílčích povodí.

Cíl projektu

Posoudit původní stav a hlavní problémy, stanovit cíle pro kvalitu a kvantitu, pokyny a návody a prioritní opatření. Vytvořit plán povodí (SDAGE) vymezující hlavní směr komplexního a vyváženého řízení vodního prostředí a jeho využívání a představující rámec pro proces plánování v celém povodí.

Úroveň, resp. jednotka plánování

„Regionální“, úroveň povodí (zhruba 100 000 km², 5 až 15 mil. obyvatel, zapojení 800 až 1 500 zainteresovaných stran)

Období

1992 až 1997

Cíl účasti veřejnosti

- Získat referenční dokument ke všem otázkám týkajícím se velkého povodí (od povodní až po kvalitu vody ...), vymezit cíle řízení, strategii a činnosti
- Dosáhnout shody mezi všemi kategoriemi uživatelů a zainteresovaných stran
- Využít fázi zpracovávání plánu k dosažení jednotného chápání a jednotné vize na úrovni povodí, společné pro státní orgány, obce i uživatele
- Zapojit obyvatele do určování pravidel hry: čím více lidí se do procesu zapojí, tím větší je pravděpodobnost, že budou pravidla dodržována.

Míra účasti veřejnosti a zapojené zainteresované strany

Výbor povodí je tvořen zástupci všech zainteresovaných stran a uživatelů v daném povodí (zhruba 100 členů): 1/3 místních volených úředníků (tj. starostů a zástupců zastupitelstev), 1/3 uživatelů, spotřebitelů a nevládních organizací a 1/3 zástupců státu. Výbor povodí vytváří plán povodí (SDAGE) a koordinuje soulad mezi jednotlivými projekty SAGE. Řeší případné konflikty související s vodohospodářskou politikou, rozhoduje o daních, které budou uživatelé platit, a definuje akční programy.

Použité metody a nástroje - Pravidelně se opakující proces plánování a předkládání zpráv

Každý Výbor povodí založil Plánovací komisi a několik Geografických komisí (pracují na úrovni dílčího povodí nebo se zabývají specifickými otázkami, např. zvodněmi spadajícími do několika krajů a pobřežními oblastmi), na jejichž půdě probíhají různé diskuse a jednání. Na jednáních těchto geografických komisí již mohly svůj názor vyjádřit stovky zainteresovaných stran.

Jako příklad zapojení zainteresovaných stran a konzultací s nimi můžeme uvést proces plánovaný použitý pro přípravu plánu pro povodí Adour Garonne.

<p>Úroveň povodí: Hlavní koordinátor</p> <p>Výbor povodí (120 zainteresovaných stran) Plánovací výbor (36 zainteresovaných stran) Provozní výbor (zástupci společností poskytujících veřejné služby na úrovni okresu)</p>
--

<p>Úroveň dílčího povodí (v okrese Adour Garonne jich je 8) Geografické komise (celkem asi 1 000 zainteresovaných stran)</p>

Krok 1: Provozní výbor připravil návrh plánu SDAGE pod označením V0. Návrh vycházel ze znalostí odborníků. Obsahoval „diagnózu“, hlavní problémy, cíle a opatření pro každé jednotlivé dílčí povodí (v tzv. sešitu dílčího povodí) a syntézu pro oblast celého povodí.

Krok 2: Návrh V0 byl rozeslán všem zainteresovaným stranám v geografických komisích, aby se k němu mohly na schůzkách v jednotlivých dílčích povodích vyjádřit. Konzultanti pak jejich připomínky zpracovali a předložili Provoznímu výboru.

Krok 3: Provozní výbor zpracoval připomínky do návrhu V0. Návrh V1, obsahující plán SDAGE (70 stran) a 8 „sešitů dílčích povodí“ (25 stran s velkým počtem map), byl schválen Plánovacím výborem.

Krok 4: Plán SDAGE a sešity dílčích povodí byly rozeslány všem zainteresovaným stranám a předloženy na dalším setkání v každém dílčím povodí. Zainteresované strany byly vyzvány, aby do 2 měsíců odevzdaly své připomínky s uvedením jména a funkce a konkrétního bodu návrhu, k němuž se vyjadřují. Stejný postup byl použit i u všech společností poskytujících veřejné služby, související s vodohospodářskou politikou.

Krok 5: Všechny připomínky byly zpracovány stejným způsobem:

- a) Provozní výbor připravil návrh odpovědi.
- b) Plánovací výbor tuto odpověď schválil nebo upravil.
- c) Všechny odpovědi byly zveřejněny v „registru připomínek“, který obsahoval vždy jednu stránku pro každý projednávaný oddíl návrhu s popisem projednávaného bodu, připomínek všech zainteresovaných stran a státních úředníků, odpovědi Provozního výboru a konečného rozhodnutí Plánovacího výboru.
- d) Všechny registry jsou veřejně přístupné a jsou k dispozici v Kanceláři veřejných služeb, kde sídlí Geografické komise.

Krok 6: Po zvážení připomínek okolo 600 zainteresovaných stran a 1 000 státních úředníků byl připraven nový návrh (V2, obsahující plán SDAGE a sešity dílčích povodí). Následovalo nové kolo konzultací a zpracování připomínek zainteresovaných stran (během třetího kola bylo jen velmi málo připomínek).

Krok 7: Návrh V3, schválený Plánovacím výborem, byl předložen jako návrh projektu SDAGE ke konzultacím se širokým okruhem zainteresovaných stran (samosprávy na úrovni departementu a krajů, městské rady apod...) a na 50 veřejných setkáních. V této fázi bylo předloženo pouze velmi málo žádostí o úpravu plánu.

Krok 8: Projekt byl schválen Výborem povodí a podepsán hlavním koordinátorem.

Pro informování veřejnosti jsou k dispozici tři dokumenty: kompletní plán SDAGE (110 stran), souhrn (25 stran) a brožura (4 strany). Funguje také internetová stránka, z níž si může každý tyto dokumenty stáhnout. Sešity dílčích povodí jsou k dispozici na žádost.

V současné době připravuje Provozní výbor výroční zprávu (včetně souhrnu a brožury k dispozici na internetu), která popisuje stav povodí ve srovnání s původními cíli. Veřejnost bude mít možnost klást otázky nebo reagovat prostřednictvím elektronické pošty.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

- Všechny zainteresované strany podrobně diskutovaly o všech součástech plánu, předběžných zprávách i konečné zprávě. Ty pak byly na základě jejich připomínek upraveny a nakonec všemi schváleny.
- Skutečné zapojení uživatelů vody do rozhodovacího procesu, včetně „znečišťovatelů“.
- Bohatá výměna názorů mezi zainteresovanými stranami, umožňující do jisté míry „sociální učení“ o otázkách vodního hospodářství (chápání různorodosti zájmů, příznivější přijímání různých očekávání a způsobů užívání vody apod.).
- Například zapojení sdružení zabývajících se ochranou životního prostředí bylo obrovským přínosem při řešení různých otázek, např. správy inundačních území, využívání elektřiny z vodní energie, těžby šterku z řek atd.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

- Plán povodí (SDAGE) byl vypracován a projednán všemi kategoriemi zainteresovaných stran na půdě Výboru povodí a Geografických komisí.
- Decentralizace Výboru povodí v podobě geografických komisí, komisí uživatelů a komisí spotřebitelů umožňuje zapojit i místní obyvatelstvo.
- Díky různým sdružením se mohly zainteresované strany přímo podílet na přípravě návrhů a rozhodování, což je velmi důležité. Bylo například dosaženo obrovského pokroku v ochraně mokřadů, zátopových území, pobřežních lesů, porůčních podzemních vod atd.
- Sociálně akceptovatelnější opatření

Poučení

Přínosy

- Školení a informování musí probíhat během celého procesu.
- Na konzultace a efektivní zapojení uživatelů musí být dost času, aby mohly nejrůznější konzultace probíhat opravdu aktivně.
- Určitý čas potřebují i zainteresované strany v povodí, aby se vzájemně poznaly a pochopily, mohly spolu hovořit, shodnout se na stavu povodí a zamýšlet se nad možnými řešeními vymezených problémů.

Nevýhody

- Plán SDAGE připravili a projednali zástupci: jde tedy o zapojení zástupců, nikoli přímé zapojení široké veřejnosti.
- Dokumenty SDAGE jsou k dispozici veřejnosti až po jejich schválení.
- Náklady na projekt se těžko odhadují, avšak v každém povodí musí být na zapojení zainteresovaných stran a informování veřejnosti vyčleněno na dobu 2 let 2 až 5 pracovníků.

Podrobnější informace

Ministère de l'écologie et du développement durable - Direction de l'eau

20 avenue de Ségur - 75302 PARÍŽ Cedex 07

Paní Coralie NOËL - Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation

Tél : (00 33) 1 42 19 13 76 - Fax : (00 33) 1 42 19 12 94

E-mail : coralie.noel@environnement.gouv.fr

Web Sites : <http://www.environnement.gouv.fr/ministere/sdage.htm>

http://www.oieau.fr/anglais/gest_eau/index.htm

<http://www.eaufrance.tm.fr/>

<http://www.eau-adour-garonne.fr/>

13. Místní vodohospodářské plány (projekty S.A.G.E. „Schémas d'Aménagement et de Gestion des Eaux), Francie

Zdroje inspirace

Aktivní zapojení zainteresovaných osob na místní úrovni – budování potřebných kapacit. Rozsah těchto místních vodohospodářských plánů (zhruba 1 000 km²) umožňuje více se přiblížit lidem a konkrétním problémům. Poskytuje také větší prostor pro účast veřejnosti než plány na větší úrovni. Tento příklad ukazuje, že k dosažení shody mezi zainteresovanými stranami je zapotřebí čas a pedagogické schopnosti. Podle situace se zainteresované strany mohou rozhodnout ve finálním dokumentu, že budou pouze uplatňovat stávající vodohospodářskou legislativu, nebo že půjdou o kousek dál.

Klíčové výrazy

Místní rozsah; místní přání; dlouhodobé plánování; aktivní zapojení; zainteresované skupiny; původní stav; cíle a opatření; referenční dokument; konzultace s veřejností

Základní informace

Francouzský Vodní zákon z 2. ledna 1992 představil decentralizované nástroje pro plánování: plány povodí (tzv. plány SDAGE) na úrovni 6 velkých velkoměstských povodí a místní plány povodí (tzv. SAGE) na úrovni dílčích povodí. SAGE je vypracováván Místní vodohospodářskou komisí a pak je předkládán Výboru povodí, institucím místní samosprávy, obchodní a zemědělské komoře a široké veřejnosti ke konzultacím. Poté se o tomto plánu v Místní vodohospodářské komisi hlasuje a nakonec je oficiálně schválen státní prefektem.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Místní, úroveň dílčích povodí (zhruba 1 000 km²) – přibližně 100 000 obyvatel zastoupeno 100 zainteresovaných stran

Cíl projektu

- Vyjít z místních přání a dostat se až k široké shodě mezi uživateli.
- Zapojit místní obyvatelstvo.
- Zpřesnit pokyny uvedené v plánu SDAGE a uzpůsobit je místním podmínkám.
- Být blíže konkrétním otázkám a uplatnit pokyny a nástroje definované v plánu SDAGE v konkrétních podmínkách.

Období

Asi 5 let

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

- Vytvoření tohoto typu dokumentu pro plánování vyžaduje kolektivní přístup založený na solidaritě místních lidí na úrovni povodí či dílčího povodí. Nejvýznamnější faktor úspěchu představuje vytvoření dynamických podmínek pro definici společného projektu.
- Získat referenční dokument ke všem otázkám týkajícím se dílčích povodí (od povodní až po kvalitu vody), vymezení cílů řízení, strategie a činností, dosažením shody mezi uživateli.
- Využít práci na plánu k vytvoření jednotného chápání a jednotné vize na úrovni povodí, společné pro státní orgány, obce i uživatele
- Zapojit obyvatele do určování pravidel hry: čím více lidí se do procesu zapojí, tím větší je pravděpodobnost, že budou pravidla dodržována.

Míra účasti veřejnosti a zapojené zainteresované strany

Stanovení problémů, cílů a opatření je projednáváno všemi kategoriemi zainteresovaných stran sdružených v Místní vodohospodářské komisi (50 až 100 členů): ½ místních volených představitelů, ¼ uživatelů, spotřebitelů a nevládních organizací a ¼ zástupců státu. Plán SAGE je výsledkem úsilí vynaloženého Místní vodohospodářskou komisí, doplněného konzultacemi se všemi místními obyvateli, kteří mají k projektu přístup po dobu 2 měsíců.

Použité metody a nástroje

- Na začátku projektu je pověřen zprostředkovatel (technik nebo inženýr), aby celý proces řídil.
- Ten pak od samého začátku pořádá pro členy Místního vodohospodářského výboru informační schůzky o vodohospodářských otázkách a o roli dokumentu SAGE. Zároveň informuje všechny volené představitele v povodí a snaží se zvyšovat povědomí různých partnerů a zainteresovaných stran z povodí o vodohospodářských otázkách.
- Koná se celá řada jednání Místního vodohospodářského výboru, na nichž lidé mohou diskutovat o přípravě plánu od začátku až do konce procesu jeho vzniku.
- Členové Místního vodohospodářského výboru tak mohou společně postupovat od jednoho kroku ke druhému. Jsou předkládány předběžné zprávy, které jsou skutečně podrobně projednávány, upravovány a nakonec schvalovány všemi zainteresovanými stranami: hodnocení počátečního stavu povodí a tendencí jeho vývoje, určení kvalitativních a kvantitativních cílů pro vodu, vymezení pravidel ochrany vodního prostředí a plánovaných činností.
- Jakmile Místní vodohospodářská komise projekt SAGE dokončí, je předložen široké veřejnosti k připomínkám. Veřejnost se k němu může vyjadřovat po dobu dvou měsíců na různých veřejných místech.
- Místní vodohospodářská komise pak případně projekt upraví tak, aby bral v úvahu připomínky veřejnosti. Pak jej předá ke schválení prefektovi.
- Po schválení plánu sleduje Místní vodohospodářská komise jeho plnění. Za tímto účelem se schází dvakrát do roka.
- Během celého procesu jsou využívány komunikační nástroje ke zvýšení a udržení motivace zainteresovaných stran a široké veřejnosti (některé brožury jsou pravidelně rozesílány domů všem místním obyvatelům).

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

- Všechny zainteresované strany podrobně diskutují o všech součástech plánu, předběžných zprávách i konečné zprávě. Ty jsou pak na základě jejich připomínek upraveny a nakonec všemi schváleny.
- Skutečné zapojení uživatelů vody do rozhodovacího procesu, včetně „znečišťovatelů“.
- Na místní úrovni dílčího povodí a při přípravě plánu SAGE mohou za „svoji řeku“ hovořit i místní sdružení.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

- Bohatá výměna názorů mezi zainteresovanými stranami, umožňující do jisté míry „sociální učení“ o otázkách vodního hospodářství (chápání různorodosti zájmů, příznivější přijímání různých očekávání a způsobů užívání vody apod.).
- Pokrok směrem ke společné kultuře
- Decentralizované rozhodování

- Konkrétní implementace stávajících vodohospodářských právních předpisů a definování některých doplňujících vodohospodářských předpisů na úrovni dílčího povodí.
- Sociálně akceptovatelnější opatření

Poučení

Přínosy

- Oproti projektu SDAGE je projekt SAGE blíže ke konkrétním otázkám a probíhá na přiměřenější úrovni z hlediska účasti veřejnosti.
- Školení a informování musí probíhat během celého procesu.
- Je třeba mít jasnou představu o společných cílech a vytvořit solidní, ale zároveň otevřenou institucionální organizaci.
- Je důležité pracovat na přiměřené úrovni a přizpůsobit se místním podmínkám.
- Místní vodohospodářská komise je místem pro dialog mezi různými zainteresovanými stranami z daného území. Složení Komise s využitím zastupitelského principu je důležitým faktorem úspěchu celého projektu.
- Význam lidských zdrojů: pracovníci se musejí přizpůsobit místním zájmům a podmínkám.
- Je naprosto nezbytné udržet motivaci všech po celou dobu procesu a ukazovat dosažené pokroky formou konkrétních činností během přípravy plánu SAGE.

Nevýhody

- Diskuze mezi zástupci (avšak místními zástupci)
- Asymetrie v informování zainteresovaných stran
- Pomalé tempo procesu zejména z právních, politických a institucionálních příčin.
- Konzultace se širokou veřejností jsou pouze formální, neboť probíhají až po vytvoření a dokončení návrhu plánu.
- Náklady na projekt se těžko odhadují. V každém případě je nutný 1 koordinátor (zprostředkovatel) a 1 tajemník (asistent) po dobu 2 až 4 let a poradci pro vyhodnocení výchozího stavu a přípravu prvního návrhu plánu.

Podrobnější informace

Ministère de l'écologie et du développement durable - Direction de l'eau

20 avenue de Ségur

75302 PAŘÍŽ Cedex 07

paní Coralie NOËL - Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation

Tel. : (00 33) 1 42 19 13 76 - Fax : (00 33) 1 42 19 12 94

E-mail : coralie.noel@environnement.gouv.fr

Internet: <http://www.sitesage.org>

14. Místní vodohospodářský plán pro řeku Drôme, Francie

Zdroje inspirace

Aktivní zapojení zainteresovaných stran na místní úrovni – vybudování potřebných kapacit

Klíčové výrazy

Místní rozsah; místní přání; dlouhodobé plánování; aktivní zapojení; zainteresované skupiny; původní stav; cíle a opatření; referenční dokument; konzultace s veřejností

Základní informace

Místní vodohospodářský plán pro řeku Drôme byl první plán SAGE sestavený v souladu se zákonem o vodě z roku 1992 (viz. předchozí příklad).

Cíl projektu

- Chránit údolní oblast řeky Drôme charakterizovanou nádhernou krajinou a hodnotným rozmanitým přírodním dědictvím v podobě řek tvořících povodí, hladin jejich podzemní vody a jejich závislých mokřadových ekosystémů.
- Vyřešit problémy s prioritami v povodí, což je kvantitativní řízení vodního zdroje a údržba koryt a břehů řeky.
- Upřesnit pokyny k dalším aspektům vodního hospodářství.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Místní / úroveň povodí - 83 zasažených obcí - plocha povodí 1 640 km² a celkový počet obyvatel je 42 500.

Období

1994 až 1997

Technické studie, diskuse a místní setkání v letech 1994 až 1997 (3 roky).

Konzultace a schvalování v roce 1997; implementace od roku 1997.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Cílem bylo ochránit přírodní dědictví řeky a zajistit lepší ochranu s přihlédnutím k různým způsobům užívání vody a provedením preventivních opatření proti možným rizikům. Za tímto účelem došlo ke konzultacím, jednáním ve snaze nalézt shodu s různými zainteresovanými stranami a uživateli řeky s cílem dosáhnout splnění dohodnutých cílů v oblasti vodního hospodářství.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

- Aktivní zapojení zainteresovaných stran: Místní vodohospodářská komise pro řeku Drôme tvoří 44 členů: 50 % místních volených zastupitelů, 25 % zástupců státu a ministerstev a 25 % zástupců skupin místních uživatelů vody (zavlažování, těžba šterku, využití volného času, sdružení atd.)
  - Výbor povodí (konzultace)
  - Místní volení zastupitelé (konzultace)
  - Obchodní a zemědělské komory (konzultace)
  - Prefekt (konečné rozhodnutí)

Použité metody a nástroje

- jednání Místní vodohospodářské komise na úrovni povodí
- Setkání na úrovni dílčího povodí

- Přípravou jednání a setkání, komunikací během celého procesu a informováním o postupu prací, vedením technického sekretariátu a přípravou písemné verze plánu SAGE byl pověřen zvláštní prostředník, který byl zároveň technickým odborníkem.
- Návrh plánu byl dán k dispozici veřejnosti k připomínkám na veřejných místech (po dobu 2 měsíců).
- Během celého procesu vydávala Místní vodohospodářská komise pravidelně časopis, ve kterém informoval obyvatele žijící v povodí o různých činnostech prováděných v povodí.
- Plán SAGE je nyní uplatňován v praxi. Místní vodohospodářská komise stále pravidelně vydává tento časopis.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Přibližně 20 setkání Místní vodohospodářské komise; řada setkání na úrovni dílčího povodí; konzultace se širokou veřejností

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Proces procházel třemi hlavními stádii, během nichž bylo vždy dosaženo shody mezi různými kategoriemi zainteresovaných stran a uživatelů: vyhodnocení současné situace, určení priorit řízení, příprava opatření nezbytných ke splnění stanovených cílů.

Cíle plánu SAGE byly rozpracovány do 6 akčních plánů zaměřených na vodní zdroje, koryta a břehy řeky, kvalitu vody, řízení rizik, ekosystémy přírodního dědictví, cestovní ruch a využití volného času.

Poučení

Přínosy

- Dohoda o plánu SAGE byla možná díky ochotě místních obyvatel a zainteresovaných stran učinit z veřejného zájmu prioritu.
- Řeka Drôme byla vnímána jako spojující článek, který dal identitu celé údolní oblasti a celému procesu konzultací.
- Dosažená obecná shoda na dokumentu SAGE je zárukou pro realizaci plánu SAGE v praxi (je realizován od roku 1997), koordinaci činností různých stávajících struktur a trvale udržitelný rozvoj v dané oblasti.

Nevýhody

- Asymetrie v informování zainteresovaných stran
- Některé zainteresované strany mají problémy při budování potřebných kapacit
- Pomalé tempo procesu zejména z právních, politických a institucionálních příčin a s tím související vysoké náklady.
- Konzultace se širokou veřejností jsou pouze formální, neboť probíhají až po vytvoření a dokončení návrhu plánu.

Podrobnější informace

Ministère de l'écologie et du développement durable - Direction de l'eau

20 avenue de Ségur, 75302 PARÍŽ Cedex 07

paní Coralie NOËL : tel (00 33) 1 42 19 13 76 - fax (00 33) 1 42 19 12 94

E-mail : coralie.noel@environnement.gouv.fr

District d'aménagement du Val de Drôme

Cours Verdun, 26400 CREST

Tel. 00 33 4 75 25 43 82 - Fax 00 33 4 75 25 44 96

www.icpdr.org

15. Národní komise pro veřejnou diskusi (CNDP = *Commission Nationale du Débat Public*), Francie

Zdroje inspirace

Veřejné diskuse pořádané CNDP jsou přístupné všem občanům. V současné době neřeší CNDP žádnou otázku, která by souvisela s vodním hospodářstvím, avšak na každé veřejné diskusi, kterou zatím pořádala, byla využita celá řada metod a nástrojů pro informování a zapojení veřejnosti. Nejnovější nástroj spočívá ve shromažďování příspěvků veřejnosti do jedné nebo několika „souhrnných knih zainteresovaných stran“ (fr. *cahiers d'acteurs*). Tyto dokumenty jsou pak rozdávány všem účastníkům diskuse, stejně jako dokumenty vypracované vedoucím projektu.

Klíčové výrazy

Veřejné diskuse; časné zapojení; široká veřejnost; kombinace nástrojů; souhrnné knihy zainteresovaných stran

Základní informace

Národní komise pro veřejnou diskusi (CNDP) byla vytvořena ze zákona dne 2. února 1995 aby podporovala ekologické povědomí ve velkých rozvojových projektech (dálniční sítě, letiště, přístavy apod.). Komisi tvoří poslanci, zástupci místních samospráv a magistrátů, zástupci občanů a odborníci.

Cíl projektu

Je-li o to požádána, zorganizuje Komise čtyřměsíční veřejnou diskusi, případně požádá vedoucího projektu, aby takovou diskusi zorganizoval. Veřejná diskuse se pak zabývá cíli a charakteristickými rysy projektu, tzn. že se koná na samém počátku procesu. Koordinuje ji zvláštní komise tvořená odborníky z oboru.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Projekty se obvykle týkají několika francouzských krajů. Například veřejná diskuse pořádaná v době od března do června 2000 pro TGV Rhin-Rhône (jižní část vysokorychlostní železniční tratě mezi východní a jižní částí Francie) se týkala čtyř krajů: Alsaska, Burgundsko, Franche-Comté a Rhône-Alpe, které představují celkem 4,5 milionů obyvatel od Štrasburku až po Lyon.

Období

4 měsíce (v některých případech je možné prodloužení až na 6 měsíců)

Cíl účasti veřejnosti

Veřejná diskuse může pomoci k dosažení všeobecné shody o určitém cíli nebo charakteristickém rysu projektu. Může pomoci vymezit možné dopady projektu na životní prostředí a na obyvatele a navrhnout vedoucímu projektu určitá opatření na zmírnění těchto dopadů a zdokonalení projektu.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

V případě projektu TGV Rhin-Rhône byla komise CNDP požádána federací ekologických nevládních organizací (France Nature Environment), aby zorganizovala veřejnou diskusi k projektu. Zvláštní komise se skládala ze společnosti Francouzské železnice coby vedoucí projektu, „organizované veřejnosti“ (představitelé místních samospráv, vedoucí ministerských odborů a ekonomických institucí apod.), tisku, uživatelů a sdružení na ochranu životního prostředí i jednotlivců („neorganizovaná veřejnost“). Tito lidé představují první okruh

účastníků, avšak veřejná setkání jsou přístupná komukoli, takže do diskusí o projektu se vždy zapojují tisíce účastníků.

Použité metody a nástroje

Metody používané k informování veřejnosti:

- „sbírka podpůrných dokumentů“: zajišťuje ji vedoucí projektu, obsahuje důležité informace pro veřejnost, aby se mohla zapojit - obecný popis cílů a hlavní charakteristiky projektu, odhad ekonomických a sociálních zájmů, vymezení hlavních ekologických vlivů a odhad ekonomických a sociálních nákladů na projekt (např. u projektu TGV Rhin-Rhône bylo takovýchto sbírek distribuováno 6 000)
- internetové stránky: informace o projektu a organizace veřejné diskuse (u projektu TGV Rhin-Rhône bylo zaznamenáno 6 500 návštěv, 70 denně)
- „informační dopisy k diskusím“ (fr. *lettres du débat*): slouží k informování veřejnosti o diskusích. Tím, že obsahují informace o vývoji diskuse, motivují veřejnost, aby se jí pravidelně účastnila (např. u projektu TGV Rhin-Rhône bylo takovýchto dopisů distribuováno 2 700 000)
- návštěvy v sídle specializované komise, kde probíhaly konzultace k podrobnějším dokumentům o projektu
- předplacené karty: distribuovány s informačními dopisy, žádají o poskytnutí dalších informací

Metody používané při zajišťování účasti veřejnosti:

- veřejná setkání (u projektu TGV Rhin-Rhône jich bylo 10 v různých městech)
- systém otázek a odpovědí (k projektu TGV Rhin-Rhône bylo zasláno 2 000 otázek)
- předplacené karty + bezplatná telefonní linka: k žádostem o poskytnutí dalších informací
- pošta: k posílání poznámek, názorů a nápadů
- „příspěvky“: dopisy doručené komisi, které ukazovaly jednu konkrétní a rozpracovanou položku (u projektu TGV Rhin-Rhône jich bylo 85)
- „kniha zainteresovaných stran“: výběr některých názorů veřejnosti byl publikován v tzv. knihách zainteresovaných stran (fr. *cahiers d'acteurs*) a distribuován (u projektu TGV Rhin-Rhône jich bylo celkem 10)
- tisk (např. k projektu TGV Rhin-Rhône bylo publikováno 163 článků v regionálním tisku a 26 v celonárodním tisku a bylo uspořádáno 10 tiskových konferencí v 10 městech, jichž se zúčastnila i veřejnost)

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Především na veřejných setkáních prostřednictvím systému otázek a odpovědí, příspěvků a knih zainteresovaných stran.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Veřejnost je žádána, aby se vyjádřila, avšak reakce a návrhy veřejnosti nejsou pro vedoucího projektu nijak právně závazné. Přesto vedoucí projektu názory veřejnosti, která se účastní veřejných diskusí, bere v úvahu a může podle nich projekt měnit. Veřejnosti je také poskytována zpráva obsahující hodnocení veřejné diskuse.

Poučení

Pozitivní

- Zapojení jednotlivců, kteří mají stejný význam jako zástupci organizovaných skupin
- Systém otázek a odpovědí: umožňuje každému položit jednu či více otázek, přičemž tazatel má jistotu, že dostane odpověď

- Systém knihy zainteresovaných stran: novátorský nástroj nabízí další podněty, o kterých mohou různé zainteresované strany a široká veřejnost diskutovat
- Zájem veřejnosti o tento typ demokratických konzultací v okamžiku, kdy projekt ještě není zcela pevně definován a kdy ještě stále existuje prostor pro úpravy
- Velmi významná role regionálního a místního tisku, neboť podporuje informování veřejnosti
- Na základě těchto poznatků bude moci CNDP poskytovat rady a doporučení veřejným institucím a vedoucím soukromých projektů s cílem podporovat a rozvíjet účast veřejnosti (Zákon o místní demokracii z 27. února 2002).

Negativa

- někdy povrchní zásahy; není stejná úroveň zapojení na všech setkáních
- nedostatečné množství setkání (z důvodu nákladů, času i dostupnosti zainteresovaných skupin)

Podrobnější informace

Commission Nationale du Débat Public – Ministère de l'écologie et du développement durable

20 avenue de Ségur – 75302 PAŘÍŽ Cedex 07

Tel. 00 33 1 42 19 20 26, fax 00 33 1 42 19 17 90

E-mail cn-debatpublic@environnement.gouv.fr

16. Informační dopisy k zavádění Rámcové směrnice vodní politiky v Německu (Durynsko)

Zdroje inspirace

Tento příklad ukazuje možnost průběžně informovat zainteresované skupiny a širokou veřejnost o obsahu Rámcové směrnice vodní politiky a o procesu její implementace.

Klíčové výrazy

Průběžné a aktuální informace o procesu implementace a plánování, zainteresované skupiny a široká veřejnost.

Základní informace

Rámcová směrnice vodní politiky představuje nový přístup i pro 16 regionů (Landers) Německa, které v oblasti vodního hospodářství mají své kompetence. Durynsko zasahuje do několika povodí a má za úkol implementovat Rámcovou směrnici v částech povodí ležících na jeho území. Ministerstvo životního prostředí Durynska chce průběžně informovat jednotlivé zainteresované skupiny a širokou veřejnost již od samého počátku implementace směrnice v regionu s cílem podpořit souhlasné přijetí a zajistit průhlednost celého procesu.

Cíl projektu

Včasná a průběžná informace je zásadní pro zajištění aktivního zapojení veřejnosti podle článku 14 Rámcové směrnice vodní politiky. Informační dopisy jsou rozeslány proto, aby vysvětlovaly jednotlivé kroky implementace a činnosti, které je nutno vykonat k tomu, aby byla veřejnost a zainteresované skupiny informovány, aby konaly v souladu s implementačním procesem a aby byly připraveny na projednávání programu opatření a na konzultace v rámci plánování v povodí.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Durynsko (jedna ze 16 německých spolkových zemí), národní / regionální úroveň / úroveň dílčího povodí. Durynsko je součástí povodí řek Labe, Weser a Rýn. Jeho výměra je 16 171,5 km² a má 2 449 082 obyvatel.

Období

Během celého procesu zavádění, tj. minimálně do roku 2009. Do října 2002 byly rozeslány tři informační dopisy.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Ne všechny zainteresované skupiny v Durynsku jsou členy implementačních skupin a důležité rovněž je oslovit širokou veřejnost. Toho lze dosáhnout prostřednictvím informačních dopisů. Dopisy poskytují podrobné informace např. o obsahu Rámcové směrnice s ohledem na konkrétní kroky v rámci implementace (momentálně např. s ohledem na článek 5 Rámcové směrnice – popis stavu), o pilotních projektech v Durynsku), o informačních večerech, atd. Veřejnost má možnost být informována o cílech a nezbytných krocích implementace Rámcové směrnice poměrně včas a vyjádřit své názory a návrhy.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Cílovou skupinu tvoří především osoby nebo organizace zajímající se o řešení vodohospodářských otázek, ale také široká veřejnost. Informační dopisy mají rovněž informovat především ty skupiny a osoby, které nejsou členy skupin na implementaci Rámcové směrnice v Durynsku. Informační dopisy jsou rozesílány na ministerstva životního prostředí ostatních německých spolkových zemí, na všechny oblastní úřady a na další regionální environmentální, zemědělské a plánovací úřady v Durynsku, na všechna možná

průmyslová, environmentální a zemědělská sdružení a nevládní organizace v Durynsku a na federální úrovni, politickým stranám durynského parlamentu, ale také soukromým osobám, soukromým institucím zabývajícím se plánováním a univerzitám.

Použité metody a nástroje

V současné době jsou dvakrát nebo třikrát ročně rozesílány informační dopisy (šest stránek), a to buď v tištěné podobě nebo prostřednictvím internetu (www.thuringen.de/tmlnu, viz část EU-Wasserrahmenrichtlinie (Rámcová směrnice o vodní politice), pouze v němčině). Existuje seznam pro distribuci v tištěné formě (počet výtisků: 300). Navíc existuje velký seznam e-mailových adres, na něž jsou informační dopisy odesílány automaticky. Každý se může přihlásit, aby byl zařazen do tohoto seznamu. Na konci dopisu je vždy uvedena kontaktní osoba (telefon a e-mail) pro případné dotazy a poznámky. Informační dopisy lze rovněž dostat v průběhu seminářů s vodohospodářskou tematikou, workshopech, atd. organizovaných durynskými správními orgány či jinými institucemi.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Proces zavádění Rámcové směrnice teprve začal, takže zatím převažuje obrovský zájem zainteresovaných stran o co možná nejvíce informací nad jejich přínosem.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Existuje evidentní zájem o informace o Rámcové směrnici a její implementaci. Veřejnost chce být informována a to možná mnohem více, než v minulých třech informačních dopisech. Durynské Ministerstvo životního prostředí se bude tudíž snažit tento přístup a plány v budoucnu ještě více rozšířit. Informační dopisy a kontakty na ministerstvo budou používány i jako platforma pro styk s dalšími durynskými ministerstvy a dalšími 16 spolkovými zeměmi. Informace by měly být podrobnější a konkrétnější, např. informace o konkrétních otázkách a problémech. Proto budou mít příležitost k vytvoření textů informačních dopisů i autoři, kteří nepocházejí z kompetentních institucí.

Poučení

Už nyní je poptávka po podrobných informacích o Rámcové směrnici a její implementaci obrovská. Zdá se tudíž, že byla na začátku poněkud podhodnocena. Včasné a otevřené informování a komunikace je klíčem k jednotnému a včasnému uplatnění Rámcové směrnice vodní politiky v praxi.

Podrobnější informace

- www.thuringen.de/tmlnu (viz část EU-Wasserrahmenrichtlinie, pouze v němčině)

- Heide Jekel

Federální ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti jaderných reaktorů

divize WA I 2 (B) / zákon o vodě

Pošt. příhr. 12 06 29, 53048 Bonn, Německo

Tel. 0049 / 1888 / 305-2521, fax 0049 / 1888 / 305-3334

E-mail heide.jekel@bmu.bund.de

17. Plán povodí řeky Maas / dílčího povodí řeky Niers, Německo (Severní Porýní – Vestfálsko)

Zdroje inspirace

Tento příklad ukazuje možnost zapojení zainteresovaných skupin do implementace Rámcové směrnice na regionální úrovni od samého počátku, za účelem získat jejich znalosti a projednat příslušné implementační kroky a jejich dopady.

Klíčové výrazy

Informování a konzultace s veřejností, organizovaná veřejnost, regionální fóra, neorganizovaná veřejnost

Základní informace

Rámcová směrnice vodní politiky představuje nový přístup i pro 16 regionů (Landers) Německa, které v oblasti vodního hospodářství mají své kompetence. Severní Porýní – Vestfálsko zasahuje do několika povodí (např. Rýn, Maas) a má za úkol implementovat Rámcovou směrnici v částech povodí ležících na jeho území. Území pokrývá 34 079 km² a má více než 18 mil. obyvatel.

Cíl projektu

Pilotní projekt s ohledem na článek 14 Rámcové směrnice v Severním Porýní – Vestfálsku. Zapojení organizované veřejnosti / zainteresovaných stran do první fáze implementace do roku 2004 (článek 5 Rámcové směrnice: soupisy současného stavu, hodnocení, analýza) na regionální úrovni. Informování široké veřejnosti v dotčeném regionu o Rámcové směrnici o vodní politice obecně (cíle, kroky implementace atd.).

Úroveň, resp. jednotka plánování

Úroveň dílčího povodí (dílčí povodí řeky Niers je rozdělena na tři části, aby mohly probíhat tři samostatné regionální diskuse a informační fóra (horní, střední a dolní tok řeky Niers). Řeka Niers náleží do povodí řeky Maas. Dílčí povodí řeky Niers pokrývá 1382 km² většinou v Německu a malou část zasahuje do Nizozemí, v této oblasti žije 715 000 obyvatel. Ministerstvo životního prostředí Severního Porýní – Vestfálska chtělo vytvořit takovou strukturu, která umožní zapojit příslušné zainteresované skupiny do implementačního procesu.

Období

Již 2 roky. Až do roku 2004 (konec první fáze implementace). V současné době je pravděpodobné, že účast veřejnosti formou regionálních fór bude pokračovat až do konce procesu implementace.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Umožnit informování, získávání vstupních informací od zainteresovaných stran a dosažení obecné shody od samého začátku procesu implementace.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

V rámci tří fór o řece Niers: obecní úřady, okresní úřady, vodohospodářské společnosti a sdružení, zemědělské komory, lesnické instituce, nevládní organizace, jednotky zabývající se biologickým plánováním, nizozemské úřady a zainteresované skupiny (všemi z dotčené oblasti), 30 až 40 účastníků v každém fóru. Kulaté stoly: poskytování informací, diskuse, rozšiřování příslušných materiálů, výměna zkušeností, zapojení do sběru dat.

Široká veřejnost na regionální úrovni; internetová stránka www.niers.nrw.de, možnost posílat dotazy.

Použité metody a nástroje

Tři fóra o dílčím povodí řeky Niers: V současné době probíhají setkání jednou ročně (v první fázi implementace to stačí, později mohou probíhat častěji). Dále byla vytvořena internetová stránka pro každé fórum (přístupná pouze po zadání hesla, obsahuje všechny důležité informace a materiály k diskusím).

Široká veřejnost na regionální úrovni: Zatím byl vydán jeden informační leták obsahující obecné informace o Rámcové směrnici vodní politiky. Byla také vytvořena internetová stránka (www.niers.nrw.de) a vycházejí články v tisku.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Zainteresované strany poskytují na všech třech fórech potřebná data a informace pro první fázi implementace do roku 2004 (článek 5 Rámcové směrnice: vlivy a jejich dopady apod.). Zainteresované skupiny předložily své názory na Rámcovou směrnici a na implementační proces. V současné době je patrný především obrovský zájem o informace a zapojení.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Žádná ze zainteresovaných stran se při diskusích ve třech regionálních fórech necítí diskriminována, neboť byla vytvořena rovnováha mezi tím, co dávají a co dostávají. Diskuse jsou otevřené a přínosné, atmosféra je přátelská. Tyto zkušenosti lze využít pro vypracování pokynů k účasti veřejnosti pro celou spolkovou zemi Severní Porýní – Vestfálsko. Údaje dodané zainteresovanými skupinami jsou využívány pro plnění požadavků článku 5 Rámcové směrnice a jako základ pro plánování podle Rámcové směrnice.

Poučení

Obrovský zájem zainteresovaných stran zapojit se do implementace. Evidentní pozitivní ohlasy, protože jsou zapojeny včas a dostanou velké množství užitečných informací. Ukázalo se, že regionální přístup a diskuse v menších skupinách se vyplácí (ještě před Rámcovou směrnicí vodní politiky se jejich přínos projevil při projednávání programů o poříčních vodách), napomáhají užitečným diskuzím a vytvářejí souhlasná stanoviska a společné pochopení, které je nutné pro další kroky implementace. Tento přístup se již používá v některých částech Severního Porýní – Vestfálska a z důvodu jeho přínosů bude pravděpodobně převzat i všemi ostatními dílčími povodími nebo jejich částmi na území této spolkové země.

Na druhé straně tento přístup však vyžaduje velké množství práce (příprava a organizace setkání) a je potřeba hodně pracovníků a času.

Podrobnější informace

- www.niers.nrw.de (pouze v němčině)
- Heide Jekel

Federální ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti jaderných reaktorů

divize WA I 2 (B) / zákon o vodě

Pošt. příhr. 12 06 29, 53048 Bonn, Německo

Tel. 0049 / 1888 / 305-2521, fax 0049 / 1888 / 305-3334

E-mail heide.jekel@bmu.bund.de

18. Projekt trvale udržitelného rozvoje mokřadů v povodí řeky Erne, Irsko a Severní Irsko

Zdroje inspirace

Příklad projektu trvale udržitelného rozvoje mokřadů v povodí řeky Erne byl inspirací pro zapojení veřejnosti, protože byla vyzkoušena účast veřejnosti na různých úrovních. Ve svém důsledku to kromě konkrétních projektů vytvořilo jakousi společnou vizi pro tuto oblast.

Cíl projektu

Cílem projektu trvale udržitelného rozvoje přeshraničního povodí řeky Erne bylo najít způsob, jak dosáhnout integrovaného a trvale udržitelného neboli „rozumného“ využívání vodních a půdních zdrojů ve prospěch obyvatel a divoké zvěře v povodí řeky Erne.

Tyto cíle projektu byly splněny prostřednictvím:

- vytvořením rámců nebo procesu, který pomohl prakticky ukázat, jak je možné zapojit veřejnost do rozhodovacího procesu v povodí,
- vytvořením společné vize a společného žebříčku hodnot, který popisuje „požadovaný budoucí stav“ povodí řeky Erne. Popisuje hodnoty správy a řízení řeky, inundačního území a povodí pro zainteresované strany, k nimž lze následně stanovit měřitelné cíle.
- zkoumáním otázek a návrhů na trvale udržitelné řízení vodních a půdních zdrojů, které jsou praktické a mají podporu veřejnosti,
- vytvořením kritérií a ukazatelů dopadů k hodnocení trvalé udržitelnosti a dopadů návrhů na řízení povodí,
- uplatněním Místního modelu trvalé udržitelnosti k hodnocení ekonomické, sociální a ekologické udržitelnosti návrhů na řízení,
- vypracováním metodiky hodnocení dopadů na úrovni povodí a
- zkoumáním, jak se příslušná politika musí změnit, aby bylo podporováno integrované a trvale udržitelné řízení povodí.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Projekt pro povodí řeky Erne ověřoval účast veřejnosti na třech různých úrovních:

- povodí,
- dílčí povodí a
- přeshraniční partnerství (zhruba 1 000 km²).

Období

Projekt probíhal dva a půl roku od listopadu 1999 do března 2002.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Vedoucí projektu Janie Cronová, která prošla školením pro zprostředkovatele, vypracovala zásady pro účast veřejnosti, navrhla proces účasti veřejnosti a zprostředkovala všechny workshopy a školení. Proces účasti veřejnosti měl pomoci prakticky ukázat, jak lze veřejnost zapojit do rozhodovacího procesu v povodí.

Zahájený proces byl otevřený všem, takže se diskusí mohl zúčastnit kdokoli, kdo měl určitou řídicí odpovědnost, podíl nebo zájem na povodí. Každý workshop také začínal takřikajíc čistým listem.

Aby zainteresované strany mohly jednat na základě informací, zahrnoval proces i prvky vzdělávání, zvyšování povědomí, sdílení informací a školení. Projekt využíval participační workshopy a akce. Školení a budování potřebných kapacit bylo klíčové pro zvýšení angažovanosti v procesu, vybudování pocitu „vlastnictví“, vytvoření trvalých schopností a znalostí na všech úrovních a zajištění efektivity vložených nákladů.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Projekt trvale udržitelného využívání mokřadů v povodí řeky Erne zahrnoval různou míru účasti veřejnosti v různou dobu. Smyslem některých z těchto forem (dotazníky, mapování komunit) bylo sběr informací a zvyšování povědomí veřejnosti, smyslem jiných (např. tematické workshopy a workshopy pro stanovení priorit) bylo požádat zainteresované strany a vládní i nevládní instituce a organizace, aby stanovily své priority a vybraly vhodné možnosti, čímž zainteresované strany získaly v rozhodovacím procesu rovné postavení.

Za zainteresovanou stranu by měl být považován každý, kdo žije v povodí řeky Erne. Zainteresovaná strana je jakákoli osoba, skupina nebo organizace, která má vliv nebo může být ovlivněna rozhodnutími týkajícími se využívání půdy a vody. V povodí řeky Erne o celkové ploše 4 340 km² žije celkem asi 150 000 obyvatel. Obyvatelstvo je převážně venkovské, průměrná hustota obyvatel činí 29 obyvatel na km².

Do projektu jsme se pokusili zapojit každého, kdo projevil zájem. Všechny workshopy byly veřejně inzerovány v místních novinách, místních informačních bulletiních a letáčích, na plakátech a formou přímých poštovních zpráv.

Vzhledem k časovému omezení projektu (účast veřejnosti musela probíhat především v době od září 2000 do února 2001) by bývalo bylo nemožné zajistit plnou účast veřejnosti. Dokonce i oněch 10 % (tedy 15 000 obyvatel), požadovaných jako minimum pro skutečně reprezentativní vzorek, bychom dosáhli jen s obtížemi. Přesto bylo během projektu osloveno přes 150 skupin zainteresovaných stran, obecních organizací a rozvojových sdružení. Každá skupina má nějaký zájem na budoucnosti mokřadů v povodí řeky Erne, ať už ekonomický, sociální nebo ekologický. Hledisko zahrnutí všech zainteresovaných stran tak bylo více méně dodrženo, neboť řada z organizací a skupin zapojených do projektu zastupovala velký počet lidí. Například místní myslivecké sdružení má přes 400 členů. Setkání se účastnila i řada místních volených zastupitelů, kteří rovněž zastupují velký počet obyvatel. A tak i když účast „jednotlivců“ zapojených do procesu byla v procentuálním vyjádření nízká, ve skutečnosti bylo jejich zastoupení mnohem vyšší.

Použité metody a nástroje

Byly použity různé metody účasti veřejnosti, například vedení s využitím prostředníka, dialog se zainteresovanými stranami, hodnocení všemi zúčastněnými, průzkum v obcích, dotazníky a Místní model trvalé udržitelnosti. V některých z těchto metod se školili přímo představitelé obcí, zástupci organizací zainteresovaných stran a členové Řídící skupiny projektu.

Přímé náklady na některé z metod

Vedení s využitím prostředníka 3 098 liber

Školení pro hodnocení zainteresovanými stranami 3 960 liber

Pětidenní školení pro 10 až 16 účastníků

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Pro úspěch projektu trvale udržitelného využívání mokřadů v povodí řeky Erne bylo zapojení zainteresovaných stran naprosto klíčové. Hned na začátku projektu bylo rozhodnuto, že budou zapojeny již v počáteční fázi, aby mohly ovlivňovat výsledek procesu.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Vzhledem k časovému omezení projektu je obtížné odhadnout přesně hmatatelné výsledky účasti veřejnosti.

Bylo dosaženo několika měřitelných výsledků:

- Vládní i nevládní instituce a organizace nyní lépe chápou nezbytnost účasti veřejnosti.

- Účastí veřejnosti se nyní zabývá řada organizací, i když třeba jen na úrovni diskusí.
- Zainteresované strany v povodí řeky Erne nyní vědí, co mohou očekávat, a jsou stimulováni k aktivní účasti.
- Byla vytvořena dlouhodobá vize.
- Byl vytvořen model řízení pro trvalé zapojení zainteresovaných stran do procesu.

Poučení

Pozitivní

- Zpočátku šlo o vytvoření rámce pro účast veřejnosti na úrovni povodí. Tento cíl se podařilo splnit. Probíhaly kvalitní diskuse a debaty a na každém workshopu byly připraveny podněty pro návrhy na řízení povodí.
- Lidé se ztotožňují s prostředím, které je bezprostředně obklopuje a s problémy, které mají vliv na jejich každodenní život. Ze zkušeností z práce v rámci zájmové oblasti (mezi Newtownbutler a Belturbet, oblast cca 100 km²) vyplynulo, že:
  - lidé mají pocit jakéhosi místního vlastnictví a hrdosti,
  - mají hodně místních znalostí a zkušeností,
  - jsou často schopni vytvořit souvislosti mezi místními činnostmi a místními dopady,
  - cítí se být schopnější, a mají tu schopnost, ujmout se aktivit na místní úrovni.
 Neznamená to, že veřejnost není schopná hodnotně přispět k rozhodovacímu procesu na úrovni povodí. Veřejnost schopná je, ale proces jejího zapojení je nutno zahájit na lokálnější úrovni, kde si vybuduje kapacity a sebevědomí.

Negativní

Hlubší analýza účastníků workshopů ukázala, že tento proces nezískal všeobecnou podporu a účast na místní úrovni.

Tím, že byl proces zahájen na úrovni povodí, měla řada místních zainteresovaných stran pocit, že se do diskuse nemohou nijak zapojit, protože:

- nejsou schopny přenést své místní zkušenosti na úroveň povodí,
- nemají dostatek znalostí a povědomí o problémech na úrovni povodí a nevidí vazbu mezi činnostmi a jejich dopady,
- nemají „odvahu“ zasednout ke stolu se „specialisty a odborníky“ a
- mají pocit, že vládní instituce a orgány nebudou respektovat potřeby místních obcí, takže to bude jen ztráta času.

Souhrn závěrů

Potřeba vybudovat strukturu řízení povodí, se kterou se budou lidé ztotožňovat a na níž se budou schopni podílet. Aby bylo možné úspěšně zapojit lidi do rozhodovacího procesu na úrovni povodí, bude třeba vybudovat určitou strukturu místních skupin.

Podrobnější informace

Janie Crone, **Erne Sustainable Wetlands Project Officer**, abocurragh@utvinternet.com

Evropská environmentální kancelář, jac.cuff@virgin.net

Viz. také www.floodplains.org

19. Integrovaná rekognoskační studie o povodích řek Rýna, Waal a IJssel (tzv. projekty RVR a IVB), Nizozemsko

Zdroje inspirace

Konzultace s odborníky, nevládními organizacemi a dalšími vládními organizacemi v rámci rekognoskační studie povodí.

Cíl projektu

Nizozemská vláda sice vypracovala politiku „prostor pro vodu“, avšak požádala regionální kanceláře Ministerstva veřejných prací, aby v úzké spolupráci s dalšími vládními organizacemi připravilo otevřený přístup, který by umožňoval vyjadřovat se k různým možnostem vodního hospodářství s průtokem 16 000 m³/s (do roku 2015) a předpokládaným průtokem 18 000 a více m³/s v budoucnu (s přihlédnutím ke klimatickým změnám apod.). Byly zahájeny čtyři projekty, z nichž dva (RVR a IVB) jsou popsány níže.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Regionální úroveň (zahrnuje 2 provincie)
Měřítko 1 : 375 000

Období

1998 až 2001

Cíl účasti veřejnosti

- Využít znalosti a zkušenosti jiných vládních organizací při rozvoji různých možností vodního hospodářství v příštích desetiletích a tím zkvalitnit národní politiku v této oblasti.
- Zajistit, aby zainteresované strany braly cíle jako závazné, a podpořit formulování a zavádění národní politiky v oblasti vodního hospodářství.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Otevřený interaktivní proces byl tvořen:

- Řídicím výborem
- Úzkou spoluprací s vládními organizacemi. V řídicích výborech jsou zastoupeny obě dvě provincie, obecní úřady, oblastní kanceláře vodní správy, Ministerstva územního plánování, bytové výstavby a životního prostředí a Ministerstva zemědělství, ochrany přírody a rybolovu a vodohospodářské komise. Nesou odpovědnost za rozhodování a poskytování rad národní vládě pro přípravu vodohospodářské politiky v budoucnu. (Dříve tyto studie prováděla a rady poskytovala pouze regionální kancelář ministerstva).
- Expertní skupinou (složená z představitelů vlády a nevládních organizací).

V projektu IVB (v pozdější fázi) podpořily práci projekčního týmu tři „pracovní skupiny“ odborníků k jednotlivým tématům: 1. vodní toky, užívání vody a užívání půdy, 2. právní a vládní otázky, 3. komunikace. Právní otázky jsou velmi důležité, neboť prostor pro vodu vyžaduje celou řadu změn v současných zákonech a postupech. Proto byly v rámci projektu RVR vytvořeno několik skupin se zástupci nevládních organizací, které se těmito otázkami zabývaly.

Otevřená komunikace.

Projektový tým se od počátku velmi otevřeně stavěl k dotazování a odpovídání na otázky zainteresovaných stran a snažil se vytvářet jasné, srozumitelné zprávy a informační materiály informující o pokroku a dosažených výsledcích.

Sympózia (IVB)

Projekt IVPB uspořádal dvě sympózia, jedno pro vládní představitele a jedno pro nevládní organizace a zainteresované občany. Cílem těchto sympózií bylo vysvětlit dosavadní výsledky screeningové studie, získat pochopení a podporu a reakce a rady k navrhovaným opatřením.

Informační večery pro širokou veřejnost (IVB)

Promítání filmů (DVD) ukazujících historickou perspektivu vodního hospodářství, spojujících různé zájmy z hlediska bezpečnosti a ilustrujících všechna navrhovaná opatření a jejich důsledky. Cílem je informovat lidi, poskytnout jim znalosti, které potřebují, zajistit, aby chápali nutnost opatření, a získat přehled o různých pohledech na věc a různých názorech lidí. Jaké budou důsledky těchto opatření pro uživatele, obyvatele a představitele místní samosprávy?

Konference „u kuchyňského stolu“ s představiteli ministerstev a zemědělci, na nichž se diskutovalo o možných opatřeních.

Několik kol konzultací (dotazování) s dotčenými stranami ohledně dalšího postupu

Vláda rozhodovala o vodní politice na základě výsledků studie „Vodní hospodářství v 21. století“ (tzv. studie WB21). I tato studie byla do jisté míry interaktivní, neboť její strategie je formulována na základě:

- expertních jednání zaměřených na různá témata (např. zemědělství, ochrana přírody, rekreace, přeprava zboží po vodě, územní plánování a mezinárodní aspekty),
- expertních jednání o různých nástrojích politiky a jejich výzkum a
- výzkum souvislostí mezi regionálními a národními vodními soustavami.

Použité metody a nástroje

Viz výše: expertní skupiny, pracovní skupiny k jednotlivým otázkám, otevřená komunikace, dotazování, sympózia, informační večery, DVD film, konference „u kuchyňského stolu“, kola konzultací.

Zkušenosti a poučení

Jednání s nevládními organizacemi v rámci projektu následovala až po podrobné analýze problematiky a vypracování zásad pro vodní hospodářství. Vycházelo se z toho, že vláda by měla mít nejprve určitou představu o orientaci, než do jednání zapojí další strany.

Problematika je složitá, neboť se dotýká bezpečnosti a národních zájmů.

Zpětně se však ukázalo, že ke konzultacím s dalšími zainteresovanými stranami mělo docházet už během procesu, aby mohly zainteresované strany považovat diskutované problémy „za své“ a aby bylo možné žádat veřejnost, aby předkládala návrhy.

Představitelé provincie se rádi ujali role manažera procesu. Protože nesou odpovědnost za rozvoj celé oblasti, obávají se, aby ministerstvo nemělo rozhodující slovo při přípravě plánu (viz reakce ministra).

Rekognoskační studie je mnohem efektivnější, pokud jsou do ní zapracovány návrhy na alternativní opatření nebo scénáře. Například opatření navrhovaná v rámci projektu IVB jasně ukázala zájmy různých zainteresovaných stran. Zainteresované strany tak dostaly příležitost vypracovat různé alternativy. Vedení projektu RVR se rozhodlo, že místo plánu předloží jakousi sadu nástrojů s 1 000 opatřeními, aniž by popisovalo, kde budou tato opatření realizována a jaké by mohly být jejich dopady. Bohužel diskuse o tom, kde, kdy a pro koho budou jednotlivá opatření realizována, byla odložena na pozdější dobu, takže jednotlivé zainteresované strany se ještě stále nemohly dohodnout.

Na začátku studie stále chyběla strategie vodního hospodářství v příštím století, na které se pracuje až nyní. Předběžné podmínky a zásady proto nebyly jasné. Vedení projektu

IVB tak převzalo iniciativu a vypracovalo nové předběžné podmínky, které by mohly být (se souhlasem Haagu) využity při dalším rozvoji opatření.

Komunikace směrem k občanům o pokroku a výsledcích je u projektu RVR nedostatečná. Lidé stále nechápou význam studie.

Ačkoli se politika vodního hospodářství v příštím století stále ještě vyvíjí, byly už realizovány konkrétní projekty v korytech řek (s finanční podporou EEC). To vedlo k realizaci jednoho projektu za nejasných podmínek, kdy se vláda projevila jako nespolehlivý partner. V dalším projektu byla formulována opatření typu „no regret“ (s minimálními nebo žádnými ekonomickými náklady), která budou financována z prostředků EEC.

(Hmatatelný) výsledek

1. Nový styl řízení

Řídící výbor chce pokračovat ve své činnosti a vysoce si cení atmosféry důvěry, dobrých vztahů a spolupráce. (*„Chceme v této spolupráci pokračovat jako lidé, kteří se umějí dohodnout. Je to určitá forma postupného rozhodování po pečlivém zvážení.“*)

Další vládní i nevládní organizace, např. Ministerstvo zemědělství a ochrany přírody, začaly chápat zájmy Ministerstva veřejných prací a vodního hospodářství a význam, který má zajištění bezpečnosti („příroda je flexibilnější než bezpečnost“). Hledají proto různé alternativní postupy, například bezpečnost v „mokrém přírodě“. Mezi různými zapojenými organizacemi roste pocit vzájemného pochopení a důvěry.

Nevládní organizace přišly s novými iniciativami, např. jedna vodohospodářská komise vypracovala své vlastní alternativní řešení (a zveřejnila ho v informačním bulletinu).

I farmáři přicházejí s konstruktivními alternativními řešeními vodního hospodářství v konkrétních oblastech.

2. Otázky vodního hospodářství

Hrubý nástin vodního hospodářství v povodí (povodí řeky Rýna)

Provinciální vláda a Ministerstvo územního plánování, bytové výstavby a životního prostředí vypracovaly vizi územního plánování v souvislosti s vodním hospodářstvím.

Byly vypracovány různé alternativy a vymezeny jejich možné dopady.

Byla zodpovězena hlavní otázka: Stávající vodní soustava dokáže pojmout vodu z řeky (16 000 m³/s), pokud bude zlepšena údržba soustavy a budou přijata příslušná opatření.

Byly vymezeny slabiny vodní soustavy v regionu (s ohledem na bezpečnost).

Neexistují žádné alternativy, ale jsou vypracována různá opatření, která mohou být v praxi realizována později (projekt IVB):

mezi hrázemi,

průtok Národním parkem Biesbosch,

zelené řeky (po roce 2015).

Jsou navrhována opatření typu „no regret“ (podporována EEC), která mohou být realizována ihned (a která ukazují výsledky všem, kteří se do projektu zapojili).

„Už se nejedná pouze o studii o pozemním a vodním inženýrství, nýbrž o organický proces, který se zaměřuje na bezpečnost vytvářením prostoru pro vodu... Opatření musejí být pružná, aby bylo možné předvídat další změny a dopady opatření... Všechny významné strany (organizace) vnímají problém a opatření stejně.“ (vedoucí projektu)

20. Projekt IIVR, Integrované plánování pro jezera v oblasti Veluwe, Nizozemsko

Zdroje inspirace

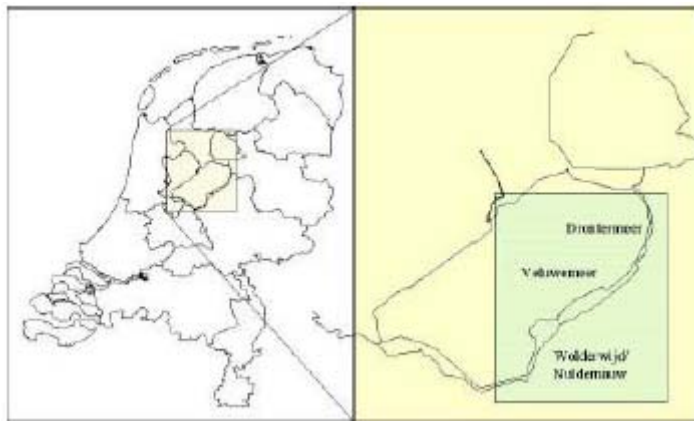
Tento projekt je příkladem sdílené odpovědnosti mezi různými úřady při vytváření komplexního plánu. Obsahuje řadu náročných úkolů pro úřady a příkladů různých forem účasti v různých fázích procesu.

Cíl projektu

Jezera v oblasti Veluwe jsou spravována několika různými úřady, z nichž každý má svoji vlastní politiku a své vlastní nástroje ke správně různých částí vodních útvarů a jejich hranic. Kromě těchto místních a regionálních úřadů (celkem jich je 20) v oblasti působí i různé nevládní skupiny. Protože jednotlivé plány nejsou sladěny, dochází často ke konfliktům zájmů, například v oblasti ochrany přírody, rekreace, rybářství nebo vodní dopravy. V roce 1996 zahájilo Ministerstvo veřejných prací a vodního hospodářství přípravu integrovaného plánu.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Stovky zainteresovaných skupin, 3 provincie, 10 obcí, 4 národní ministerstva spolupracovaly na plánu pro jezera Veluwe (okolo 64 km²) Viz obrázek.

Období

1996 až 2001

Cíl účasti veřejnosti

Otevřený přístup k přípravě plánu s těmito cíli:

- dosáhnout většího souladu v současném i budoucím rozvoji a
- vytvořit kvalitní plán, který bude realizovatelný a příznivě přijímaný.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Pro projekt byl zvolen kooperativní styl (viz kapitola 2), v rámci něhož spolupracovaly různé kompetentní úřady a nevládní organizace (a zájmové skupiny), které měly stejné slovo při rozhodování o konečném výsledku. Interakce je organizována prostřednictvím:

- řídicího výboru vytvořeného představiteli různých vládních institucí. Ti celý proces usměrňují a rozhodují. Řídicí výbor podporuje iniciativní skupina.
- iniciativní skupiny. Tato skupina expertů, státních zaměstnanců a členů nevládních organizací diskutuje o obsahu procesu přípravy plánů.

- konzultací s občany a zájmovými skupinami. Kromě toho je během dvou let pořádáno několik sezení, při nichž mají občané a zájmové skupiny příležitost podělit se se svým viděním problémů a přicházet s nápady.

Proces přípravy plánu zajišťuje projektový tým. Tvoří ho zaměstnanci Ministerstva veřejných prací, avšak pracují v samostatné kanceláři pod svým jménem a logem zcela nezávisle na ministerstvu. Důležitým podnětem, proč projektový tým zvolil tento přístup, je, že občané by neměli být zatěžováni tím, že vláda je rozdělaná na celostátní, provinční a další úrovně.

Proces měl celkem čtyři kroky – zahájení, „inventarizace“ problémů, navrhování řešení a konkrétní opatření. Po ukončení každého kroku jsou činěna rozhodnutí o tom, jak dál pokračovat.

1. Zahájení

- plán procesu (1996)
- vytvoření podmínek pro dohodu se všemi úřady (1997)
- vytvoření projektového týmu a řídicího výboru, rozdělení úkolů

2. Prozkoumání současné situace

- „Inventarizace“ všech problémů, otázek a prvních nápadů (léto 1997)
Vládní úřady ve 3 provinciích, nevládní organizace a občané (celkem 300) se zúčastnili celkem osmi sezení, na kterých se diskutovalo o 400 různých otázkách. Během těchto sezení byly využity různé metody k podnícení spontánní diskuse o hledání nových nápadů. Grafici všechny nápady převedli do grafické podoby, čímž stimulovali diskusi o nich (viz obrázek). Sezení se účastnili i odborníci, avšak (zatím) nebyli požádáni, aby jakkoli reagovali. Aby mohl být výsledek ověřen v praxi, byli dotázáni i další občané, kteří se diskusi nezúčastnili. Po sezeních byly všechny problémy rozděleny do skupin a analyzovány v expertním centru. Následně obdrželi všichni účastníci písemnou zprávu s výsledky této analýzy.
- Řídicí výbor schválil výsledek a rozhodl, že se v procesu bude pokračovat.

3. Navrhování řešení

- Předkládání nápadů a řešení (léto 1999)
Během sezení se 170 účastníky jsou předkládány nápady a řešení problémů. Tvůrčí přístup je podporován různými nástroji a technikami (např. pomocí různých grafických technik a technik podporujících spontánní diskusi o nových možnostech s využitím modelu GIS, na kterém jsou znázorněna místa problémů a řešení). Během takovýchto sezení jsou shromážděny veškeré nejruznější poznatky a nápady. Místní obyvatelé, zájmové skupiny, členové projektového týmu, odborníci i zástupci úřadů jsou motivováni, aby se na řešení dívali i z jiných úhlů pohledu. Po sezeních provede expertní centrum analýzu a jednotlivé nápady podrobně rozpracuje to tzv. stavebních bloků.
- „Inventarizace“ současné situace a probíhajících projektů, strukturální analýza a mapa oblasti
- Vypracování scénáře
- Analýza dopadů
Dopady byly vymezeny v rámci každého scénáře na dvoudenním sezení, na němž odborníci a uživatelé uváděli kritéria a dopady na základě objektivní argumentace a jejich vlastních zkušeností a poznatků.
- Rozhodnutí Řídicího výboru o strategii dalšího postupu (konec roku 1999)

4. (Příprava na) implementaci

- Vytvoření plánu, který obsahuje odpověď na otázku co, kde, kdy a kdo bude implementovat.

Na 3 sezeních vypracovalo 8 pracovních skupin tvořených členy iniciativních skupin a klíčových zainteresovaných stran podrobný plán pro různá hlediska, mj. ochranu přírody, rekreaci, ekonomický rozvoj apod.

- Vytvoření podmínek pro dohodu (o odpovědnosti za implementaci)
- Rozhodnutí Řídicího výboru o implementaci plánu (listopad 2000)
- Implementace plánu ve 3 fázích počínaje rokem 2002. Aby bylo možné upravit plán v případě nových událostí a poznatků, počítá se s pravidelnými revizemi a aktualizacemi.

Výsledky

Představitelé vlád na různých úrovních byli nadšeni. Převzali svoji odpovědnost a rozdělili si náklady na realizaci 38 navrhovaných opatření.

Reakce všech účastníků procesu byla pozitivní.

Byly navázány nové formy spolupráce mezi vládními úřady na různých úrovních, v rámci úřadů i s nevládními organizacemi.

Nevládní organizace zvýšily kvalitu svých plánů. Zapracovaly do nich nové pohledy a argumenty a „hlídali“ ostatní účastníky, např. jim kladly otázku „co je v zájmu uživatelů?“.

Nevládní organizace rozšířily svůj záběr a začaly lépe chápat zájmy ostatních zapojených stran. Z vlastní iniciativy založily nové konsorcium pro rekreaci a skupiny zabývající se ochranou přírody vypracovaly plán (vizi) naznačující jejich společné zájmy a rozpory.

Ministerstvo veřejných prací v Haagu velmi ocenilo výsledek celého procesu, neboť poskytuje celistvý plán s přehledem různých opatření, argumentů a priorit. Rovněž ukazuje (finanční) příspěvky všech ostatních zapojených stran.

Plán tvořila dlouhodobá opatření, ale i činnosti, které lze provést ihned, což motivuje různé zúčastněné strany.

Zkušenosti a poučení

Toto jsou některé zkušenosti z procesu:

- Vyhradte si dost času na rozjezd projektu.

Rozjezd projektu trval skoro dva roky, protože určitou dobu trvalo schválení projektů a navázání spolupráce mezi všemi úřady.

- Stanovte výchozí podmínky a/nebo zaměření, než začnete pořádat interaktivní sezení s občany a zainteresovanými skupinami.

Další příčinou zpoždění bylo shromažďování obrovského množství informací během „inventarizace“. Dlouho trvalo, než byla všechna data zpracována a roztríděna do několika skupin, které bylo možné použít v dalším kroku, tedy při navrhování řešení. Při pohledu na zpět se zdá, že interaktivní sezení byla příliš „otevřená“ v tom smyslu, že neexistovala žádná omezení, preference ani předběžné podmínky. Pro občany by asi bylo jednodušší, kdyby znali určité zaměření (to by měl stanovit Řídicí výbor v podobě ambicí a cílů).

- Během rozjezdu projektu vypracujte návrh procesu „upravený na míru“.

Celkový návrh procesu přípravy plánu byl vypracován až někdy v polovině. Na začátku „inventarizace“ problémů tak nebylo jasné, jak řešit obrovské množství zaznamenaných problémů (někdy i vzájemně rozporných).

- Začleňte interaktivní proces přípravy plánu do formálních postupů pro rozhodování.

- Představitelé státu a místních vlád aktivně zapojte do procesu a podporujte je v této jejich nové roli.

Hlavním úkolem představitelů státu a místních vlád je jasně rozdělit úkoly.

Musejí být zapojeni do popisu problémů, aby bylo zajištěno, že se budou angažovat v jejich řešení a budou chápat nutnost jednat.

Představitelé státu a místních vlád nemají zájem účastnit se sezení, na nichž se navrhuje řešení (domnívají se, že k tomu nejsou dostatečně kompetentní). Raději diskutují o navržených možnostech a směrech, kterými pokračovat (a které zvolit). Neformální

schůzky pomáhají pochopit jejich politickou situaci a jejich postoje k možným řešením. Také potřebují určitý čas na to, aby návrhy projednali a získali podporu svých vlastních úřadů. Jejich přítomnost na veřejných informačních večerech je přínosná, neboť zde mohou informovat o své roli a svých problémech.

Úkolem vedoucího projektu je zajistit, aby se představitelé státu a místních vlád angažovali v celém procesu a považovali jeho výsledky za závazné.

- Spolupracujte s nezávislým projektovým týmem.

Ačkoli projektový tým tvořili zástupci Ministerstva veřejných prací, získal si podporu a důvěru ostatních stran, neboť se staral o jejich zájmy. Vzhledem k tomu, že do procesu se zapojily dvě různé provinční vlády a ústředním tématem byla voda, bylo logické, že se manažerem celého procesu stal právě projektový tým Ministerstva veřejných prací.

Provinční úřady projevily zvýšený zájem o roli manažeru procesu (jejich hlavní oblastí zájmu bylo integrované územní plánování).

Podrobnější informace

www.iivr.nl (pouze holandsky)

21. Vodohospodářský plán města Hilversum, Nizozemsko

Zdroje inspirace

Je to příklad konzultací se zainteresovanými stranami během procesu přípravy integrovaného vodohospodářského plánu pro město. Spolupráce vycházela z toho, že všichni zúčastnění vnímali naléhavost situace.

Cíl projektu

Městský vodohospodářský plán je integrovaný plán, který popisuje politiku řízení a užívání vody ve městě. Ve městě Hilversum nebyl stávající plán podporován všemi zapojenými organizacemi. Navíc došlo k přiosření politické situace, neboť městské zastupitelstvo se dostalo do finančních problémů a bylo pod dohledem centrální vlády. Ani fyzikální situace nebyla jednoduchá. Pokles hladiny spodní vody způsobil nedostatek vody a zastaralý kanalizační systém způsoboval problémy (zaplavování a znečišťování životního prostředí). Situace byla ještě o to komplikovanější, že za vodní hospodářství nesly odpovědnost různé organizace (provincie za podzemní vodu, vodohospodářská komise za povrchovou vodu, koryta a břehy řek), společnosti dodávající vodu a spravující kanalizační soustavu za přípravu a dodržování vodohospodářské politiky, městské zastupitelstvo za kvalitu podpovrchové vody). Představitelé místní vlády proto rozhodli, že je třeba vytvořit nový, alternativní přístup k přípravě vodohospodářského plánu.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Město

Období

1995

Cíl účasti veřejnosti

- Odpolitizovat situaci.
- Vytvořit kvalitní plán.
- Posílit nové formy spolupráce.
- Zajistit jednotné chápání a podporu užívání vody ve městě vytvořením trvale udržitelného plánu.

Kdo se účastnil, jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti) a v jaké fázi plánování

Jako forma účasti byly zvoleny konzultace. V případě nutnosti vedl projektový tým konzultace se zájmovými skupinami a organizacemi (celkem 25).

Projektový tým byl vytvořen městským zastupitelstvem, které odpovídá za přípravu plánu. Byl podporován Řídicím výborem, jehož členy byli zástupci dalších zapojených organizací, provincie, vodohospodářské komise a instituce odpovídající za čistotu vody. V případě potřeby byly vedeny konzultace i s představiteli místní vlády jakožto se zainteresovanou skupinou.

Použité metody a nástroje

Účast veřejnosti byla zajištěna formou:

- tematických diskusních setkání,
- opakovaného předávání informací a
- konzultačních večerů, na nichž mohly zájmové skupiny předkládat své připomínky a vyznačovat priority v navrhovaných opatřeních.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Řešení už nespočívají výhradně v technických opatřeních typu větších trubek a výkonnějších čerpadel, nýbrž pozornost je nyní kladena i na podporu schopnosti lidí řešit jádro problému.

Vodohospodářský plán byl vypracován v kombinaci s novým plánem pro novou kanalizační soustavu.

Kvalitní plán si získal pozornost všech a konkurence mezi jednotlivými organizacemi ustoupila do pozadí.

Byla navázána úzká spolupráce mezi městským zastupitelstvem, vodohospodářskou komisí a představiteli provincie v politicky citlivé situaci a v silně konkurenčním prostředí. Všichni finální verzi plánu podpořili.

Poučení

Dobře strukturovaný proces pomohl jasně určit, kdy a jak se do procesu mohou zapojit jednotlivci nebo organizace.

Představitelé místních vlád dali vedoucímu projektu prostor, aby mohl celý proces řídit s potřebnou autoritou (to bylo obzvláště užitečné vzhledem k politicky citlivé situaci).

To vyžaduje, aby představitelé místních vlád a vedoucí projektu měli dobrý pracovní vztah a neustále se informovali o novém vývoji a o tom, kdy kdo má hrát jakou roli.

Představitelé místních vlád musejí být schopni vybrat si z navržených alternativ, a musejí proto znát dopady různých alternativních řešení.

22. Účast veřejnosti, konzultace a budování kapacit pro proces transpozice Rámcové směrnice vodní politiky; Skotská agentura pro ochranu životního prostředí a skotská vláda, Skotsko

Klíčové výrazy

Skotská vláda, SEPA (Skotská agentura pro ochranu životního prostředí), transpozice, budování kapacit, klíčové otázky, zainteresované strany, odvětvové workshopy

Zdroje inspirace- tento příklad je inspirující, protože:

Během uplynulých 2,5 let proběhlo několik akcí, jejichž cílem bylo rozšířit organizační kapacity a podpořit chápání Rámcové směrnice vodní politiky u celé řady orgánů, institucí a organizací ve Skotsku. Tento proces pomohl k tomu, že debaty a diskuse o klíčových otázkách Rámcové směrnice o vodní politice vycházely z jednotného chápání problémů a zúčastněné strany snáze docházely k dohodě. Do procesu se aktivně zapojilo široké spektrum veřejnoprávních i soukromých organizací.

Cíl projektu

Ve Skotsku zatím nebylo zavedeno mnoho součástí Rámcové směrnice vodní politiky, například regulace odběru a vzdouvání vody, regulace úprav říčních toků nebo plány povodí. Zavádění Rámcové směrnice tak představuje pro řadu organizací a zainteresovaných stran velmi náročný úkol.

Hlavní cíle popisovaných činností byly:

Informovat veřejné instituce, nevládní organizace, odvětvová sdružení a další zainteresované strany o procesu transpozice a implementace ve Skotsku, především v době formálních konzultací s veřejností.

Rozšířit organizační kapacity a zajistit jednotné chápání Rámcové směrnice tak, aby během transpozice Rámcové směrnice a konzultací o ní byly k dispozici smysluplné vstupní informace a zainteresované strany se do procesu aktivně zapojily.

Informovat řadu organizací a zainteresovaných stran o současném chápání klíčových otázek Rámcové směrnice a diskutovat s nimi o nich.

Podpořit smysluplnou diskusi o otázkách Rámcové směrnice mezi zainteresovanými stranami, aby zainteresované strany lépe chápaly pozice a názory těch druhých.

Podporou účasti veřejnosti v těchto počátečních fázích zavádění Rámcové směrnice vytvořit potřebné kapacity v řadě organizací a zainteresovaných stran, které by mohly být později využity při přípravě plánů povodí a charakteristik oblastí povodí.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Informační setkání, semináře a workshopy probíhaly na různé úrovni vstupních informací, mj.:

- na národní úrovni (v rámci národních příprav na transpozici Rámcové směrnice),
- na odvětvové úrovni (jednotlivé odvětvové skupiny se účastnily konkrétních akcí) a
- na úrovni konkrétních problémů (jednotlivé otázky Rámcové směrnice byly probírány během zvláštních diskusí).

Období

Jaro 2000 – trvá

Míra a forma účasti veřejnosti a zainteresovaných stran

Poskytování informací a účast veřejnosti byly ve Skotsku zajišťovány různými způsoby tak, aby byla zohledněna různá odvětví, různé otázky a různý geografický rozsah. V různých

fázích a situacích se tak do procesu zapojovaly různé zainteresované strany, které se za daných podmínek cítily být vhodnými partnery k diskusi.

Do procesu se zapojily různé skupiny zainteresovaných stran, např.:

- představitelé místní samosprávy,
- zástupci průmyslu,
- zástupci zemědělských, lesnických a dalších podniků („užívání půdy na venkově“),
- zástupci rybářů lovcích ve sladkých vodách,
- nevládní organizace,
- ekologická sdružení,
- veřejné a vládní agentury a ministerské odbory a
- další zainteresované strany prostřednictvím otevřených akcí přístupných komukoli.

Použité metody a nástroje

V tomto případě se jednalo především o řadu informačních setkání, workshopů a konferencí, které byly pořádány po celou dobu příprav na jednotlivé konzultační fáze podle Rámcové směrnice o vodní politice.

K zajištění maximální účinnosti bylo využito několik různých přístupů:

- akce byly pořádány pro jednotlivá odvětví (to umožnilo účast klíčových zainteresovaných stran z odvětví), nebo
- akce se zaměřovaly na konkrétní otázky (to umožnilo diskutovat o konkrétních záležitostech), nebo
- akce probíhaly pro širokou veřejnost (to umožnilo otevřené debaty a řešení různých otázek a získání různých názorů od různých odvětvových skupin) a
- zainteresované strany se účastnily všech typů těchto akcí.

Na těchto akcích předkládaly své příspěvky ke konkrétním otázkám a aspektům Rámcové směrnice různé skupiny. Díky tomuto přímému a veřejnému zapojení všech zainteresovaných stran nevznikal dojem, že by akci organizovala vždy jen nějaká konkrétní organizace. Akce byly organizovány a řízeny různými spolupracujícími organizacemi podle diskutované otázky.

Několik akcí zorganizovala skotská vláda společně se Skotskou agenturou pro ochranu životního prostředí. Jiné akce, například workshop týkající se účasti a zapojení veřejnosti podle Rámcové směrnice o vodní politice, zase organizovala skotská vláda a WWF.

Díky využití různých přístupů k různým akcím bylo dosaženo zapojení různých skupin zainteresovaných stran do otevřeného a veřejně přístupného procesu zavádění Rámcové směrnice.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Zainteresované strany se do procesu zapojovaly různě. Některé předkládaly příspěvky odrážející jejich konkrétní zkušenosti, obavy a povinnosti, jiné diskutovaly o technické interpretaci konkrétních oblastí Rámcové směrnice, další se zase významně podílely na řízení akcí. Zejména v počátečních fázích tohoto procesu bylo třeba získat obecné informace o Rámcové směrnici, z nichž by mohly vycházet následné debaty a diskuse. Tuto roli ze začátku plnila Skotská agentura pro ochranu životního prostředí a skotská vláda. Zprostředkovaná setkání umožňovala aktivní zapojení i těch zainteresovaných stran, které se přímo nepodílely na řízení žádné z akcí ani nepředkládaly žádné konkrétní příspěvky.

Odvětvových seminářů a workshopů se v průměru účastnilo 30 až 40 zainteresovaných stran, „veřejnějších“ akcí nebo akcí, které se týkaly určitého odvětví nebo určité velmi důležité otázky, i více než 100 zainteresovaných stran.

Načasování jednotlivých akcí v souladu s procesem a fázemi formálních konzultací umožnilo zařadit do diskuse klíčové otázky ke konzultacím. Tímto způsobem mohly reakce zainteresovaných stran během konzultací vycházet z otevřených debat a diskusí o různých otázkách a z lepšího pochopení dopadů Rámcové směrnice vodní politiky na ně a na další skupiny zainteresovaných stran. To zajistilo lepší jednotné chápání otázek Rámcové směrnice vodní politiky.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Výsledkem řady akcí bylo mj.:

- Rozšíření organizačních kapacit a lepší chápání otázek Rámcové směrnice.
- Lepší chápání pozic, obav a interpretací druhé strany.
- Možnost vyřešit otázky, které zainteresované strany zajímaly, a ujistit je o použití určitého výkladu.
- Příprava na formální konzultace během zavádění Rámcové směrnice.
- Seznámení klíčových skupin s novými koncepcemi a požadavky Rámcové směrnice (pro Skotsko) již na začátku procesu.
- Zahájení procesu účasti veřejnosti na zavádění Rámcové směrnice ve Skotsku již v počáteční fázi, východisko pro procesy, postupy a budování vztahů na základě důvěry v budoucnu.

Náklady na projekt

Náklady na zajištění účasti veřejnosti a konzultací v souvislosti s výše popsány akcemi nelze nijak kvantifikovat. Pro Skotskou agenturu pro ochranu životního prostředí, skotskou vládu, WWF a další to však znamenalo velké nároky na personální zajištění při řízení akcí. Účast a aktivní zapojení do akcí stálo hodně času samozřejmě i jednotlivé zainteresované strany.

Poučení

Během tohoto procesu a z jeho výsledku jsme získali několik důležitých poznatků. Toto jsou některé z nich:

Je zcela zřejmé, že participační přístup podobný tomu, který je popisován v tomto příkladu, může značně přispět k budování potřebných organizačních kapacit ve všech zapojených organizacích a institucích. Je také nepochybné, že díky zahájení diskuse o Rámcové směrnici ve Skotsku, která bude probíhat po celou dobu její transpozice do národní legislativy, budou získány mnohem fundovanější a hodnotnější příspěvky a informace od celé řady různých skupin zainteresovaných stran.

Obzvláště úspěšný byl tento postup ovšem při cíleném získávání informací jak z jednotlivých odvětví, tak v potřebný okamžik, např. v souladu s konzultacemi organizovanými skotskou vládou. Naším zřejmě nejvýznamnějším poznatkem je, že účast veřejnosti a konzultace musejí být organizovány cíleně a smysluplně, aby byl jejich přínos k celému procesu co možná největší.

Průběžné zapojování zainteresovaných stran do procesu v uplynulých letech zlepšilo a rozvinulo dialog a vztahy mezi organizacemi. Jejich zapojování do procesu je rozhodně výhodnější než do jednotlivých akcí.

Rámcová směrnice o vodní politice bude průběžný a opakující se proces, takže účast veřejnosti a konzultace s ní budou muset být organizovány rovněž průběžně a nepřetržitě, aby bylo zajištěno její smysluplné zapojení do různých procesů při implementaci Rámcové směrnice.

Samozřejmě je stále co zlepšovat. Někteří například volají po širším a otevřenějším přístupu k zapojení veřejnosti do implementace Rámcové směrnice. V mnoha případech se jedná o celkem oprávněné a přiměřené požadavky, které budou muset Skotská agentura pro ochranu životního prostředí a další odpovědné úřady v budoucnu řešit.

Podrobnější informace

Callum Sinclair
SEPA South West
5 Redwood Crescent
Peel Park
East Kilbride
Strathclyde
G74 5PP

Michael Kellet
Scottish Executive
Environment Protection Unit
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ

Tel.: 01355 574298

E-mail: callum.sinclair@sepa.org.uk

Tel.: 0131 244 0219

E-mail: Michael.Kellet@scotland.gov.uk

23. Projekt obnovy záplavových území v údolí řeky Ettrick, Borders Forest Trust, skotské hranice, Skotsko

Zdroje inspirace

Borders Forest Trust (BFT), sdružení na ochranu lesů v oblasti skotských hranic (Borders), které projekt řídí, využilo k zajištění smysluplné účasti veřejnosti a zainteresovaných stran několik různých technik a postupů, mj. například úvodní setkání s veřejností, vytvoření místní obecné řídicí skupiny a technické řídicí skupiny. Byla také vytvořena porota občanů, která pomáhala při řízení celého procesu. Projekt i nadále řídí a podporuje obecní řídicí skupina.

Cíl projektu

Cílem projektu je obnovit záplavová území zrušením nebo zlepšením intenzivních lesnických a zemědělských postupů společně s vybudováním rozlehlého přírodního stanoviště, čímž by mělo vzniknout funkční záplavové území národního a mezinárodního významu.

Projekt dal vzniknout souboru vzájemně provázaných prvků podél horního toku řeky Ettrick, které vytvářejí rozsáhlou mozaikovou síť lesů a souvisejících přírodních stanovišť. Práce na obnově záplavového území zahrnovaly vysázení vhodného pobřežního křovinového porostu, obnově mokřadů a vysázení lesního porostu na druhově chudých nevyužitých lučinách a v oblastech, které byly dříve osázeny exotickými jehličnany. Odstranění exotických jehličnanů a obnovení přirozeného zavodňování pomohlo zlepšit schopnost horního toku řeky Ettrick absorbovat nadměrné srážky a zvýšit biologickou různorodost v oblasti.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Údolím horního toku řeky Ettrick protékají přítoky hlavního toku řeky Ettrick, která napájí řeku Tweed. Oblast projektu přesahuje 2 km² a táhne se zhruba 6 kilometrů podél hlavního toku. Zahrnuje několik soukromých vlastníků půdy a jeden lesnický závod (státní podnik), kteří se starají o sečené louky, mokřady (pastviny), vrbové a olšínové porosty, přirozené listnaté lesy a druhově chudé lučiny.

Období

Projekt probíhá již pět let od roku 1998 do roku 2002 a bude probíhat dalších pět let.

Cíle účasti veřejnosti

Sdružení Borders Forest Trust je obecní organizací, kterou původně založily různé obecní skupiny a jednotlivci. Jejím cílem je pomáhat obcím v jižním Skotsku. Cílem konzultace s představiteli obce a jednotlivci při tomto projektu bylo:

- Zjistit, co veřejnost chce a čeho se obává v souvislosti s ekologickými projekty týkajícími se záplavových území.
- Podpořit větší zapojení obce a „vlastnický“ přístup k projektům týkajícím se záplavových území.
- Zjistit hned na začátku projektu, jaké jsou problémy.
- Podpořit trvalou udržitelnost projektu „mobilizováním“ místní obce.
- Těžít z místních znalostí.

Kdo se účastní a jak

Plánování a implementace projektu se zainteresované strany a místní obec účastní prostřednictvím dvou skupin. Technická řídicí skupina zahrnuje několik místních institucí a organizací (např. Skotskou agenturu pro ochranu životního prostředí, agenturu Scottish Natural Heritage nebo komisi Forestry Commission) a poskytuje doporučení k technickým stránkám projektu. Místní obec může do projektu mluvit prostřednictvím obecní řídicí

skupiny, v níž se mohou jmenovaní členové podílet na plánování a implementaci projektu. Vývoje projektu se může účastnit i širší veřejnost, a to prostřednictvím poroty občanů.

Použité metody a nástroje

Na začátku byli představitelé obce pozváni, aby se zúčastnili veřejného setkání, na němž se diskutovalo o podrobnostech projektu. Bylo jim také nabídnuto, aby se stali členy řídicí skupiny. Obecní řídicí skupina se pravidelně setkává s manažery projektu a diskutuje s nimi o postupu projektových prací. Zároveň se také podílí na plánování a implementaci projektu. Vznikla také porota občanů, která umožnila široké veřejnosti seznámit se s projektem a přispět k němu svými poznatky. Porotu tvořili občané z celé oblasti Scottish Borders. Zainteresované strany z různých oborů, např. nevládní organizace a vládní agentury, se poroty účastnily jako svědkové. Poskytovaly porotcům informace a odpovídaly na jejich dotazy. Porota vypracovávala doporučení k přínosům projektu a správě oblasti.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Technická řídicí skupina tvořená místními zainteresovanými stranami a zástupci vládních agentur se pravidelně setkává s manažery projektu a diskutuje s nimi o technických stránkách projektu.

Zainteresované strany se zapojovaly i do práce poroty, a to jako svědkové. To usnadnilo navázání dialogu mezi představiteli obce, zainteresovanými stranami a manažery projektu.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Hmatatelnými výsledky účasti veřejnosti na tomto projektu bylo mj.:

- Zajištění trvalé udržitelnosti projektu, např. zástupci obce mají zájem na pokračování projektu a pracují dobrovolně jako „strážci projektu“.
- Odstranění komplikací a obav již v počáteční fázi projektu.
- Motivace farmářů k tomu, aby se svojí půdou hospodařili i jinými, vzájemně se doplňujícími způsoby.
- Změny řady aspektů projektu, např. místa vstupu a přístupové cesty do jednotlivých částí oblasti projektu byly stanoveny obecní řídicí skupinou a liší se od původních návrhů pracovníků BFT, kteří se podíleli na řízení projektu.

Poučení

Zapojení obce je významnou součástí tohoto projektu na obnovu záplavového území a přispělo k návrhu a provedení většiny jeho součástí. Bez odpovídajícího zapojení veřejnosti a konzultací by projekt způsobil spoustu námitek a nepřátelských postojů. Případné námítky by mohly pocházet z nepochopení podstaty projektu a citlivého vnímání praktických opatření v souvislosti s povodněmi.

Jedním z hlavních poznatků, které sdružení BFT z tohoto projektu získalo, je, že je velmi důležité zapojit obce hned v počáteční fázi projektu a být schopen reagovat rychle a pružně na všechny případné obavy a nepochopení.

Formální postupy zajišťování účasti veřejnosti

Pro konzultace s veřejností neexistují sice žádné formální postupy, avšak vzhledem k tomu, že BFT je sdružení vedené obcemi, byl participační přístup považován za naprosto zásadní pro úspěch projektu. I když bylo v plánu projektu navrženo několik různých participačních přístupů, značnou část interakce zajišťovala obec sama. S tím, jak projektové práce postupovaly, přestávaly být konzultace s veřejností a zapojení zainteresovaných stran přísně strukturované a formální a zvyšovala se jejich dynamika, neboť obec postupně přebírala vedoucí roli při plánování a realizaci projektu.

Podrobnější informace

Willie McGhee, ředitel, Borders Forest Trust, Monteviot Nurseries, Ancrum, Scottish Borders, TD8 6TU Skotsko

will@borderft.force9.co.uk

Wendy Kenyon, SERP, Macaulay Institute, Aberdeen, AB15 8QH, Skotsko

w.kenyon@macaulay.ac.uk

Publikované zprávy

<http://www.bordersforesttrust.org/projects/ettrickhabitat.htm>

24. Konzultace k technickým přílohám II a V Rámcové směrnice vodní politiky, Skotsko, Anglie a Wales

Zdroje inspirace

V létě roku 2002 Skotská agentura pro ochranu přírody (SEPA) ve Skotsku a Environmentální agentura (EA) v Anglii a Walesu dokumenty ke konzultacím s veřejností v rámci „Hlavních zásad k technickým požadavkům Rámcové směrnice vodní politiky“. Tyto dokumenty popisovaly zásady a požadavky technických příloh 2 a 5 na základě vyhodnocení velkého množství návrhů a informací získaných od zainteresovaných stran na začátku procesu přípravy dokumentů a před zveřejněním dokumentů ke konzultacím.

Participační přístupy k řešení technických požadavků Rámcové směrnice lze formulovat, řídit a smysluplně zajistit jen obtížně, přesto tento příklad ukazuje, jak lze tyto otázky řešit, pokud je k tomu vůle.

Cíl projektu

Obecnými cíli konzultací bylo:

- pomoci zainteresovaným stranám pochopit technické souvislosti administrativních a regulačních ustanovení, uvedené v příloze 2 a 5,
- umožnit jim vyjádřit se k navrhovaným zásadám, které budou schváleny v rámci implementace těchto příloh, neboť právě technické podmínky a předpoklady jsou základem k dosažení trvale udržitelného užívání vodních zdrojů a účinného plnění cílů Rámcové směrnice tak, aby bylo docíleno skutečných přínosů pro životní prostředí, a
- shromáždit názory na to, jak a kdy by chtěly být zainteresované strany zapojeny do procesu technické implementace.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Konzultační dokumenty SEPA a EA byly distribuovány do celého Skotska, resp. Anglie a Walesu.

Období

Konzultační dokumenty byly zveřejněny začátkem léta 2002 s tím, že připomínky měly být odevzdány na přelomu srpna a září 2002. Souběžně se zveřejněním dokumentů probíhaly workshopy se zainteresovanými stranami.

Ještě předtím probíhaly workshopy se zainteresovanými stranami hned na začátku celého procesu (v roce 2001), jejichž cílem bylo získat počáteční vstupní informace během prvních formativních stádií návrhů a identifikování problémů.

Cíle účasti veřejnosti

Technické přílohy Rámcové směrnice o vodní politice jsou složité a není snadné je správně pochopit a vyložit. Přesto představují základ a pokyny pro hodnocení, monitorování a klasifikaci vodního prostředí. K hlavním úkolům patří stanovení cílů a vytvoření programů opatření a regulačních režimů. Je proto důležité, aby přijaté nebo zvažované zásady byly pokud možno chápány a podporovány širokým okruhem zainteresovaných stran, úřadů a organizací, které mohou být hodnocením a souvisejícími činnostmi ovlivněny

Cílem konzultací a workshopů bylo

- umožnit zainteresovaným stranám sdělit své priority a obavy k tomu, jak by se jejich interpretace technických příloh mohla dotknout,
- umožnit zainteresovaným stranám vyjádřit se k navrhovaným technickým interpretacím a zásadám Rámcové směrnice o vodní politice a

- vytvořit rámec, v němž by se celá řada veřejných institucí v celé Velké Británii mohla vyjadřovat k vývoji jednotné interpretace a jednotného chápání požadavků stanovených Rámcovou směrnicí o vodní politice.

Míra zapojení veřejnosti a zainteresovaných stran

Účast zainteresovaných stran byla podporována a zprostředkována v několika fázích:

Současně se zveřejněním dokumentů k přílohám 2 a 5 začaly probíhat workshopy se zainteresovanými stranami. Zúčastnila se jich celá řada zájemců z průmyslových podniků a ekologických organizací, jakož i zástupci veřejných a soukromých institucí. Na těchto akcích byly shromažďovány názory, obavy a návrhy zainteresovaných stran, aby z nich později mohly vycházet návrhy na implementaci technických ustanovení Rámcové směrnice a pozdější diskuse a debaty o jejich interpretaci.

K přípravě dokumentů byly potřeba vstupní informace od celé škály veřejných institucí a agentur, aby byly shromážděny skutečně všechny možné zkušenosti a poznatky z nejrůznějších odvětví a od nejrůznějších zájmových skupin. Ve Skotsku se na přípravě dokumentů podílela SEPA, agentury Scottish Water, Scottish Natural Heritage a Fisheries Research Services. Kromě nich se do procesu zapojila i agentura Environment and Heritage Services (EHS) ze Severního Irsku. SEPA a EHS se podílely zase na přípravě dokumentů v Anglii a Walesu (pod vedením EA), aby obsah a interpretace dokumentů byly v celé Velké Británii pokud možno jednotné.

Současně se zveřejněním dokumentů k přílohám 2 a 5 začaly probíhat workshopy se zainteresovanými stranami. Zúčastnila se jich celá řada zájemců z průmyslových podniků a ekologických organizací, jakož i zástupci veřejných a soukromých institucí. Na těchto akcích byly shromažďovány a veřejně diskutovány prvotní připomínky, názory a dotazy, které zveřejněné dokumenty vyvolaly.

Po zveřejnění dokumentů byla stanovena lhůta na konzultace, takže zainteresované strany se mohly k návrhům formálně vyjádřit.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Na organizovaných workshopech byly shromážděny názory a připomínky zainteresovaných stran, aby mohly být zapracovány a důkladně zváženy během přípravy návrhů dalších dokumentů. Respondenti zdůrazňovali nutnost informovat o těchto názorech i další zainteresované strany. To podpořilo diskusi o jednotlivých názorech, takže se všichni mohli důkladně seznámit se všemi předloženými názory a připomínkami, což jim umožnilo lépe pochopit názory a námítky druhých.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Lhůty pro konzultace k těmto dokumentům nyní skončily. SEPA i EA má k dispozici velké množství různých připomínek a návrhů. Ty budou využity k přizpůsobení interpretace technických příloh požadavkům respondentů, stanovení zásad, podle kterých tento proces bude probíhat, a vyváženému zohlednění připomínek všech zainteresovaných stran.

Po tomto procesu bude pravděpodobně následovat další zapojování zainteresovaných stran a další získávání vstupních informací v souvislosti nejen s přílohami 2 a 5, ale i obecnou interpretací Rámcové směrnice. Doufáme, že pro agentury SEPA a EA, podporované dalšími veřejnými organizacemi, bude tento transparentní přístup k interpretaci Rámcové směrnice, zahrnující celou širokou veřejnost, v budoucnu přínosem. Skotská vláda ve Skotsku a

Ministerstvo zemědělství, potravinářského průmyslu a venkovských záležitostí v Anglii a Walesu tento přístup podpořily a podnikly potřebné kroky, aby v něm SEPA a EA mohly pokračovat i nadále.

Poučení

Toto jsou některé ze získaných hlavních poznatků:

- Je možné vytvořit a poskytnout participační příležitosti spojené s technickými procesy a otázkami Rámcové směrnice o vodní politice.
- Pokus zapojit zainteresované strany do těchto otázek a procesů je zainteresovanými stranami hodnocen příznivě a je přínosný i pro kompetentní úřady, neboť zajišťuje průhlednost procesu a důvěru zainteresovaných stran a přináší řadu neocenitelných informací od zainteresovaných stran.
- Spolupráce agentur a veřejných institucí ve Skotsku, v Anglii a ve Walesu pomáhá zvyšovat národní chápání a budovat vztahy na bázi spolupráce.
- Podobně i vzájemné zapojení SEPA, EA a EHS do procesu přípravy jednotlivých plánů usnadnilo jednotné chápání problematiky v celé Velké Británii a dalo zainteresovaným stranám jistotu, že jednotný výklad bude použit v té podobě, v jaké byl navržen.

Podrobnější informace

Callum Sinclair, SEPA South West, 5 Redwood Crescent, Peel Park, East Kilbride, Strathclyde, G74 5PP Skotsko, tel. 01355 574 298, fax 01355 574 688, e-mail callum.sinclair@sepa.org.uk.

25. Globální plán protipovodňových opatření na řece Júcar, Španělsko

Zdroje inspirace

V tomto případě byly informace poskytovány veřejnosti opakovaně a oběma směry. Úřady oblasti povodí nejen zveřejňovaly informace o výsledcích hodnocení povodí, ale zároveň zapojovaly zástupce obcí do fáze návrhu strategie protipovodňových opatření.

Klíčová slova

Povodně, vnímání rizik, transparentnost, spoluodpovědnost

Cíl projektu

Zpracování globálního plánu protipovodňových opatření.

Základní informace

Úřad pro řeku Júcar vypracoval několik hydrologických a hydraulických studií řeky Júcar. Jejich cílem bylo snížit škody způsobované záplavami v nížině, kde žije velký počet obyvatel a působí velký počet podniků. Cílem procesu účasti veřejnosti bylo především zapojit zainteresované strany a širokou veřejnost do rozhodovacího procesu a přípravy opatření na úrovni povodí řeky, regionální i místní úrovni. Plán protipovodňových opatření na řece Júcar se týká oblasti o rozloze zhruba 4 000 km² s více než jedním milionem obyvatel.

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Proces účasti veřejnosti začal již v roce 1998 vytvořením účelového výboru, jehož členy byli zástupci místní samosprávy z oblasti ohrožené záplavami. Tento výbor byl později rozšířen a jeho členy se stali i zástupci ministerstev španělské centrální vlády, úřadů regionálních vlád, nevládních organizací a asociací uživatelů. Řízením procesu konzultací byl pověřen stálý sekretariát výboru. Potřebné kapacity dal k dispozici Úřad pro řeku Júcar. Aby se do procesu mohla zapojit široká veřejnost, proběhlo několik workshopů a setkání. Na workshopu ve Valencii v červnu 2002 byly předloženy mapy rizik, které vznikly během dlouhodobých konzultací s dotčenými úřady a veřejností. Tyto mapy společně s dalšími základními dokumenty byly uloženy v digitální podobě na CD spolu s nástroji GIS, které umožňují jejich vizualizaci a analyzování. Všechny tyto informace byly veřejnosti poskytovány zdarma.

Hlavní vstupní informace od zainteresovaných stran

Jedním z klíčových úkolů bylo shodnout se na tom, že nelze přijmout variantu nulového rizika. Všichni zúčastnění museli připustit, že určitá míra rizika bude existovat vždy, proto je třeba stanovit, jaká míra rizika bude přijatelná. Mapy povodňového rizika mohou být dobrým nástrojem k uplatňování těchto principů, neboť slouží jako první zdroj informací při hledání kompromisního řešení z hlediska územního rozvoje a protipovodňové regulace, které bude mít i významné ekonomické dopady.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Zveřejnění a distribuce map rizik

Stanovení priorit

Obce pochopily, že nelze odstranit veškerá rizika, takže se musí přizpůsobit možným dopadům povodní v budoucnu.

Větší transparentnost a legitimita procesu, zdůraznění ekonomických a sociálních dopadů politiky protipovodňových opatření.

Podrobnější informace

www.mma.es (oficiální stránky španělského Ministerstva životního prostředí)

teodoro.estrela@chj.mma.es (manažer projektu a zprostředkovatel procesu za říční úřad)

manuel.menendez@cedex.es (technické studie)

26. Alcobendas – město vody v 21. století, Španělsko

Zdroje inspirace

Zvýšení povědomí o spotřebě vody a změna přístupu ke spotřebě vody

Cíl projektu

Cílem projektu je zvýšit povědomí obyvatelstva, místních úřadů a drobných a středně velkých podniků v madridském předměstí Alcobendas o spotřebě vody za účelem navyknout je ohleduplnému zacházení s vodou.

Úroveň, resp. jednotka plánování

Alcobendas, satelitní městečko na okraji Madridu s 90 000 obyvateli.

Období

2000 až 2001

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Zapojit veřejnost do úspory vody.

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Celá škála místních obyvatel, úřadů a drobných a středně velkých podniků.

Celá řada činností (poskytování informací, články v tisku apod.), například ke zveřejňování výsledků (viz dále) bylo využito těchto možností:

- tiskové konference, kterých se zúčastnilo 30 zástupců tisku, rozhlasu a televizních stanic,
- vedoucí projektu odpověděl měl přes 1 000 telefonátů a návštěv zástupců médií,
- 4 televizní reportáže o úsporných systémech,
- 17 programů na „Olca Alcobendas“,
- 14 interview v rozhlase,
- 113 článků v různých časopisech,
- o projektu bylo informováno celkem 250 novinářů.

Použité metody a nástroje

Byla využita celá řada různých prostředků, například:

- výměna technických a vědeckých informací s cílem podpořit zavádění efektivních úsporných technologií a programů a řízení poptávky po vodě,
- podpora nových právních předpisů,
- stimulace trhu s úspornými technologiemi,
- podpora změn ve výrobních odvětvích,
- zvyšování povědomí veřejnosti o potřebě aktivně se podílet na šetření s vodou,
- nabízení příkladů zavádění efektivních úsporných opatření v nových bytech a domech,
- zveřejňování výsledků a metodiky, aby mohly být přizpůsobeny k použití v jiných městech.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Odhadovaná úspora vody v Alcobendas činí 102 200 000 litrů ročně.

Poučení

Nejdůležitějším aspektem projektu „Alcobendas – město vody pro 21. století“ není úspora vody v absolutním vyjádření, nýbrž vytvoření mechanismu, který povede k trvalé změně přístupu veřejnosti k úspornému užívání vody ve městech.

Podrobnější informace

WWF Španělsko, Alfredo Lopez, aguascont@wwf.es

Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

Zveřejněné zprávy

<http://www.wwf.es>

27. Fórum o vodě na Baleárských ostrovech, Helcom, Španělsko

Zdroje inspirace

Tento příklad je inspirující, neboť ho podporuje přímo Ekologická rada Baleárské vlády a je navržen a organizován Nadací pro rozvoj a ekologii, která je členem EEB a vážená a odpovědná organizace. Navíc účast veřejnosti byla velmi pozitivně vnímána během prvních dvou iniciativ, tedy workshopů v Pituisicu a na Menorce.

Cíl projektu

Hlavním cílem Fóra o vodě na Baleárských ostrovech je účast obyvatel na analýze současné situace ve vodním hospodářství a dosažení základní obecné shody o vodní politice Baleárských ostrovů. Tato všeobecná shoda by výrazně přispěla k posunu vodního hospodářství směrem k trvale udržitelnému modelu, který si obyvatelé ostrovů přejí, v tomto případě zejména co se týče správy hydrologických zdrojů.

Rozsah, resp. jednotka plánování

Baleárské ostrovy (Eivissa, Formentera, Mallorca a Menorca, 5 016 km²), Západní Středomoří, Španělsko

Období

Minimálně 2001 až 2003

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Hlavními cíli této iniciativy jsou:

- navázat neutrální komunikaci mezi podniky, sociálními a institucionálními skupinami bez obvyklých „komplikací“ způsobovaných médii,
- vytvořit neformální prostředí pro setkávání představitelů sociálních skupin, které jsou častými účastníky různých konfrontací,
- zajistit formou jednání, aby zúčastněné strany dostávaly informace o konfliktech od příslušného technického odborníka místní vlády,
- zjistit bez zprostředkovatelské role médií a bez zbytečného napětí v bilaterálních jednáních, jaké jsou největší problémy hlavních představitelů obcí a odvětví, která nejvíce souvisejí s vodním hospodářstvím na třech z ostrovů,
- zjistit případné nedostatky v zaměření sociálních organizací v souvislosti s vodním hospodářstvím,
- odhalit hlavní zdroje konfliktů a zjistit, jaké jsou pozice jednotlivých odvětví a co je předmětem jejich sporů, a
- zjistit, jak lze dosáhnout obecné shody na způsobu vodního hospodářství, aby bylo možné vybudovat na Baleárských ostrovech novou kulturu vodního hospodářství.

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

V roce 2001 se do projektu zapojila celá škála zainteresovaných stran včetně občanů, zástupců místní, ostrovní a autonomní správy, nevládních organizací, politických stran, majitelů půdy, vodohospodářských podniků, čistíren odpadních vod a správců kanalizačních sítí, konzultantů atd. Cílem bylo vytvořit co možná nejrůznorodější skupinu, jejímiž členy by byly i ženy, důchodci a mladí lidé, kteří, jak se zdá, nejsou v oblasti vodního hospodářství ještě stále zastoupeni v odpovídajícím počtu. Na každý workshop bylo pozváno 32 lidí, v průměru se obou workshopů zúčastnilo 23 lidí.

Použité metody a nástroje

Pro první fázi (workshopy na ostrovech Pituisic a Menorca v roce 2001) byla použita metoda logického rámce. Tato metoda spočívá převážně v tom, že o návrzích jednotlivých účastníků a

jeho místě v určitém diagramu se diskutuje v celé skupině (4 až 5 osob). Konečným výsledkem je série logických stromů vytvořených po dohodě celé skupiny. V tomto případě se návrhy týkaly hlavních problémů a jejich řešení na třech ostrovech (Ibiza, Formentera a Menorca).

Během druhé fáze v roce 2002 na ostrově Mallorca bude zřejmě použita metodika EASW (workshopy v rámci scénáře budování povědomí). Je to složitější skupinová metoda, která v zásadě sleduje stejný cíl, avšak je mnohem uzavřenější a pevně daná. Iniciativa EASW byla zahájena Evropskou komisí DG XII D v roce 1994 jako pilotní projekt s cílem hledat nové možnosti a provádět sociální experimenty na podporu inovací zlepšujících sociální prostředí v Evropě.

Podrobnější informace najdete na internetové stránce <http://www.cordis.lu/easw/home.html>.

Obě metody vyžadují zkušené konzultanty. Organizováním workshopů s využitím logického rámce byl pověřen jeden zprostředkovatel, kterému pomáhali tři zkušení asistenti. Použita byla tzv. zkrácená verze, která trvá pouze jeden den (od 9 do 20:30, včetně oběda a několik kratších přestávek během dne). Běžná verze trvá dva dny.

Metoda EASW vyžaduje větší počet zkušených konzultantů (4 až 6). Aby byla úspěšná, musí trvat alespoň jeden a půl dne.

Odhad nákladů

První fáze Fóra bude stát asi 30 000 eur.

Pořádání workshopu EASW stojí asi 13 000 eur.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Do dnešní doby předložilo několik zainteresovaných stran, které se samy zorganizovaly, řadu inspirativních návrhů, jak přimět vládu, aby řešila určité konkrétní otázky. Například na Menorce byli jeden zástupce Přírodní rezervace Menorca a jeden technický odborník ze zastupitelstva města Sant Luís zbývajícími členy skupiny pověřeni, aby požádali ostrovní úřady o zahájení projektu na vytvoření nového Ostrovního vodního úřadu, ačkoli na Baleárských ostrovech už jeden vodní úřad existuje. Ačkoli tento návrh nevyznívá zrovna příznivě pro Baleárskou vládu, která Fórum podporuje, je chápán jako obrovský posun v celém procesu účasti veřejnosti.

Podrobnější informace

- Fundación Ecología y Desarrollo /gea21, Plaza San Bruno, 9 – Of. 1^a. 50001 Zaragoza, Španělsko, Tous i Ferrer, 12, entlo. C, 07003 Palma, Mallorca, Baleárské ostrovy (Španělsko), tel. +34 976 298282 / +34 971728218, fax +34 976 203092 / +34 971728218, www.ecodes.org.
- Direcció General de Recursos Hídrics, Conselleria de Medi Ambient, Gran Via Asima, 4^a, 07009 Polígon Son Castelló, Palma, Mallorca, Baleárské ostrovy (Španělsko), tel. +34 971 177141, www.caib.es.

28. Spolupráce na úrovni povodí v povodí řeky Emån, Švédsko

Zdroje inspirace

Spolupráce v celém povodí za účelem dosáhnout trvale udržitelný rozvoj díky angažovanosti a podpoře místních obyvatel při obnově území a přijímání ekologických opatření. Správa oblasti povodí

Klíčové výrazy

Zainteresované skupiny; široká veřejnost; opatření; spolupráce.

Základní informace

V současnosti dochází k několika konfliktním situacím mezi různými zainteresovanými skupinami v povodí řeky Emån. Celý hlavní tok a několik přítoků jsou uznány za oblasti spadající do programu Natura 2000. Tato část Švédska trpí klesajícím počtem obyvatel a nízkou úrovní vzdělanosti. Z širšího hlediska je spolupráce na úrovni povodí využívána coby způsob pro dosažení následujících cílů:

- zlepšit kvalitu vody v povodí řeky Emån
- znečištění by nemělo bránit využívání vodních zdrojů pro výrobu pitné vody, rybaření, koupání, průmyslové účely, apod.
- zlepšit prostředí pro život pstruha a lososa
- stávající hodnotné environmentální znaky by měly být v rámci povodí zachovány a rozvíjeny
- všechny přirozené druhy by měly žít v udržitelných populacích
- dosáhnout ekonomické a environmentální udržitelnosti v této oblasti.

Rozsah, resp. jednotka plánování

Oblast povodí o ploše 4 500 km²

Počet zasažených obyvatel . více než 2000 (= 2%)

Období

Od roku 1994 (stále trvá)

Cíl účasti veřejnosti

V povodí řeky Emån se postupuje směrem k environmentální udržitelnosti prostřednictvím zapojení veřejnosti do otázek vodního hospodářství. Sdružení zainteresovaných skupin podporují dobrovolné aktivity, závazky a pomoc ze strany místních obyvatel a průmyslu při obnově a rozvoji území. Cíle zapojení veřejnosti do různých projektů jsou:

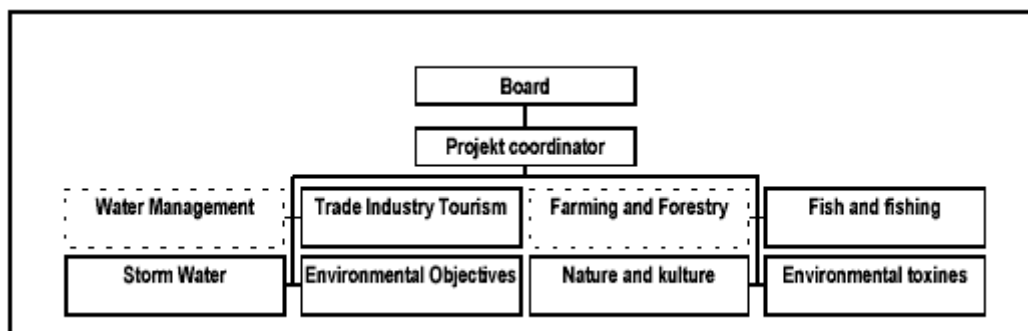
- využít znalosti a zkušenosti nevládních organizací a jiných zainteresovaných osob
  - vyhnout se novým konfliktům a pokud možno vyřešit staré
  - zvýšit povědomí a znalosti o environmentální hodnotě území v povodí řeky Emån
  - podpořit spolupráci mezi různými podniky a zainteresovanými skupinami v rámci povodí
  - podpořit vzájemné působení mezi různými zainteresovanými skupinami za účelem nalézt strategie pro využívání přírodních zdrojů, tak aby bylo holistické a udržitelné

Model zapojení veřejnosti - kdo se účastnil a jak

Ve sdružení zainteresovaných skupin pro řeku Emån spolupracuje 8 obcí, 2 regionální administrativní komise, Rada řeky Emån, sdružení švédských farmářů, vlastníci rybářských vod, rybářská sdružení, sdružení pro místní historii a sdružení ochrany přírody. Všechny organizace uvedené výše mají své zastoupení ve výboru ředitelů.

Práce je vykonávána různými pracovními skupinami. Každá skupina má svého vlastního předsedu a 6 – 15 členů zastupujících různé zainteresované skupiny, kteří mají konkrétní znalosti o projednávaném úkolu.

Různé instituce a nevládní organizace se účastní práce pracovních skupin.

Organizace sdružení zainteresovaných skupin pro řeku Emån

Překlad pojmů:

<i>Board</i>	=	<i>výbor</i>
<i>Project co-ordinator</i>	=	<i>koordinátor projektu</i>
<i>Water management</i>	=	<i>vodní hospodářství</i>
<i>Trade industry tourism</i>	=	<i>obchodně průmyslová turistika</i>
<i>Farming and forestry</i>	=	<i>zemědělství a lesnictví</i>
<i>Fish and fishing</i>	=	<i>ryby a rybářství</i>
<i>Storm water</i>	=	<i>dešťová voda</i>
<i>Environmental objectives</i>	=	<i>environmentální cíle</i>
<i>Nature and culture</i>	=	<i>příroda a kultura</i>
<i>Environmental toxins</i>	=	<i>environmentální toxické látky</i>

Použité metody a nástroje

Účast veřejnosti je zajišťována formou seminářů, informačních schůzek a slyšení, oběžníků (např. dokumentů vysvětlujících cíle) žádajících o připomínky, pracovních skupin (členové skupiny předávají informace svým organizacím a naopak) a rozšiřováním novin, tiskové konference. Z řady schůzek byl pořízen zápis, který pak byl dán k dispozici veřejnosti. Vždy je možnost diskutovat i formou internetu.

Hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Zainteresované strany byly zapojeny do procesu plánování, do formulace environmentálních cílů a projednávání nápravných opatření. Všechny zainteresované skupiny, včetně nevládních organizací, poskytovaly informace pro přípravu informačních dokumentů a sdělily své postřehy a názory ke všem navrženým plánům opatření.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Následující opatření představují výsledek spolupráce mezi širokou veřejností a ostatními zainteresovanými skupinami:

- díky vybudování dvou nových přechodů pro pstruhy se pstruh obecný mořský (*salmo trutta*) a losos (*salmo salar*) vrátil i do 20 km úseku hlavního toku řeky. Plánuje se výstavba dalších obtoků výše na řece.
- V mnoha úsecích řeky byla také obnovena trdliště pro pstruhovou násadu.
- Byl proveden kompletní průzkum a hodnocení rizik přívalových vod ve městech a na silnicích. V roce 2002 začala výstavba dvou hrází proti přívalovým vodám.

Nový rybí přechod u hydroelektrárny Finsjö

- Bylo vytvořeno sedmnáct pracovních skupin, do nichž je zapojeno přes 200 místních farmářů, za účelem zlepšit kvalitu vody a podpořit biodiverzitu.
- Byla provedena sanace jednoho opuštěného průmyslového podniku, z něhož bylo odvezeno 35 000 tun materiálu kontaminovaného kadmíem a 9 000 tun materiálu kontaminovaného olovem. Byly také vypracovány plány na revitalizaci jezera kontaminovaného rtutí.
- Od roku 2002 bude zajištěna koordinace vodního toku z devíti přehrad s hydroelektrárnami v souladu s novým plánem ochrany před suchem (plán řízení toku). Zainteresované skupiny posoudily ekonomickou odpovědnost za nezbytné investice.
- Byl dokončen plán rybolovu na úrovni dílčích povodí pro celou oblast povodí.
- Bylo rovněž provedeno mapování biotopů všech řek a toků (s celkovou délkou 800 km).
- Dalším výsledkem zapojení veřejnosti byl plán na ochranu přírody a přírodního dědictví.

Poučení

- Je důležité, aby si široká veřejnost dokázala odvodit přínosy a viděla hmatatelné výsledky jejich zapojení.
- Lidé jsou spíše ochotni poskytovat informace a poznatky a aktivně se zapojit, pokud se jich problém bezprostředně týká.
- Účast veřejnosti je náročná na čas a vyžaduje vzdělávání a informování zúčastněných stran, ale i výměnu názorů.
- Je důležité vytvářet různá fóra pro účast veřejnosti a veřejné diskuse.
- Je rovněž důležité si zapamatovat, že každý pozitivní výsledek vyplývající ze zapojení veřejnosti, ať již velký nebo malý, je nutno oslavit.
- Zapojení sdělovacích prostředků je dalším důležitým krokem k úspěchu.

Shrnutí

Důvodem pro zahájení spolupráce v povodí bylo řešit konflikty. Na různých úrovních bylo a stále je do procesu zapojeno velké množství lidí. Veřejnost se podílela na přípravě hmatatelných opatření. Je však obtížné docílit zapojení všech. Často se na seminářů či slyšení dostaví stěží 10 – 15 % lidí ze všech pozvaných. Různé formy účasti přitahují různé zainteresované strany. Dobrým příkladem je internet. Pokud chceme zapojit co nejvíce lidí, velmi vodným prostředkem jsou média. I to, že v některých případech se zapojily do procesu zainteresované skupiny na úrovni dílčích povodí, bylo užitečné. Je snazší diskutovat o problému či možnosti jeho řešení co nejbližší lidským domovům.

Náklady projektu

Celkový rozpočet pro projekty cíle 5b, které byly prováděny v průběhu 1997 – 2000, byl ve výši 2,02 mil. EUR. Náklady na zapojení veřejnosti v průběhu tohoto období lze odhadnout na 150 000 EUR.

Náklady na zapojení veřejnosti od roku 2001 do roku 2002 se odhadují na 100 000 EUR, z čehož většina těchto nákladů se vztahuje na práce v rámci zemědělských projektů. Menší část se týká plánování rybích přechodů, informacím a osvětě ve školách a administrativních nákladů sdružení zainteresovaných skupin pro řeku Emån.

Podrobnější informace

www.emaprojektet.h.se

Bodil Liedberg-Jönsson

bod@hultsfred.se

29. Vodohospodářský plán města Örebro, Švédsko

Zdroje inspirace

Celkem bylo do konzultací k návrhu plánu zapojeno zhruba 70 různých institucí a organizací proti proudu toku z oblasti povodí a z katastrálního území města.

Klíčové výrazy

Zkušenosti; dlouhá tradice v oblasti informovanosti a účasti veřejnosti.

Cíl projektu

Vytvořit vodohospodářský plán jako doplněk k celkovému městskému plánu využití půdy a vody. Dalším cílem je splnit regionální a národní environmentální cíle pro povrchovou a podzemní vodu.

Rozsah, resp. jednotka plánování

Katastrální území města má plochu 1 600 km² a dělí se na několik povodí.

Období

Před rokem 1990 – stále probíhá

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Cílem konzultací je zapojit obyvatelstvo do procesu plánování tak, aby podali informační vstupy a reakce ze své strany. Cílem je také splnit požadavky švédského zákona z roku 1987 o plánování a výstavbě na účast veřejnosti, které se týkají konzultací při vytváření rozsáhlých plánů. Inspirující rovněž je, že ve Švédsku funguje tento systém zapojení veřejnosti již velice dlouho a tato země s ním má značné zkušenosti.

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Projekt realizuje pracovní skupina a řídicí skupina tvořená státními úředníky.

Konzultací o návrhu plánu se na semináře a informačních schůzkách účastnilo na 70 různých úřadů a organizací z území proti proudu řeky a z území obce. Jejich názory a připomínky poté zpracovala pracovní a řídicí skupina. Upravený dokument byl poskytnut do dalšího kola konzultací.

Zapojena byla i sdružení farmářů a na ochranu vod a zástupci Univerzity v Örebro.

Použité metody a nástroje

Konzultace probíhaly formou seminářů, informačních setkání a veřejných slyšení a distribuce plánů využití půdy zainteresovaným stranám, aby se k němu vyjádřily.

Hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Informace a návrhy sdružení farmářů týkající se dobrovolných a povinných opatření pro farmáře. Informace a návrhy od sdružení na ochranu vody týkající se jejich současné role při monitorování a sdružení na ochranu přírody týkající se opatření na ochranu jednotlivých druhů. Univerzita v Örebro navrhla způsob vymezení a ochrany citlivých oblastí a podporovala projekt poskytováním informací široké veřejnosti.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Řídicí a pracovní skupiny se setkávaly se zainteresovanými stranami, aby zodpověděly jejich dotazy a zdůvodnily své kroky. Informace a návrhy od zainteresovaných stran jsou potřebné k tomu, aby bylo možné vodohospodářský plán v budoucnu revidovat. Získané informace budou mít samozřejmě i vliv na přípravu plánů využití půdy.

Poučení

Pro veřejnost je důležité, aby viděla hmatatelné výsledky a přímé výhody ze své účasti a zapojení.

Formální metody účasti veřejnosti

Podle zákona o plánování a výstavbě z roku 1987 jsou konzultace o celkových i podrobných plánech rozvoje ve Švédsku povinné. Na základě správního řádu z roku 1986 má veřejnost také přístup ke zprávám a dokumentům, které jsou veřejným majetkem.

Podrobnější informace

Město Örebro

stadsbyggnadskontoret@orebro.se

30. Sdružení pro řeku Fyrisån, Švédsko

Zdroje inspirace

Začlenění významných zainteresovaných stran do komise sdružení a těsné spojení mezi sdružením a veřejností

Klíčové výrazy

Zainteresované skupiny, široká veřejnost

Cíl projektu

Chránit a obnovit řeku a poskytovat informace široké veřejnosti na základě sledování činností souvisejících s vodním hospodářstvím (těžba, akvakultura apod.) a tím zajistit využívání zdrojů řeky ekonomickým a trvale udržitelným způsobem.

Rozsah, resp. jednotka plánování

Plocha povodí: 2 000 km²

Období

1962 až 1983 – nyní stále probíhá

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

- Zapojit významné zainteresované strany do komise sdružení a zajistit provádění opatření
- Poskytování informací veřejnosti a tím i podpora trvale udržitelného vodního hospodářství

Použité metody a nástroje a hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Sdružení se skládá z komise a tří pracovních skupin pro monitoring, opatření a vodní hospodářství. Členy komise sdružení pro vodu a pracovních skupin jsou zástupci obcí, průmyslových závodů, sdružení pro zavlažování, sdružení pro odvodňování, rybářských sdružení a vlastníků přehrad. Jsou to lidé z různých dílčích povodí. Do různých projektů v dílčích povodích jsou na místní úrovni zapojovány například i školy, farmáři, nevládní organizace apod., které jsou sdružením podporovány. Bylo spuštěno několik environmentálních projektů (jeden z nich podporovaný WWF) a ty jsou spojeny s tímto sdružením. Sdružení pro vodu má jednoho zaměstnance na poloviční úvazek pro zabezpečení administrativních úkonů a monitoring.

Byly pořádány semináře, informační schůzky a slyšení.

Byly pořádány „pracovní dny“, kdy se místní obyvatelé zapojily do obnovy jezer, např. čistili rákosí na březích řeky, aby se zlepšily podmínky pro místní živočichy.

Konala se také setkání s majiteli pozemků, na nichž se diskutovalo o zavádění navrhovaných opatření.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Veřejnost se ujala iniciativy a prokázala svou vytrvalost a opravdu se zapojila do práce a do provádění opatření. Cítila se být zapojena. Přezkoumání některých povolení k odběru vody, aby se zabránilo příliš malému přítoku do jezerní soustavy.

Obnovení mokřadů za pomoci majitelů pozemků a dalších osob. Realizace opatření na místní úrovni.

Poučení

Přínosem sdružení je provádění (malých) vodohospodářských projektů a zajištění zapojení veřejnosti do těchto projektů na úrovni dílčích povodí.

Shrnutí: Účast veřejnosti snižuje náklady na hmatatelná opatření, neboť lidé vykonávají řadu dobrovolných prací ve spolupráci s různými neziskovými organizacemi.

Pozitivní a negativní znaky

Těsné spojení mezi komisí a veřejností prostřednictvím systému s vodním sdružením. Komise nese hlavní zodpovědnost a každý zná svou úlohu.

Náklady projektu

60 000 EUR (bez administrativních nákladů) pro environmentální opatření a pro rozbor vody.

Formální postupy k zajištění účasti veřejnosti

Vodohospodářská sdružení jsou podle švédského zákona o vodohospodářských sdruženích právnické osoby.

Podrobnější informace

www.uppsala.se/miljokontoret (pouze švédsky)

Anders Larsson, Anders.Larsson@mk.uppsala.se

32. Helcom MLW, Pobaltí

Zdroje inspirace

Přeshraniční spolupráce při obnově řeky, vypracování strategie trvale udržitelného rozvoje, plány a řízení pobřežních oblastí povodí

Cíl projektu

Spolupráce na úrovni pobřežní oblasti povodí v 5 velkých oblastech týkající se ochrany přírody, obnovy mokřadů, vodohospodářské správy a rozvoje obcí v rámci společného ukázkového projektu Helcom MLW vycházejícího z ICZM

Rozsah, resp. jednotka plánování

Plocha některých oblastí má několik tisíc čtverečných kilometrů (a je napojena na největší říční povodí v Evropě – povodí řek Nemunas, Odry a Vistuly), 3 z těchto oblastí jsou přeshraniční

Období

Trvá od roku 1995 (1999)

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Motivace místních obcí, aby se podílely na plnění mezinárodních ekologických cílů

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Jádrum účasti veřejnosti bylo vytvoření místních poradenských skupin, jejichž členy byly v podstatě všechny významné zainteresované strany. V těchto skupinách se pak u kulatého stolu diskutovalo o různých fázích přípravy plánů. Tento postup byl kombinován s různými způsoby komunikace se širokou veřejností.

Použité metody a nástroje

Diskuse u kulatého stolu se všemi zainteresovanými stranami, média, informační panely, letáky, veřejná setkání, konzultace o návrzích plánů.

Součástí účasti veřejnosti je i zvyšování povědomí o významu činností týkajících se role a funkcí mokřadů (a mezinárodního významu oblastí z hlediska zachování biologické různorodosti) na straně jedné a podpora rozvoje alternativních zdrojů příjmů na straně druhé.

Hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Znalost místní situace, souvislosti důležité pro místní rozvoj, koordinace s dalšími významnými programy, nápady na ukázkové činnosti

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Místní obce a některé zainteresované strany se zavázaly, že v procesu budou pokračovat. Bohužel jim v tom zatím brání nedostatek financí z externích zdrojů (od mezinárodních sponzorů i tuzemských fondů a nadací).

Přínos pro místní nevládní organizace (např. litevský Rusneský přírodní fond nebo Jachtařský klub v Kintai, které působí v deltě řeky Nemunas a v nichž spolupracuje Litva s Ruskem) ze zapojení do tohoto procesu byl obrovský, na druhou stranu zase výrazně pomáhaly v šíření důležitých informací s využitím vlastních komunikačních kanálů (např. místním farmářům).

Poučení

Obyvatelé v těchto oblastech jsou chudí, takže bez podpory rozvoje není možné získat jejich pozornost a podporu pro poskytování těchto „ekologických služeb“ mezinárodnímu společenství.

Proces místního trvale udržitelného rozvoje je zcela nezbytný k udržení přiměřené podpory a příznivého přijímání mezinárodních ekologických cílů. Je sice možné, AVŠAK také časově velmi náročné takovýto proces vytvořit. V každém případě musí být realizován formou nějakých výhod a přínosů pro místní obyvatele: Co získají místní obyvatele od státu nebo mezinárodního společenství, pokud budou souhlasit s určitými rozvojovými opatřeními a omezeními?

Místní nevládní organizace (např. litevský Rusneský přírodní fond nebo Jachtařský klub v Kintai, které působí v deltě řeky Nemunas a v nichž spolupracuje Litva s Ruskem), jejichž členy jsou ekologicky uvažující farmáři, představují základ pro udržení alespoň nějakého pokroku, poté co byla zrušena finanční podpora projektu.

Vytvoření struktury místního trvale udržitelného rozvoje bude v dlouhodobém horizontu zcela nezbytné k udržení tohoto procesu a k vytvoření místních kapacit nezbytných k řešení vztahů mezi mezinárodními a národními ekologickými cíli a potřebami místního rozvoje. Tato struktura pak také v širším smyslu výrazně rozšíří možnosti pro místní rozvoj, zejména v chudých venkovských oblastech (jejichž rozvoj je ve východní Evropě velmi důležitý). Příkladem takové struktury by mohl být projekt Solway Firth Partnership ve Skotsku.

Podrobnější informace

Lennart Gladh, WWF Švédsko, lennart.gladh@swipnet.se

Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

33. Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje / Dunajské ekologické fórum

Zdroje inspirace

Plánování na úrovni povodí, vazby mezi úrovní oblasti povodí, povodí a místní úrovní

Cíl projektu

Dialog o přípravě přeshraničních plánů povodí, vytvoření pracovních skupin k implementaci Rámcové směrnice vodní politiky, vypracování přehledu otázek k Rámcové směrnici, zajištění účasti veřejnosti na správě Dunaje, koordinace formou vytvoření *Dunajského ekologického fóra (DEF)*. DEF je platforma nevládních organizací s kombinovanou místní a regionální strukturou. Bylo založeno v roce 1999 na podporu zapojení nevládních organizací do vládních fór, programů a iniciativ. Síť a praktická činnost DEF se stále vyvíjí.

Rozsah, resp. jednotka plánování

Plánování v povodí Dunaje probíhá na nejrůznějších úrovních – od úrovně dílčích povodí a obcí až po mezinárodní komise. Účast zainteresovaných stran na celém procesu je zajišťována různě na různých úrovních. Celá škála přístupů k účasti veřejnosti od práce v obcích na jedné úrovni až po zapojení zástupců organizací na mezinárodní úrovni je dobrým příkladem toho, že účast veřejnosti na různých úrovních může znamenat různé věci, avšak v každém případě by měla vycházet ze stejných zásad, a to transparentnosti procesu a zapojení široké veřejnosti.

Období

Trvá od roku 1994

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Dunajský regionální projekt podporuje Dunajské ekologické fórum (fórum nevládních organizací). Vazby mezi úrovní oblasti povodí, povodí a místní úrovní

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Zainteresované osoby se mohou plně účastnit práce Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (MKOD), avšak mají status pozorovatele bez hlasovacích práv. Zapojení mezinárodních zainteresovaných stran, např. WWF, do práce MKOD jako pozorovatelů. Velký počet menších (národních a místních) nevládních organizací se zapojuje prostřednictvím různých platforem spolupráce, zejména prostřednictvím Dunajského ekologického fóra.

Použité metody a nástroje

Status pozorovatele, který mají zástupci nevládních organizací na jednáních MKOD. *Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje* je koordinačním orgánem pro mezinárodní aspekty Rámcové směrnice v povodí Dunaje. MKOD podporuje zapojení veřejnosti do procesu přípravy plánů tím, že finančně podporuje Informační systém ICPDR včetně časopisu Danube Watch a provozuje různé sítě, například Dunajské ekologické fórum (DEF), MLIM (Monitoring, laboratoře a informační management) a AEWS (Varovný havarijní systém). Pozorovatelé z řad nevládních organizací se účastní jednání MKOD a výrazně přispívají k její práci (např. vytvořením Ekologické expertní skupiny).

Hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Vypracování přehledu otázek k Rámcové směrnici o vodní politice
Zapojení se do několika pracovních skupin v rámci MKOD
Znalost místní problematiky i problémů přeshraniční spolupráce

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Mezinárodní spolupráce se sdílením poznatků a společným zaměřením na přípravu plánů povodí a implementaci Rámcové směrnice vodní politiky.

Poučení

Je třeba vytvořit strukturu pro koordinování postupů, aby se malé (národní a místní) nevládní organizace mohly přímo či nepřímo zapojit do správy povodí na mezinárodní úrovni, např. prostřednictvím zástupců jmenovaných do společné platformy nevládních organizací. Větší nevládní organizace s mezinárodním programem mohou plnit roli zprostředkovatele při zapojování menších nevládních organizací do mezinárodních struktur.

Formální postupy pro zajištění účasti veřejnosti v povodí

Nevládní organizace mohou získat status pozorovatele MKOD.

Je to považováno za nejpraktičtější způsob zapojení veřejnosti do procesu na úrovni oblasti povodí

Podrobnější informace

Sekretariát MKOD

Charlie Avis, WWF DCPO, charlie.avis@wwf.hu

Zveřejněné zprávy

www.icpdr.org

34. Zelený koridor na dolním toku Dunaje, Bulharsko, Rumunsko, Ukrajina a Moldavsko

Zdroje inspirace

Přeshraniční spolupráce při ochraně a obnově mokřadů, role nevládních organizací, plány rozsáhlých povodí, zapojení mezinárodních zainteresovaných stran, zajištění účasti veřejnosti na místní úrovni formou dotazování před projektem na ekologické povědomí a sociální hodnocení.

Cíl a rozsah projektu

Mezinárodní spolupráce čtyř zemí na obnově, správě a ochraně mokřadů s cílem zadržovat živiny z Dunaje, celková plocha 700 000 ha (z toho asi 200 000 ha pro obnovu mokřadů).

Období

Přípravy začaly na konci 90. let, projekt Zelený koridor na dolním toku Dunaje byl oficiálně schválen v roce 2000. Projekt stále probíhá, očekává se, že bude trvat několik let.

Cíl účasti veřejnosti (proč účast veřejnosti?)

Zvýšení povědomí široké veřejnosti a vybraných cílových skupin, např. místní samosprávy, o ekologických problémech. Motivace místních obcí s cílem připravit je na využití nových příležitostí k rozvoji.

Kdo se účastnil a jak (míra, resp. forma účasti veřejnosti), v jaké fázi přípravy plánu

Účast nevládních organizací na přípravě koncepce a na konkrétních činnostech

Výrazné zapojení místních obyvatel do podrobného návrhu projektu na místní úrovni, následovalo vytvoření společné řídicí skupiny pro celý projekt.

Zapojení nevládních organizací do rozvoje a implementace Strategie komunikace pro projekt Zeleného koridoru

Zapojení mezinárodních zainteresovaných stran, zajištění účasti veřejnosti na místní úrovni formou dotazování před projektem na ekologické povědomí a sociální hodnocení

Zapojení místních nevládních organizací do rozvoje a implementace Strategie komunikace pro projekt Zeleného koridoru (např. sdružení Zelený Balkán z Bulharska nebo Klub pro mimoškolní činnost z Rumunska)

Použité metody a nástroje

Putovní výstavy, místní akce, práce s tiskem a médií, letáky, setkání s představiteli místních obcí a dalšími zainteresovanými stranami, získávání prostředků od mezinárodních sponzorů.

Hlavní vstupní informace zainteresovaných stran

Získávání prostředků a pracovníků, místní poznatky, motivace, angažovanost, mezinárodní kontakty, fotografie, kreativita, místní kontakty.

Hmatatelný výsledek (dopad) účasti veřejnosti

Místní veřejnost nyní více podporuje činnosti související s obnovou mokřadů.

Poučení

Mezinárodní závazek využít obnovu mokřadů jako opatření (zadržování živin) na řešení znečišťování z difúzních zdrojů. Dotazování ukázalo, že veřejnost je obnově mokřadů nakloněna, zároveň se však projevil základní nedostatek znalostí o funkcích mokřadů, což vedlo k vypracování Strategie komunikace.

Mezinárodní a místní nevládní organizace mohou plnit významnou roli při zapojování veřejnosti do různých akcí např. na obnovu mokřadů.

Podrobnější informace

Sekretariát MKOD

Charlie Avis, WWF DCPO, charlie.avis@wwf.hu

Henrik Dissing, WWF Dánsko, h.dissing@wwf.dk

Příloha III

Koncepční skupina a další spoluúčastníci

listopad 2002

Pracovní postup koncepční skupiny pro účast veřejnosti

Věříme v aktivity, které provádíme. Proto koncepční skupina zajistila vypracování tohoto návodu (poučení, metodiky) týkajícího se zapojení veškeré veřejnosti. Pracovní postup až do listopadu je uveden níže:

1. fáze: Zahájení a definování Terms of Reference (podmínek zadání)	
Rozhovory se členy Pracovní skupiny, ES	
Brainstorming o problému; návrh vydání zprávy	24. října 2001
Workshop	6.,7. března 2002
2. fáze: Interní proces popsání „stavu věci“ pokud jde o návrh pokynu:	
Shromáždění stávajících informací podle oddílů	březen/květen 2002
Soubor příkladů týkajících se účasti veřejnosti při projektech vodního hospodářství	
Setkání Pracovní skupiny 2.9 v Madridu	15. dubna 2002
Vypracování návrhu 01 v průběhu 2. workshopu	21.,22. května 2002
Úprava, shromáždění dodatečných údajů	červen 2002
Vypracování návrhu pokynu a jeho prezentace na setkání Pracovní skupiny v Bruselu	4.,5. července 2002
3. fáze: Konzultace a úpravy	
Konzultace odborníků a cílových skupin podle zemí (včetně kandidátských zemí)	červenec/září 2002
Workshop odborníků a cílových skupin z členských zemí a kandidátských států v Amsterdamu	7.,8. října 2002
Úpravy a vypracování návrhu pokynu	říjen 2002
Prezentace pokynu Vodním ředitelům	listopad 2002

Od počátku roku 2003 až do roku 2005 budou metodické pokyny vytvořené různými pracovními skupinami podle Společné implementační strategie (Common Implementation Strategy) testovány v celé řadě pilotních povodí v celém Evropském společenství, aby bylo možné posoudit proveditelnost všech těchto metodických dokumentů a spojitost mezi nimi. Jako první budou prověřovány otázky týkající se postupů v roce 2004 (2003-2004), otázky spojené s pozdějšími postupy a kroky budou zkoušeny poté. Takzvané „«horizontální pokyny»“, budou testovány ve všech pilotních povodích v první fázi. Tento metodický dokument týkající se účasti veřejnosti bude pravděpodobně testován sám o sobě (jako takový).

Další činnosti se mohou dále vyvíjet tak, že budou vytvořeny kontakty a zkušenosti bude možné vyměňovat s Mezinárodní asociací pro účast veřejnosti (International Association of Public Participation - IAP2) nacházející se v Denveru v Severní Americe¹. Veškerá práce věnovaná vytvoření tohoto metodického dokumentu a výsledky vyplývající ze zkušeností prostřednictvím vytvoření evropské sítě odborníků by mohly být zhodnoceny tím, že bude zajištěn přínos pro evropskou oblast, pro niž v současné době neexistují žádné údaje.

¹ IAP2 byla vytvořena v roce 1990 a slučuje profesionály z oblastí veřejného projednávání a osoby zajímaví se o tuto problematiku. Asociace má v současnosti 1000 členů, v podstatě ze Severní Ameriky; je členěna do 18 poboček, z nichž 1 je v Austrálii, 1 v Jižní Africe, ale neexistuje žádná evropská pobočka. IAP2 distribuuje dokumenty o nejlepších postupech a metodách (viz. www.iap2.org).

Členové koncepčních skupiny jsou:

Belgie	Didier D'hont	Didier.dhont@lin.vlaanderen.be Tel: +32 2 553 2140 Fax: +32 2 553 2145
ES	Marta Moren	marta-cristina.moren-abat@cenc.eu.int Tel: +32 2 296 7285
EEB	Jacqui Cuff, EEB / RSPB	Jac.cuff@virgin.net Tel/fax +44 1767 262670
Francie	Coralie Noël	coralie.noel@environnement.gouv.fr Tel: +33 1 4219 1376 Fax: +33 1 4219 1294
Německo	Heide Jekel	heide.jekel@bmu.bund.de Tel: +49 1888 305 2521 Fax: +49 1888 305 3334
Řecko	Andreas Loukatos	alouk@epem.gr Tel/fax: +30 3010 8627598
Nizozemí	Jetske Verkerk	j.verkerk@riza.rws.minvenw.nl Tel: +31 320 298 882 Fax: +31 320 298 514
	Marc de Rooy	m.drooy@riza.rws.minvenw.nl Tel: +31 320 298 431 Fax: +31 320 298 514
	Annet van den Hoek	avandehoek@wxs.nl Tel/fax: +31 26 3617 786
Švédsko	Clas Magnusson	clas.magnusson@naturvardsverket.se Tel: +46 8 698 1223 Fax: +46 8 698 1480
Španělsko	Manuel Menendez	manuel.menendez@cedex.es Tel: +34 91 335 7939 Fax: +34 91 335 7922
TUD	Erik Mostert	e.mostert@citg.tudelft.nl Tel: +31 15 2787800 Fax: +31 15 2787799
VB	Aram Wood	aram.wood@environment-agency.gov.UK Tel: +44 1454 624306

WWF Henrik Dissing, WWF h.dissing@wwf.dk
Tel: +45 35247836
(nová kontaktní osoba : Guido Schmidt guido@airtel.net)

Další spoluúčastníci

VB Kevin Collins, Open University, významně přispěl k oddílu 7
E-mail: k.b.collins@open.ac.uk
Tel: +44 (0) 1908 655095

Příklady účasti veřejnosti v projektech vodního hospodářství a/nebo způsoby zapojení veřejnosti

byly rovněž řešeny následujícími státy:

Estonsko Gulnara Roll, nevládní organizace zabývající se přeshraniční spoluprací
E-mail: Gulnara.Roll@ctc.ee
Tel: +372 7 421 001

Francie Patrice Garin, Ústav vodního hospodářství CEMAGREF
E-mail: patrice.garin@cemagref.fr
Tel: +33 4 67 04 63 39

Francie Dominique Drouet, Recherche Developpement RDI
E-mail : r.d.i@wanadoo.fr
Tel : 33-1 42 33 35 00

VB Callum Sinclair, Skotská agentura ochrany životního prostředí
E-mail: callum.sinclair@sepa.org.uk
Tel: +44 1355 574298

VB Wendy Kenyon, Macaulay Institute, Aberdeen
E-mail: w.kenyon@macaulay.ac.uk
Tel: +44 131 650 7251